ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

1. 4. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН

БРОЈ 1631

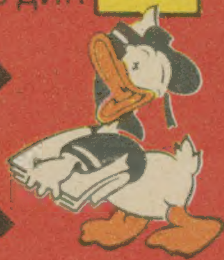

МИШЕЛ ВАЈАН: БЕЛИ ПРИНЦ

Ripley

Веровали или не!

НАРЕДНИК

ЏОН МОФЕТ

ПОЛИЦАЈАЦ ИЗ СИЕТЛА (САВЕЗНА ДРЖАВА ВАШИНГТОН), СКУПЉА ПОЛИЦИЈСКЕ КАПЕ И ШЛЕМОВЕ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА. ТАКО СУ СЕ У ЊЕГОВОЈ КОЛЕКЦИЈИ НАШЛИ ДЕЛОВИ ПОЛИЦИЈСКЕ УНИФОРМЕ ИЗ ГРЧКЕ, ТАЈВАНА, НОВОГ ЗЕЛАНДА, БЕЛГИЈСКОГ КОНГА И ДР. ЗЕМАЉА.

АБРАКАДАБРА!

ПРВИ ХИТАЦ

У НАПАДУ НА ПЕРЛ ХАРБОР ИСПАЛИО ЈЕ АМЕРИЧКИ БРОД „ЧУВАР" И ПОГОДИО ЈАПАНСКУ ПОДМОРНИЦУ КОЈА ЈЕ ЗАУВЕК ОСТАЛА НА ДНУ МОРА.

КЛЕШТА РАКА

СА ЧЕТИРИ КРАКА ПРОНАШАО ЈЕ ВИЛЈЕМ ЈАВОРН ИЗ БЕЈВИЛА (САВЕЗНА ДРЖАВА ЊУЈОРК).

ОХЛАДИТЕ БОЦУ У ФРИЖИДЕРУ, А ОНДА СТАВИТЕ НОВЧИЋ ПРЕКО ЊЕНОГ ОВЛАЖЕНОГ ГРЛИЋА. ДРЖИТЕ БОЦУ И НОВЧИЋ ЋЕ ПОЧЕТИ ДА ПОСКАКУЈЕ ЗБОГ ПРОМЕНЕ ТЕМПЕРАТУРЕ ВАЗДУХА У ЊОЈ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● особа која пуши дневно по двадесет цигарета сваке године претвори у дим око 117 хиљада квадратних центиметара, што је довољно за издавање књиге од око три стотине страница.

●●● у старој Кини постојао је закон за који се данас тврди да је по праведности прешао у легенду, а односи се на брачни живот. Ако би се догодило да жена превари мужа, није кажњавана она већ заводник јер се сматрало да користи њено поштење. У случају да се то догодило и други пут, казну је добијала само жена. Али, казна је била резервисана и за мужа ако би га жена преварила и трећи пут јер је то био знак да је он сам потценио институцију брака.

●●● отац двојице малишана из Вашингтона смислио је оригиналан начин да своју децу одвуче од телевизора. Искључио је телевизор из кућне електричне мреже и везао га с малом динамо-машином која се ставља у покрет окретањем педала као на бициклу. Педале је требало добро притиснути да би се одржавао потребан напон. Претпостављало занимање малишана за телевизијске емисије брзо се смањило.

●●● поред мотоцикла, аутомобила и хеликоптера, полицајци у Монтереју (САД) користе и моторни делтаплан. Кажу да је економичнији, а њиме се и лакше управља.

●●● Ван Брајант, професор антрополошког факултета у Тексасу, тврди да је пољубац стар четири хиљаде година и да су се први пут пољубили Индијци.

●●● У Хамбургу је отворен забавни парк за децу, јединствен у свету. Комплетна опрема на простору од око две хиљаде квадратних метара резервисана је искључиво за децу која не виде или имају слабији вид. Парк се налази у саставу школе коју похађају слепи и која у овом тренутку има око двеста ученика. Деца се лако сналазе у њему јер су на одговарајућим местима постављене специјалне ознаке које им служе за оријентацију.

●●● тврди се да је клацкалица измишљена у старој Грчкој да би се зауставила „епидемија" самоубистава која су била веома честа. У томе има истине јер је познато да узнемирена беба воли да се љуља. Није онда чудно што неки психотерапеути и данас предлажу љуљање као терапију.

●●● у Италији је прошле године одржан први шампионат жена ловаца. Занимљиво је да од четрдесет финалисткиња ниједна није узела пушку у руке. Оцењивало се само понашање паса и вештина командовања.

●●● у граду Петалума у Калифорнији одржан је најнеобичнији конкурс за животиње за који се зна — биран је најружнији пас Америке.

ВРАЋАЈУ ЛИ СЕ ПАРОБРОДИ?

ЛОЖАЧ У БЕЛИМ РУКАВИЦАМА

НЕДАВНО ЈЕ У ЈАПАНУ ПОРИНУТ СУПЕРМОДЕРАН БРОД НА УГАЉ — ПРВИ ТАКАВ НА СВЕТУ ОТКАКО ЈЕ ПРЕ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕДЊА ГЕНЕРАЦИЈА ПАРОБРОДА ОТИШЛА У СТАРО ГВОЖЂЕ.

Већ неколико месеци „Ривер Бојн" плови дуж аустралијских обала, а недавно је и његов близанац „Ривер Ембли" — склизнуо са платформе бродоградилишта у Нагасакију и запловио према најмањем континенту. То су прва два брода на угаљ — откако пароброди више не постоје! У ствари, почетком педесетих година нафта која је била јефтина направила је праву револуцију у саобраћају, па су тако потиснути и пароброди. Заменили су их бржи и чистији нафташи.

Али, откако је нафте све мање а њена цена све већа, у свету се увелико ради на пројектима мотора на неки други, економичнији погон. Кад је реч о бродовима, поново се користи заборављени ветар, а сада ево и — угаљ. Баш као што савремени једрењаци који нису ни налик на старе (пре свега једра најчешће нису од платна него од метала), ова два супермодерна паробродa немају много заједничког са некадашњима.

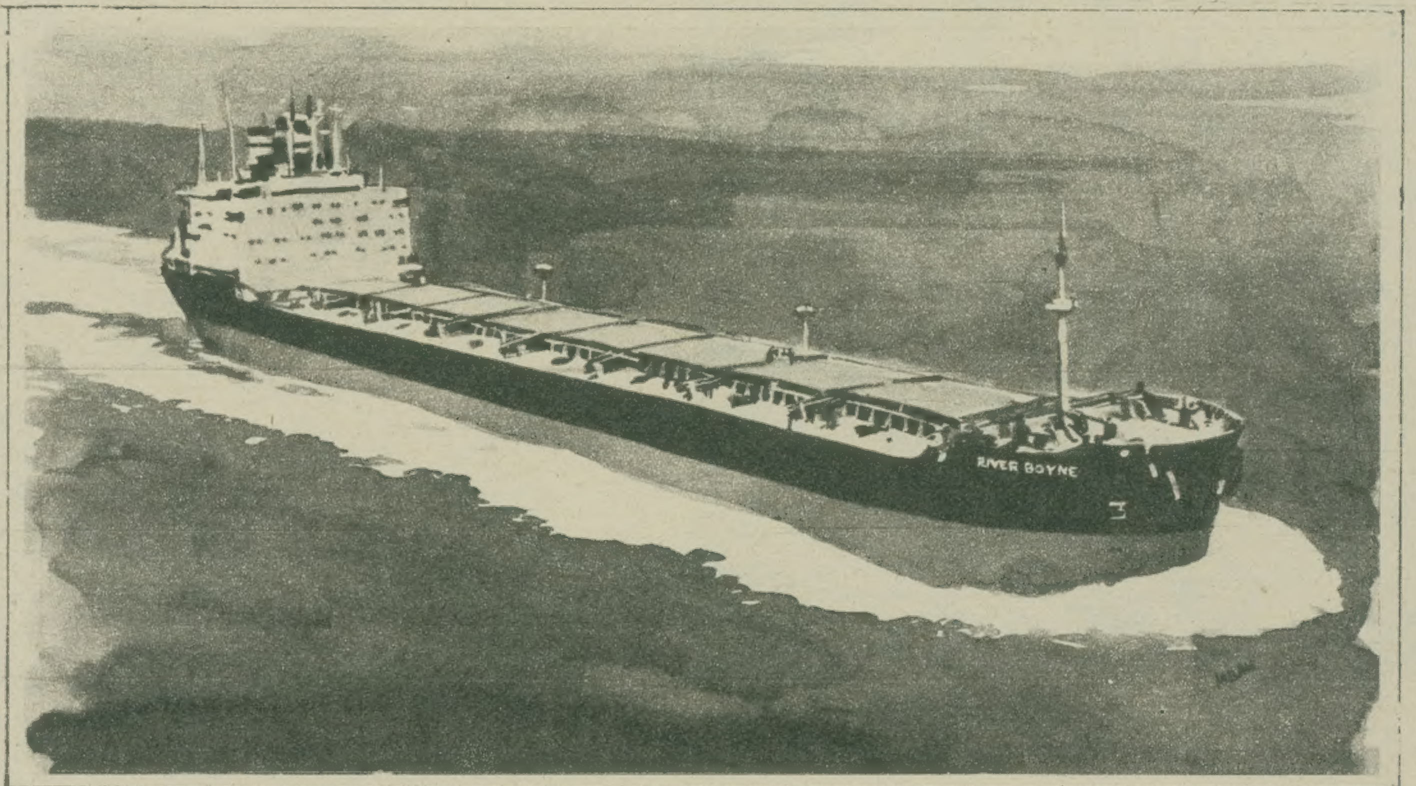

Опасна линија Веипа — Гледстоун

Стројарница није више она паклена просторија у којој се не чује чак ни викање и влада температура од преко 60 степени Целзијусових. Све је аутоматизовано и брод је „чист као апотека", а командовање се обавља преко табле пуне дугмета и лампица.

Оба брода пројектована су за Аустралијску линијску пловидбу (ANL — Australian National Line). По врсти, то су тегљачи предвиђени за превоз боксита из рудника у Веипи до града Гледстоуна у коме се налази велика фабрика алуминијума. Ово се наглашава зато што су јапански градитељи од којих су наручени бродови најпре израдили план па га дуго и пажљиво упоређивали са пројектом исте врсте брода који би се кретао на нафту. Испоставило се да је угаљ много исплатљивији!

Тада су приступили изради детаљног пројекта водећи рачуна специјално о условима под којима ће „Ривер Бојн" и „Ривер Ембли" пловити: они ће цео свој бродски век провести у теснацима и опасним плитким, приобалним водама између Веипе и Гледстоуна, а то значи да морају имати одговарајући плитак газ, и велике могућности маневрисања под пуним оптерећењем. Зато је њихов строј, између осталог, пројектован тако да има много већи учинак машина него што је уобичајено код бродова те врсте и величине.

За сваки случај

И простор за терет представља неку средину између типичног складишта тегљача и брода специјализованог за такозване расуте терете. О овоме се водило рачуна због специфичне тежине боксита. Због тога и цео брод има дуплу конструкцију корита: да не буде никаквих испупчења која би сметала при утовару и истовару багерима-кашикарима (корпе би запињале о испупчења, рад би био спорији, учинак мањи...)

Складиште, наравно, заузима највећи део брода. На задњем крају налази се „зграда" и сви уређаји за управљање. Брод покреће једна главна турбина са два турбо-генератора, сваки од по 1850 киловата јачине. Али, ту је и резервни дизел-генератор чија је снага 700 киловата, предвиђен „за сваки случај". Овакав погон обезбеђује броду 74 700 БРТ да се, под пуним оптерећењем, креће брзином од 15 до 16 чворова.

Не треба им лопата

Што се тиче послова око управљања бродом и машинама — све се може радити у белим рукавицама, од ложења до избацивања пепела. А сагоревање угља у пећима, потрошњу, затим притисак у бојлерима, količину — количину паре, све контролише компјутер. У његову „надлежност" спада и контролисање дебљине слоја угља који лежи на решетки испред пећи — јер она се смањује што се брзина повећава, па треба брже и додавати. И ово се, наравно, ради аутоматски а не лопатама.

На броду постоје три складишта за угаљ у која стаје довољно горива за непрекидну пловидбу од 4500 морских миља (око 8000 km) а једним ложењем пећи обезбеђује се шест сати рада машина.

За сада су ова два тегљача једини бродови на угаљ у Лојдовом регистру. Да ли ће им се придружити још неки остаје да се види, али је сигурно да су ови савршени пароброди привукли на себе пажњу конструктора широм света.

М. К.

ТУНЕЛ ИЗМЕЂУ АЗИЈЕ И АФРИКЕ

Суецки канал, пуштен у саобраћај 1869. године, повезао је Средоземно море с Индијским океаном али је истовремено прекинуо сувоземну везу између Африке и Азије. Пре сто година то није имало неки већи значај, али је данас египатска привреда, која се све више развија, почела да захтева сувоземну везу са Синајским полуострвом које спада у Азију.

Прошле године отворен је тунел прокопан испод Суецког канала дугачак 1700 метара. Тунел је изграђен средствима добијеним од бродова који су пролазили кроз канал. Пречник тунела је 10,4 метара, кроз њега пролази ауто-пут и две широке водоводне цеви кроз које дотиче вода за наводњавање Синајске пустиње. Тунел је грађен три године.

Земљане радове на Каналу од кубикаша су преузеле најмодерније машине — ископано је за 58 одсто више земље него приликом градње Суецког канала. Хиљаде тона бетона уграђене су у бројне објекте на Хидросистему ДТД, на фотографији десно је преводница за бродове у изградњи.

DTD

ДУНАВ — ТИСА — ДУНАВ

ВОДА ВОДИ ВОДЕ

За овај канал који је један од највећих хидромелиорационих објеката на свету ископано је много више земље него за Суецки. А кад 1987. буде завршена цела мрежа њиховом дужином могло би се опасати пола Земљине кугле по екватору.

Хидросистем Дунав — Тиса — Дунав захвата готово цело подручје Војводине. Црвеним линијама обележена је тзв. основна каналска мрежа, а плавим реке . . .

Вода је, кажу енциклопедије, провидна течност без укуса и мириса. Е, управо због те провидне течности становници Војводине виделе су грдне муке. Ретко кад је ње било потаман: једном превише, други пут премало. Статистика каже да је од 100 година у Војводини 51 сушна, 32 водоплавне, а само 17 онако како треба. Мисли се, наравно, на пољопривреду која је у овом крају најважнија привредна грана.

Због тога није ни чудо што су људи у Војводини одвајкада водили борбу против воде и за њу — против поплава и суше. Јер, кажу стручњаци, ретко се где у свету на тако релативно малом простору може наћи толико обиље водених токова као што је то случај у Војводини, а истовремено нигде приноси усева нису толико угрожени због недостатка воде.

Још у далеком 3. веку Римљани су у Срему изводили радове на исушивању земљишта, у 6. и 7. веку Словени и Авари покушавали су у северном Банату да регулишу реку Златицу. Пролазили су векови, највећи део Војводине је био и остао огромна непроходна мочвара. И тек у првој половини 18. века историја је забележила нов озбиљнији покушај регулисања воде: ископано је 70 километара вештачког корита Бегеја. Педесетак година касније Бегеј је каналом на два места спојен са Тамишом — циљ је био да се регулише отицање њихових вода.

На покушајима, мање или више успешним, остало се и током целог 19. века. Ти покушаји били су углавном локалног значаја, важно је било сачувати свој посед од поплава или га, кад устреба, наводњавати. Најзначајнији подухват је несумњиво онај кад је, од 1793. до 1802, у Војводини изграђен први пловни канал који је спојио Дунав са Тисом и пловни пут скратио за готово 160 километара . . .

1000 кубикаша и 1 булдожер

Петог јануара 1947. г. многи су били изненађени кад је обелодањена идеја инжењера Николе Миркова да се изградњом гигантског канала Дунав—Тиса—Дунав коначно стане на пут вековној зависности становника Војводине од ћудљивости воде. Јер, поред река, још веће штете чиниле су подземне воде и падавине, што је угрожавало преко 1,2 милиона хектара плодног земљишта. Пошто је маја исте године одобрена замисао инжењера Миркова убрзо су започели први радови. Међутим, тих година није урађено богзна колико: кад су 1950. коначно обустављени радови, било је ископано тек нешто више од 400 хиљада кубних метара земље.

Радови су углавном били прекинути због сурове економске блокаде која је, после резолуције Информбироа, притисла нашу земљу. Није се имало, ни могло. Радови су настављени 1. априла 1957, кад је заправо и започето грађење основне каналске мреже Дунав—Тиса—Дунав. Али, ни тада није било нимало лако. О томе сведоче и белешке које је водио тадашњи главни директор Канала, народни херој Пашко Ромац: „. . . Хитно је потребно обезбедити шест шатора за смештај радника. Видети да се шатори добију од Армије. У Министарству саобраћаја видети шта је са шаторима и сламарицама . . .".

Мало даље у белешкама Пашка Ромца следи нов запис: „Ископ канала могуће је организовати уз помоћ 1000 кубикаша или 600 кубикаша и 1000 обичних радника чији би задатак био превожење земље. Броју кубикаша треба додати један булдожер, један већ користе. Трећа алтернатива: Фронтовска радна снага (2500 фронтоваца) са два булдожера и сто кубикаша . . .".

Део ових драгоцених бележака односи се и на услове рада и плаћање радника: „. . . Радник који ради у режији плаћа се 12 динара на час. Ако ради 10 часова, добија 122 динара. Са 25 радних дана у месецу радник добија 3300 динара . . . Неопходно је решити проблем како да се више плаћају радници који раде недељом. Такође треба решити проблем исхране екипа које раде на дубинском бушењу . . .".

Преводнице на каналима служе за превођење бродова: укупно их је 16 од којих су 11 нове. Ово је стара преводница код Старог Бечеја направљена по решењу познатог француског конструктора Густава Ајфела. Доле је новосаграђена.

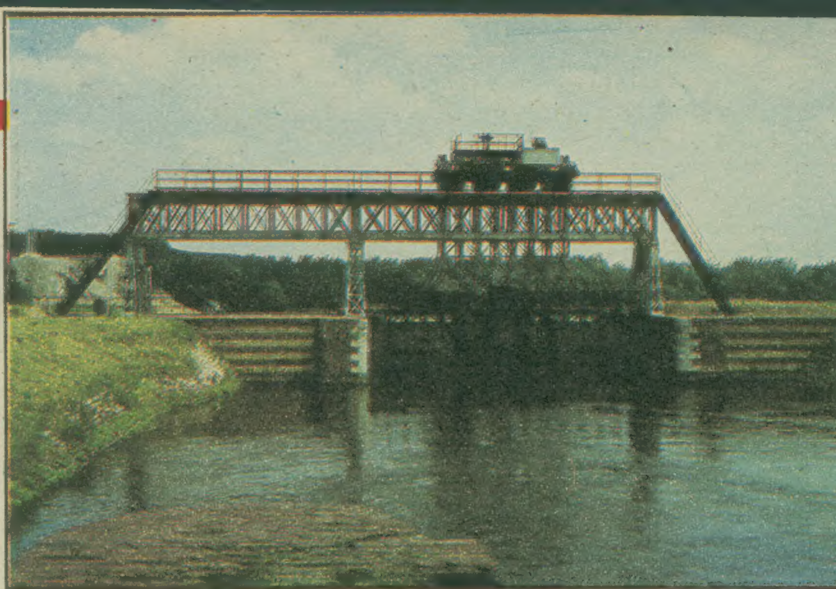

Проток и ниво воде у каналима ДТД регулише се уставама: на основним каналима сада их има 24.

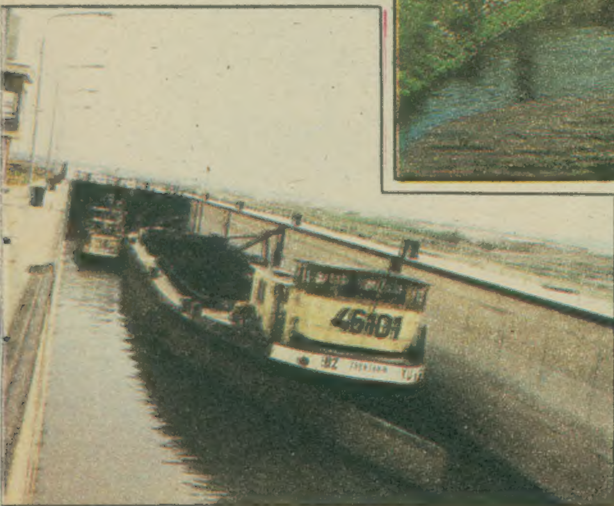

На 7.000 хектара направљени су рибњаци, на фотографији је храњење риба код Бечеја.

Преко 400 хиљада хектара обрадиве површине сада се редовно наводњава, за крај нашег века се предвиђа да ће се убирати две, па и три жетве годишње.

Канали ДТД пловни су преко 660 км, па је на њима саграђено 24 пристаништа.

Наравно, касније је копање канала преузимала све модернија механизација, радна снага се сад бројала великим булдожерима и багерима. Упоредо са копањем основних канала на њима су грађени и разни хидрограђевински објекти: уставе преводнице, сигурносне уставе, велике црпне станице, мостови, велика брана на Тиси као и већи број зграда потребних за експлоатацију Хидросистема Дунав-Тиса -Дунав.

Цена: 13 милијарди

Шта је заправо Хидросистем Дунав—Тиса—Дунав?

Најједноставније речено, сплет канала којима су испресецана плодна поља у Бачкој и Банату. А цео Хидросистем дело је наших људи: преко 3000 инжењера, техничара, стручних и осталих радника радио је преко тридесет година на његовој изградњи.

Кад је завршена велика брана на Тиси код Новог Бечеја, новембра 1977. практично је завршен Хидросистем Дунав—Тиса—Дунав који спада у ред највећих хидромелирационих објеката на свету. Вредност радова је по тадашњим ценама процењена на око 13 милијарди динара. Ископано је преко 127 милиона кубних метара земље што је за 58 одсто више него што је ископано приликом градње Суецког канала. Дужина основних канала у Хидросистему Дунав—Тиса—Дунав износи 929 километара, од чега је пловно чак 660 километара чиме се, ако поново позовемо статистику у помоћ, за читавих 25 одсто повећала дужина речног пловног пута у Југославији.

Највећу корист од Хидросистема Дунав—Тиса—Дунав свакако има пољопривреда јер су канали створили услове за благовремено одвођење сувишних вода тамо где је то потребно, односно њено довођење на оранице кад припрети суша. На овај начин сада се штити од опасних површинских и подземних вода око 856.300 хектара, а омогућава наводњавање близу 400 хиљада хектара обрадиве површине. Поред тога, тек су изградњом канала који пролази кроз 66 насеља, многе вароши први пут добиле текућу воду. Канал поспешује и рибарство, на површини од готово 7.000 хектара изграђени су многи рибњаци, а риба се гаји и у каналима.

Бесане ноћи

Важан део Хидросистема Дунав—Тиса—Дунав несумњиво чине и насипи који бране од поплава. Данас их је већ близу 1.200 километара и директно штите 500 хиљада хектара земљишта, 100 насеља са око 50 хиљада кућа и близу 600 хиљада становника. Заиста импресивно! А колико јуче, поплаве су узимале стравичан данак. Рецимо 1965. готово цела Војводина је била на ногама, људи су се на око 625 км пуних 120 дана рвали с надошлом водом а само у јуну Дунав је пет пута пробио насип. Тада је поплављено 24.500 хектара ораница и 6.900 кућа од којих је чак 1.800 срушено. Неколико година касније, 1970, водостај Тисе је достигао дотад незабележен ниво па је око 4.000 људи уз помоћ близу 800 разних машина водило даноноћну борбу с надошлом водом. Можда ће и даље бити поплава, али сигурно не више оних катастрофалних размера.

Хидросистем Дунав—Тиса—Дунав практично је завршен још 1977, али се радови настављају, човек хоће и може још више. Предвиђено је да се повећа дужина тзв. детаљних канала — до 1987, ако све буде по плану, биће их 19 хиљада километара; затим да се изграде и реконструишу још неки насипи, да се изгради додатни систем за наводњавање у северној Бачкој, као и да се заврши онај започети у јужном Банату... До краја овог века, кажу у Хидросистему Дунав—Тиса—Дунав, милион хектара плодног земљишта треба да буде потпуно безбедно од сувишних вода, на пола милиона хектара усеви ће се наводњавати, а са више десетина хиљада хектара убираће се две, па и три жетве годишње!

Петар Милатовић
Снимио: **Дарко Живни**

ПРЕВАРА СТОЛЕЋА

БАНДА КОЈА ЈЕ ОПЉАЧК ЊУЈО

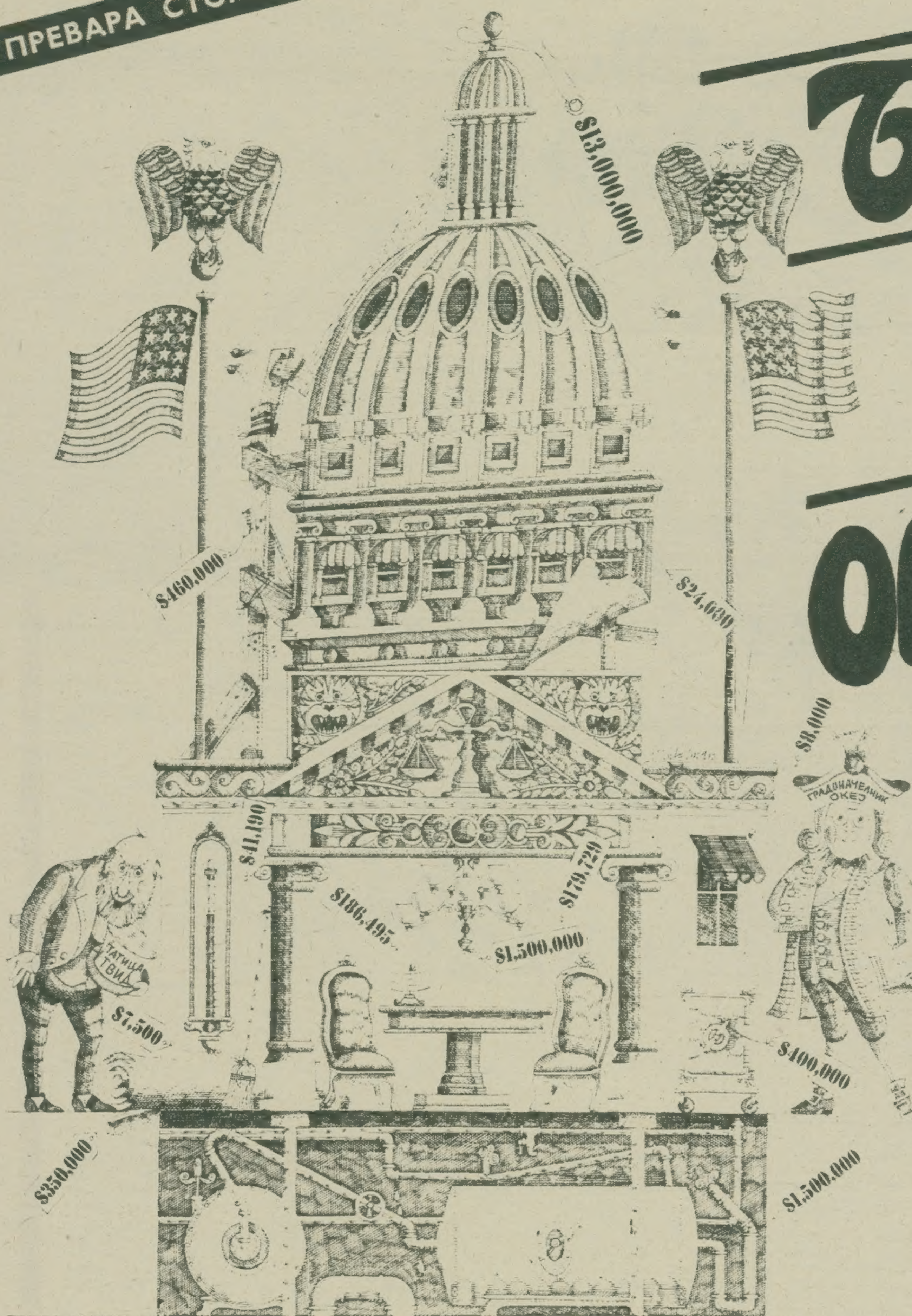

КОМИСИЈА ЈЕ СТИГЛА ДА ПОГЛЕДА ГДЕ ЈЕ ОТИШЛА ФАНТАСТИЧНА СУМА ОД ТРИНАЕСТ МИЛИОНА ДОЛАРА И ОСТАЛА ЗАПРЕПАШЋЕНА: ЗГРАДА ОКРУЖНОГ СУДА НИЈЕ ИМАЛА НИ КРОВ, НИ ПОДОВЕ, НИ ПРОЗОРЕ

У Њујорку, на Менхетну, уздиже се ружна неутледна зграда — некадашње седиште Окружног суда. Данас су у њој отворене само две-три канцеларије, а када је средином 19. века подизана требало је да представља врхунац градитељске вештине, споменик граду Њујорку и америчком правосуђу уопште. Од свега тога ова суморна зграда остала је само симбол незапамћене корупције, а централна личност највеће афере која је избила због организоване пљачке био је Вилијам Марси Твид.

Твид је кренуо стазом успеха 1851. кад је изабран за месног одборника. Импозантног изгледа — висок и крупан с гривом црвене косе и јаком брадом — упадао је у очи. Само, Твид ће најмање остати запамћен по свом изгледу. У аналима града Њујорка забележен је као тип који је успео да читав град подреди себи, прави газда. Он и његови одборници прозвани су Банда 40 крадљиваца, али је круг људи који је око себе окупио био далеко шири и сви су били мајстори подмићивања. Како је успео да придобије људе на највишим положајима у граду остаће тајна, али је сасвим извесно да је педесетих година 19. века имао готово сву власт у Њујорку. Постао је конгресмен и председник клуба Демократске странке. Сматра се да је 12 хиљада његових људи заузимало сва одговорна места у граду. И читава та армија била је срцем и душом за „татицу Твида", за њега су гласали и подржавали га. Како и не би — он им је у замену за послушност и оданост обезбедио високе плате. Да би приграбио што веће суме, пре свега за себа а онда и за своје пионе, морао је — да краде. То му је полазило за руком више од десет година. Остало је забележено да је највише новца добио и то управо обећавајући како ће подићи зграду суда која ће бити понос свих Њујорчана.

Све је О. К.

Идеја да се подигне велелепна зграда Окружног суда у Њујорку родила се пре него што је Вилијам Марси Твид приграбио готово сву власт у граду. Пројекти су били поверени познатом архитекти Џону

Келаму који се већ био прославио зградом њујоршког листа „Хералд". Келем је за зграду Суда изабрао ренесансни стил — требало је то да буде троспратна кућа са импозантном куполом, сва у мермеру. По прорачунима из 1858. године здање је требало да кошта, заједно са целокупним намештајем, око 250 хиљада долара. Међутим, кад је Суд завршен (у ствари, никад до краја и није завршен) утврђено је да је прогутао преко 13 милиона долара! Поређења ради коштао је више (готово два пута) од канала Ири који је изграђен некако у то време, а то је био огроман пројект: везивао је језеро Ири (од града Бафала с реком Хадсон до града Олбенија) са луком Њујорк и био дугачак око 550 километара.

Твид је у изградњи Суда видео велику шансу да од града узме велике паре а да нико ни у шта не посумња. То му је и пошло за руком. Кад је видео цифру која је одређена, ражестио се и сместа убедио градске оце да је то смешно мало. Тражио је још милион долара и добио новац без проблема. Није мала ствар — требало је изградити тако значајну зграду. Године 1864. тражио је (и добио) још 800 хиљада, па још 300 хиљада долара. А када је 1866. постављен захтев за још пола милиона долара, духови су се узбудили. Нешто ту очигледно није у реду — у зграду је већ уложено три милиона и 150 хиљада долара а још ни упола није завршена. Биле су готове само три канцеларије у које се сместио Апелациони суд. Постављен је захтев да се створи специјална комисија која ће испитати читаву ствар. Твид, који је био у дослуху и са самим градоначелником Абрахамом Оке Холом, успео је да убеди одборнике да ту нема ничег сумњивог. Да би их уверио да говори истину, сам је оформио специјалну комисију која је детаљно „испитала" у шта се улажу и у шта су већ уложене паре. После неколико недеља рада изашла је пред јавност са умирујућим речима: све је у реду. Паре се „строго контролишу".

Милијарде за тепихе

Како су радови на Суду одмицали и Твидов утицај у граду све више је растао. Изгледало је да га нико више не може зауставити. Имао је уз себе најзначајније људе из градске управе, Демократског клуба, самог Суда, Конгреса. Финансијске књиге водила су два његова човека — Питер Бар Свини, више сенка него човек, идеалан да извршава туђа наређења (за послушност је наравно добијао велику плату) и Ричард Коноли, звани Велики судија, елегантан, са наочарима златних оквира и шеширом великог обода. Коноли је све издатке укњижавао (како је то Твиду одговарало). Званично, годишња плата била му је три хиљаде 600 долара, а 1857. године на књижици му је откривена уштеђевина од 6 милиона долара!

Све у свему, док се град најзад није подигао против Твида и његове компаније, у изградњу Окружног суда уложено је преко 13 милиона долара. Било је крајње време да се учини нешто, у читав случај умешала се америчка влада. Твиду је морало да се стане на пут. А оног тренутка кад је клупко почело да се одмотава откривене су невероватне ствари.

У књигама је тако стајало да је за само један сто и 40 столица издато 179 хиљада 729 долара. Републикански сенатор Конклинг извео је поређење — за ту суму могао је да се набави намештај за сва америчка дипломатска представништва у свету! А колико је тек издато за тепихе и остали намештај? Фантастична цифра од 5 милиона 691 хиљаде 144 долара. То је већ превазилазило сва поређења. На питање зашто толике паре, Твидови људи покушали су да се извуку тако што су убеђивали стручњаке да је у питању јавна зграда и да се и намештај, а посебно теписи, јако хабају! Узгред речено, теписи никад нису ни купљени.

На име неког Џона Кејзера, водоинсталатера, била је заведена цифра од милион и по долара а сви покушаји да се водоинсталатер под тим именом пронађе остали су без успеха. И тако редом.

Поправна поправне

Док се једна зграда подиже, најмање би се очекивало да ће пре него што је и завршена силан новац морати да оде на — оправке. А таква ставка постојала је у књигама. Извесни Андреј Гарвин (ни он није пронађен) добио је 500 хиљада долара за гипсане радове и за поправке. Мало касније добио је још милион за поправку тих поправки! Све у свему, његов рачун за поправке и гипсане радове у згради која је требало да буде сва од мермера износио је близу три милиона долара!

Једна ставка у књигама била је овако заведена: „метле итд" и поред ње цифра од 41.190 долара! А за 12 термометара, додуше великих (метар са 30 центиметара) јевтине израде и лошег квалитета, дато је наводно, око 8 хиљада долара. Представник једне фабрике за израду термометара изјавио је да би за ту суму могао читаву зграду Суда да обложи термометрима.

Само за столице потрошено је 170 хиљада 729 долара, а једна столица могла је да кошта највише пет долара, што значи да је за ту суму могло да се купи 34.145 столица! Поређане у равној линији створиле би колону дугачку 27 километара! А сума која је наводно потрошена за намештај била би довољна да се опреми равно три хиљаде троспратница!

Године 1871. кад је Твидова банда била потпуно раскринкана, комисија је посетила Суд очекујући зграду која ће бар на нешто да личи. Запрепашћење је било огромно: дочекала их је недовршена суморна зграда мрачних ходника, малих просторија. После готово тринаест година градње чак ни сви подови нису били завршени! Зидови и спољашност били су од мермера најлошијег квалитета. На подовима није било тепиха, само су понегде највеће површине биле прекривене гуменим застирачима. У читавом суду било је 164 прозора, боље речено простора предвиђених за прозоре. Ретко је који био завршен, а о завесама ни речи. Купола која је требало да краси читаву зграду зјапила је отворена. Комисија је била згрожена: толике паре су грађани Њујорка одвојили ни за шта, све је приграбио Твид заједно са својом бандом.

●●●

У децембру 1871. Твид је ухапшен, већина његових најближих сарадника успела је на време да сазна за опасност и побегне из земље. Вилијам Марси Твид осуђен је на доживотну робију, али је 1873. пуштен под условом да врати 6 милиона долара. Две године касније побегао је на Кубу, затим у Шпанију, али је ухваћен и затворен. Тамо је и умро априла 1878. у педесет петој години живота.

В. С.

СТИГЛИ МАРСОВЦИ!

Првог априла 1950. године лист „Висбаденер Тагблат" који излази у западнонемачком граду Висбадену објавио је сензационалну фотографију пилота „летећег тањира" који је наводно дан раније доживео несрећу у близини града. У тексту је писало „да ухваћени ванземаљац има једну ногу с диском на крају и да се креће кратким скоковима. На рукама — по четири прста с ноктима који личе на канџе. На снимку је дошљак из свемира био приказан у пратњи два официра америчке војске стациониране у СР Немачкој. Један од њих држао је апарат с кисеоником који је ванземаљцу олакшавао дисање.

Од тада се овај снимак више од тридесет година повремено појављује на страницама листова као необорив доказ посете ванземаљаца нашој планети. Настале су читаве легенде о даљој судбини пилота с неког другог света.

Тек прошле године неки скептик из Висбадена, извесни Клаус Вебнер, одлучио је да расветли ову тајну и дође до истине. Он је успео да уђе у архиву „Висбаденер Тагеблата", нађе неке тадашње сараднике овог листа и ево шта је сазнао. Сензација из 1950. године у ствари је само првоаприлска шала коју је смислио и извео уредник листа Вилхелм Шпрункел уз помоћ редакцијског фото-репортера Ханса Шефлера. Улогу ванземаљца одиграла је Шефлерова петогодишња кћи која се, кажу, веома забављала за време снимања. Под ретушерском четкицом фотографа она се заиста претворила у тајанствено биће. Амерички официри учествовали су у игри с дозволом својих старешина. Вебнер је успео да нађе и фотографију снимљену пре почетка игре, кад се мала група спремала да крене у шуму где се, тобоже, догодила хаварија ванземаљског брода.

Шпрункелова и Шефлерова првоаприлска шала била је тако вешто изведена да је пре тридесет пет година било готово немогуће доћи до истине. А то што су људи пуних тридесет година били спремни да на основу новинске фотографије објављене првог априла прихвате да су дошљаци из свемира заиста посетили нашу планету доказ је само колико жарко желе да верују у то.

К. В.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ЗИМИ ГРЕЈАЊЕ А ЛЕТИ ЕР -КОНДИШН!

СВАКОГ ПРВОГ РЕДОВНО СТИЖЕ ПАРИЦА!

МОГУЋНОСТ ПОДИ-ЗАЊА КРЕДИТА!

ТРИ НЕДЕЉЕ ПЛАЋЕНИ ГОДИШЊИ ОДМОР!

Календар

ПЛАЋЕНО ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ!

ОБЕЗБЕЂЕН РАДНИ СТАЖ И ПЕНЗИЈА!

БЕСПЛАТНА МАРКИЦА ЗА ПРЕВОЗ!

ХМ... ДА НЕМА СВИХ ТИХ БЕНЕФИЦИЈА ВЕЋ БИ ОДАВНО ДАО ОТКАЗ НА ОВАЈ ДОСАДНИ ПОСАО!

11-2

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

НЕ СМЕМ ДА ЗАКАСНИМ!

У ДУБОКОЈ ЈАМИ ПУНОЈ ВОДЕ И МУЉА ДЕЧАК СЕ ПОСЛЕДЊИМ ТРЗАЈИМА БОРИО ЗА ЖИВОТ, А У БЛИЗИНИ САМО МЛАДА УЧИТЕЉИЦА У СЕДМОМ МЕСЕЦУ ТРУДНОЋЕ.

Снежно јануарско преподне у новом насељу Тукови у Пријёдору. У једној од новоизграђених кућа с балконом и баштом учитељица Љубица управо се спремала да меси колаче. Син Зоран много воли слаткише па што да је не обрадује док још може... У том тренутку махинално је бацила поглед кроз прозор замагљен паром: ружан пејзаж који су за собом оставиле грађевинске машине и људи. Огромне рупе одакле је копан песак остале су незатрпане. Сада су пуне воде и жуте лепљиве земље.

Као да је чула дечији плач? Или јој се то само причињава? Деца као деца, тужакају се и за најмању ситницу, мора да је и сада нешто тако у питању. Ипак је, опасана брашњавом кецељом, изашла у ходник и тамо стала као укопана: син њеног брата осмогодишњи Зоран трчао је према њој, изван себе:

— Тетка, тетка! Удави се Дадо! Готов је!

Учитељица Љубица Кесић: — Угледала сам беживотно дечаково тело на површини воде. Замало се нисам онесвестила.

Млада учитељица није имала времена за размишљање. Боса, није стигла ни ципеле да обује, потрчала је што је брже могла преко разроване земље у правцу највеће јаруге у насељу јер је слутила да се зло могло десити баш тамо. Док је трчала као без душе, сетила се да је малочас видела Зорана и Дада да у велику јаму бацају каменчиће.

Кад је задихана дотрчала до ивице провалије пуне мутне воде, замало се није онесвестила.

— Угледала сам дечије тело на површини воде. Зачас потоне, па га вода избаци. Последњим атомима снаге Дадо се борио за живот. Секунда, две, три, не, ни толико није потрајало и — скочила сам. Нисам размишљала шта се може десити са мном у седмом месецу трудноће. Знала сам само да морам спасти дете. Одмах сам упала до грла у мул, и воду. А напољу температура осам степени испод нуле. Кућна хаљина се натопила и у једном тренутку повукла ме на дно. У близини никога.

Запливала сам према дечаку и некако успела да га ухватим за отежали џемпер. Иако сам добар пливач, у овој грозној ситуацији једва сам издржала. Борила сам се с водом, муљем, вукла Дада, себе... Кад сам привукла дечака ближе себи, угледала сам његове беживотне исколачене очи. Страх ме је пресекао. Шта ако сам стигла касно?

У том часу као да сам чула неки глас из дечаковог грла. Добила сам нову снагу и снажно запливала према ивици јаме. Вода ме је неколико пута враћала назад. Још два метра до обале, а ја више немам снаге. Зовем у помоћ, али никога нема.

Кад сам се најзад дочепала обале и извукла Дада на снег, срушила сам се поред њега. Била сам толико исцрпљена... Тада сам угледала своју мајку како трчи према нама. Била је то права срећа јер је она одрасла поред реке Сане и сигурно зна шта треба радити с утопљеником.

Придигла сам се и повикала:

— Мама, пожури! — И, заиста, времена за губљење није било. Дадо је био сав модар и укочен

Мајка се одмах дала на посао. Пребациле смо Дада преко наших колена са главом надоле. Једва смо му отвориле уста из којих је покуљала мутна вода. А онда, толико очекивани знак живота: уздах, нешто као „ах!" излетело је из плућа осмогодишњег дечака. Заплакала сам од среће.

Борба за Дадов живот није још била завршена. Требало је малога сместити у пријёдорску болницу. Али како: нема аутомобила а дечак је модар од хладноће.

— Онако мокра и блатњава, уплашена и измрцварена, мора да сам личила на чудовиште. Не мислећи ни на шта изашла сам на пут и зауставила један џип.

Дадо се у болници брзо опоравио. Лекари су били задивљени како је дечак остао у животу, прва помоћ је била указана веома добро. А кад су чули да је спасилац жена у

После свега: Дадо и Зоран гађали су једну даску на води...

Љубица Кесић и Зинаида Црнић са децом: рупа ни до данас није затрпана

другом стању, уплашили су се за њу. Хоће ли проћи без тежих последица?

Прошло је, али с свему томе Љубица Кесић не воли да прича.

— Важно је само да ја нисам стигла прекасно! — одмахује руком на питања радозналих. — То ми је највећа награда.

Док се све ово дешавало, Дадови родитељи Зинаида и Божидар нису ни слутили да им син јединац преживљава драматичне тренутке борбе за живот који би се и угасио у јами да није било њихове суседке Љубице. Док их је мали Зоран обавестио и они стигли, све је већ било завршено. Срећно.

Мали Дадо прича збуњено:

— Не знам како се десило. Зоран и ја гађали смо једну даску на површини баре, оклизнула ми се патика и шта је даље било не сећам се. А тета Љубица је најхрабрија жена на свету. Да ње није било, отишао ја.

Драго Тодоровић
Сарајево

(Хонорар: 2.000,00 дин.)

Планета „икс“ упоређена са Земљом.

Сунчев систем

Уран

Нептун

Плутон и Харон

ПЛАНЕТА „ИКС“?

Шта утиче на Уран и Нептун? Приказ десете планете, угасле звезде и црне рупе у односу на Сунчев систем.

НЕПОЗНАТ СУНЧЕВ СИСТЕМ

ТАМНА ЗВЕЗДА?

ТАЈНА ДЕСЕТЕ ПЛАНЕТЕ

ЦРНА РУПА?

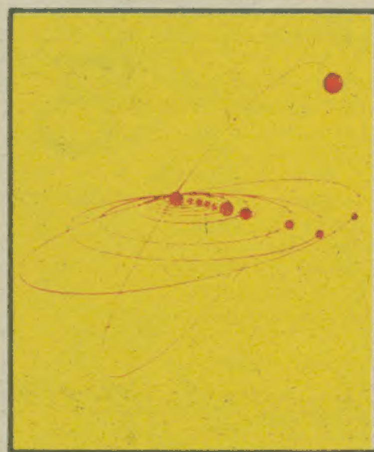

Нагађања: према једној хипотези планета „икс“ има веома нагнуту орбиту и креће се у обрнутом смеру.

Колико планета има Сунчев систем? Девет? Можда ће вас изненадити податан да многи астрономи верују да их има десет!

Марта 1781. године славни астроном Вилхелм Хершел учинио је нешто што се није догодило још од античких времена: открио је нову планету. До тада се знало за само пет „луталица“ (на грчком, планетес) — Меркур, Венеру, Марс, Јупитер и Сатурн — које се виде и голим оком. Хершеловим открићем Урана постављено је једно важно питање: колико у ствари планета постоји у Сунчевом систему?

Августа 1801. немачки филозоф Хегел објавио је „доказ“ о немогућности постојања више од седам планета (осим шест поменутих, као што знамо, планета је и свет на којем живимо). На жалост, он није чуо да је италијански астроном Ђузепе Пјаци претходне године открио планетоид Цереру. Да јесте, можда би схватио да филозофија не може да се носи с овим проблемом, односно да одговор може да се добије једино посматрањем.

Својеглави Уран

Четири деценије после открића седме планете, 1821. године, француски астроном Алексис Бувар уочио је да се стварна путања Урана не подудара с прорачунатом. На кретање планете очигледно је утицала гравитациона сила неког небеског тела. Двојица астронома, Енглез Џон Адамс и Француз Ирбен Леверје, независно један од другог, послужили су се подацима о одступању да би израчунали теоријски положај осме планете. Године 1846. немачки астроном Јохан Гале открио је Нептун.

Маса нове планете није била довољно велика да оправда пертурбације Уранове орбите, па су астрономи закључили да мора постојати и једно транснептунско небеско тело. Амерички астроном Персивал Ловел израчунао је 1905. године положај девете планете. Користећи упоредне фотографске плоче, његов земљак Клајд Томбо открио је 18. фебруара 1930. Плутон управо на предвиђеном месту.

На невољу, већ тада се појавила сумња да Плутон има знатно мањи пречник и масу него што је Ловел израчунао, односно него што би било довољно да се објасне одступања Уранове и Нептунове орбите. Према Ловелу, Плутон је требало да има пречник од 25.500 km и пет или шест пута већу масу од Земље. Каснијим мерењима и прорачунима пречник и маса постепено су смањивани, али су зато све више бујала нагађања о још једној десетој или „икс“ планети.

Џиновска грудва

Астрономи са Хавајског универзитета открили су 1976. на Плутоновој површини смрзнути метан. Пошто је метански лед веома светао, то је значило да је и површина сјајнија него што је очекивано, то јест да је пречник планете много мањи него што се мислило. Дошло је до закључка да Плутон има пречник од 2.900 km, масу 383 пута мању од Земљине и густину од свега један килограм по кубном метру — односно да је планета „џиновска снежна грудва“. Претпоставка о десетој планети тријумфално се вратила у свет науке.

А онда је, 1978. године,

Потрага за узрочником пертурбација: компјутерска симулација кретања десете планете (приказане као коцка) око Сунчевог система.

амерички астроном Чарлс Ковал — онај исти који је неколико година раније открио непознат Јупитеров сателит — пронашао слабашни објект на путањи између Сатурна и Урана. Десета планета? Хирон, како га је Ковал назвао, доиста јесте једно независно небеско тело које кружи око Сунца попут Земље и других планета. Али, по својој величини он је сићушан у односу чак и на најмање планете. Астрономи сматрају да је Хиронов пречник од 240 km преко дванаест пута мањи од Плутоновог, а двадесет пута од Меркуровог. Мањи је чак и од пречника највећег астероида Цере-pe 1000 km).

Ако би се Хирон оквалификовао као планета, исто то морало би да важи за хиљаде астероида који крстаре у појасу између Марса и Јупитера. Они се сматрају „малим

Астронаутика долази у помоћ: путања летелица „Пионир-10“ и „Пионир-11“.

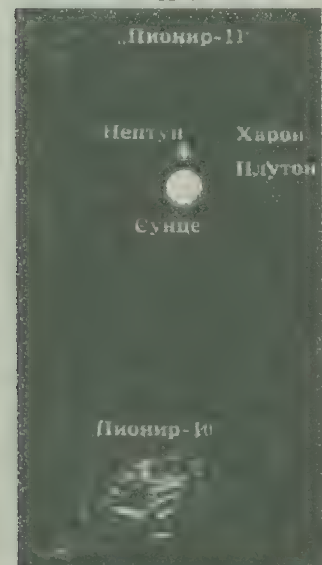

планетама“ (планетоиди), али је посреди само метафора. Хирон, истина, располаже самосталном путањом, али ни по томе није никакав нарочит изузетак. Године 1920. откривено је мало небеско тело названо Хидалго, класификовано као астероид бр. 944, са орбитом издуженом између Сатурна и Марса. И Хирон и Хидалго због дејства гравитационих сила Јупитера, Сатурна и осталих џинова Сунчевог система, имају малу величину и нестабилне орбите, што је довољно да се не сматрају новим планетама.

„Чворуга“ на Плутону

Јуна 1978. амерички астроном Џемс Кристи рутински је проучавао раније начињене фотографије још увек затонетне планете Плутон. Са једном од њих нешто као да није било у реду: Плутон није био округао већ је имао „чворугу“. Кристи се заинтересовао и из архива извадио и друге снимке планете и почео да их анализира. Поново је наишао на „чворугу“, али на другом месту. Потом и на трећем. Плутон, закључио је, није сам! Тако је откривен месец Харон, удаљен од Плутона 17.000 km, чији период обиласка износи 6,39 дана. Далека тачка светлости за коју су астрономи дотад веровали да је једно небеско тело раздвојила се у два објекта.

Тиме се неизбежно дошло до сазнања да Плутон доиста није онолико масиван колико се некада сматрало и да део претпостављене масе припада његовом месецу Хирону. Био је то доказ више да кривудање Урана и Нептуна на путу око Сунца настаје због нечег што лежи иза Плутона. Почело је озбиљно трагање за десетом планетом која је међу научницима изазвала размимоилажење.

Совјетски научници, на пример, латили су се проучавања путања извесних планета које би могле да буду поремећене присуством непознате планете. Стазе неких небеских тела астрономи проучавају годинама, рецимо Халејеву комету, чији период обиласка око Сунца износи 76 година и која ће нам 1986. поново доћи у госте. На путању комете утиче збир гравитационих сила Сунца и планета као и слабашни „млазни“ ефекат истицања гасова када се ово тело нађе у близини наше звезде.

Може ли се у стазама комета осетити и утицај неког још удаљенијег небеског тела? Истраживања су показала да је њихове орбите могуће објаснити познатим параметрима. Према томе, ако постоји десета планета, она је или веома мала или врло далека. Али, неправилности у кретању Урана и Нептуна говоре супротно.

Облак комета

Неки научници су дошли до уверења да утицај на ове две планете врше саме комете. Плутон се налази на удаљености од 49 астрономских јединица (1 а. ј. је удаљеност Земље од Сунца, око 150 милиона km и Сунчевој светлости је потребно готово седам часова да би до њега доспела. Ако се Сунчев систем дефинише као кугла у којој влада сила теже наше звезде, онда се он протеже до 100.000 а. ј. на све стране — готово до половине растојања до најближе звезде. У тој неизмерној запремини налази се огроман број комета.

Пре тридесет година дански астроном Јан Орт тврдио је да би у том простору могло да постоји чак сто милијарди (!) комета. Астрономи су тој окупини грумада леда и стена претежно великих тек по неколико километара дали назив „Ортов облак“. Поједини припадници овог „облака“ повремено залазе у унутрашње делове Сунчевог система где топлота матичне звезде испарава лед и ствара спектакуларне појаве кометског репа. Па ипак, чак и ако је број комета заиста огроман, њихова укупна маса је сасвим мала. Скупљене на гомилу могле би по маси да се упореде са нашим Месецом и износиле би свега неколико процената Земљине масе.

Са становишта поремећаја Урансве и Нептунове орбите изгледа да би посреди ипак морала да буде нека планета. Тешкоће њеног проналажења могу се илустровати примером Плутона чији је сјај десет хиљада пута мањи од сјаја најслабије звезде видљиве голим оком.

Када би се Плутон налазио на растојању од 2.000 а. ј. уместо на 49, његов сјај био би три милиона пута мањи од стварног, па садашњим поступцима он не би ни могао да се нађе. Неки астрономи, међутим, сматрају да је десета планета, упркос „стабилним“ орбитама комета, прилично већа од Плутона и не много удаљена.

Планета „икс“

Амерички астрономи Ролинс и Хамертон верују да се планета „икс“ налази на 75 а. ј. од Сунца, да је отприлике један и по пут удаљенија него Плутон. Њен пречник износи нешто преко 15.000 km, а маса је пет или шест пута већа од Земљине. Ови подаци нас приближавају поменутој Ловеловој процени о величини тела које врши утицај на Уран и Нептун. Ролинс и Хамертон изнели су претпоставку да је „њихова“ десета планета у давно доба прошла поред Нептуна, отргнула његов тадашњи месец — данашњу планету Плутон — и пребацила га на нову орбиту. Силе плиме, кажу они, откинуле су из Плутона данашњи месец Харон као што су преокренуле путању Нептуновог сателита Тритона.

Други амерички астрономи су ову хипотезу мало преиначили: Плутон није био природни сателит Нептуна него планете „икс“ и приликом мимоилажења две планете Нептун је одвојио Плутон од планете „икс“.

Претпоставка о десетој планети, међутим, има један битан недостатак: с обзиром на претпостављену масу она је, ако је има, морала бити откривена приликом темељног претраживања неба пре и после открића Плутона.

Присталице теорије о десетој планети спремно налазе објашњење: можда се, кажу, планета налази у некој другој области неба која није подробно претраживана. Или је много тамнија него што се веровало због тога што јој је састав површине другачији од Плутонове или Нептунове, односно зато што јој је пречник много мањи од претпостављеног (а густина већа).

Што се области у којој се десета планета налази тиче, астрономи са Поморске опсерваторије САД настоје сада да уз помоћ компјутера IMB 4341, користећи егзактне податке и разне претпоставке, установе где би требало усмерити снажне телескопе.

Данас је једино неоспорно да „нешто“ утиче на Уран и Нептун, а све остало су, ипак, нагађања. Осим планете отприлике велике као Уран, удаљене неких осам милијарди километара од Нептуна, орбиталне неправилности могло би да проузрокује и нешто друго. Међу „кривцима“ су се нашла два егзотична објекта: једна угашена звезда и једна црна рупа.

Ако би се, уместо тајанствене десете планете, на око 80 милијарди km иза Плутона — 800 пута више удаљена од Сунца него Земља — нашла једна сагорела, угашена, па отуда тамна звезда, проблем би био решен. Астрономи напомињу да многе звезде имају тамне пратиоце на отприлике таквом растојању. Исти ефекат добија се ако се, уместо десете планете или угашене звезде, замисли невидљиви објекат десет пута масивнији од Сунца, смештен на 160 милијарди km у тами која окружује Сунчев систем. Реч је, разуме се, о црној рупи — колапсираном објекту тако густом и масивном да ништа, чак ни светлост, не може да умакне његовој неизмерној сили теже.

Помоћ „Пионира“

Шта, дакле, ремети орбите Урана и Нептуна: десета планета, угашена звезда, или црна рупа? Одговор би могле да пруже две летелице „Пионир“ које се крећу кроз Сунчев систем у супротним смеровима. Прва од њих („Пионир-10“, лансиран 2. марта 1972, прошао поред Јупитера) сада јури између орбита Урана и Нептуна у правцу наранџасте џиновске звезде Алдебаран у сазвежђу Бика. Друга („Пионир-11“, лансиран 6. априла 1973, прошао поред Јупитера и Сатурна) данас хита преме орбити Урана. Са летелицама се још увек одржава повремена радио-веза тако да њихово кретање може да се прати савршено тачно.

Ако путања само једног „Пионира“ одступи од предвиђене, биће то доказ утицаја силе теже релативно блиског објекта — планете ближе једној него другој летелици. Али, ако се промени путања обе летелице, научници ће знати да је узрочник гравитациона сила једног много масивнијег објекта — тамне звезде или црне рупе. За „Пионирима“, али различитим путањама, крећу се две летелице „Војџер“, које ће моћи да обаве исти задатак.

У наредним деценијама биће, по свој прилици, решена 160 година стара тајна десете планете.

Есад Јакуповић

ГЛОБУСШАРЕНИГЛОБУСШАРЕНИГЛОБУСШАРЕНИГЛОБУСШАРЕНИГЛОБУСШАРЕНИГЛОБУСШАРЕНИ

ПАЗИ, ПАС УЈЕДА!

Сваке године најмање четири хиљаде енглеских поштара страда од кућних љубимаца — паса. За диво чудо, изгледа да су они најмањи најопаснији тако да у управи британских пошта постоји посебно упозорење — поштари треба нарочито да се пазе од пудлица и теријера! Ове „слатке мале куце" склоне су да сваког ко прекорачи праг куће у којој живе зграбе за панталоне, односно ногу. Међутим, нису само британски поштари угрожени. У Америци је прошле године више од 10 хиљада поштара страдало од паса, па је пошта морала да изда фантастичну цифру од 5 старих милијарди за трошкове лечења и посебно за претрпљени страх.

У неким земљама поштарима је дозвољено да носе гасне пиштоље којима могу да се одбране ако их пас нападне. У Немачкој, на пример, поштари однедавно носе пиштоље који избацују гас тако љут да од једног „штрца" сваки и највећи (пардон, најмањи) пас побегне. Али, у Великој Британији где су кућни љубимци посебно мажени и пажени овакви пиштољи су строго забрањени — поштарима ништа друго не преостаје него да се боре — голим рукама.

ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ С НЕБА

У Сједињеним Америчким Државама почиње увођење система аутоматске телефонске везе путника у авионима са било којим претплатником на континенталном делу ове државе изузев слабо насељене Аљаске. Да би се успоставила свака веза потребно је да се авион налази изнад територије САД или да је у њеној непосредној близини.

Путник који жели да телефонира на земљу добија телефонски апарат без жица. То је у ствари минијатурна покретна радио-станица која ради у дијапазону дугих таласа и везана је са специјалном сателитском станицом која ради на ултра-кратким таласима.

Тако се путник у авиону повезује преко сателита са најближом релејном ТВ централом, а ове су разбацане по целој територији САД и свака дејствује у пречнику од око 320 километара. При удаљавању авиона од једне станице разговор се аутоматски укључује на следећу без прекидања. У једном авиону могуће је истовремено водити пет разговора.

ЈОВАН ИЛИ ЈОВАНКА?

Необична и херојска личност Јованке Орлеанке не престаје да инспирише не само уметнике него и научнике. Шта је девојку из лоренског сеоцета Домреми-ла-Писел подстакло за онакве подвиге и јуначку смрт? Међу бројним научним радовима који се баве личношћу Јованке Орлеанке недавно се појавио и један који је привукао пажњу сигурно најнеобичнијим тумачењима „феномена Жан Д'Арк". То је рад америчког професора ендокринологије Гринблата с универзитета Аугуста у савезној држави Џорџији. Тај стручњак за жлезде са унутрашњим лучењем има само једно објашњење: Јованка Орлеанка уопште није била женско! По професору Гринблату то је био мушкарац са тешким хормоналним поремећајем због којег је попримио скоро идеалне телесне карактеристике жене. Амерички научник овако закључује своју расправу:

„Неустрашивост, физичка снага, ратничко умеће као и религиозна свест Јованке — или би требало да кажемо Јована? — најлакше и најтачније би могли да се објасне управо хормоналним и психичким поремећајима".

Сајни „научни" докази, нема шта. А неко може, такође на невиђено, да закључи о аутору ове теорије бар једно: професор Гринблат свакако спада у такозване мушке шовинисте. А можда се помало прибојава „слабијег пола"?

ЗЛАТО ЗА КАМПОВАЊЕ

Брат и сестра Били и Бренди Спир ове године неће имати проблема да оду на камповање са својим другарима. Само, за разлику од својих пријатеља они ће летовање платити чистим златом! Недавно су недалеко од куће у реци Роуг пронашли повећи грумен. Како су уопште дошли на идеју да злато тамо траже?

Били и Бренди живе у малом месту Голд Хил (Златни Брег) у америчкој држави Орегон. То је у ствари старо рударско место у коме су у прошлом веку копачи трагали за златом. Копачи су још давно напустили руднике. Међутим, од тренутка када је из непознатих разлога река Роуг променила правац и потекла кроз напуштене руднике људи су се спустили на обале у потрагу за драгоценим металом. До сада су брат и сестра Спир имали среће. Што је најинтересантније, њих двоје су за разлику од осталих трагача који су се опремили најсавршенијим средствима за откривање злата, узели сита као и некадашњи трагачи. Једног дана кроз муљ на дну сита указао се повећи грумен. Били и Бренди једва су поверовали да им се таква срећа осмехнула.

ЧОВЕК И РЕП

МАЈМУН КУПУЈЕ БАНАНЕ

Може ли се мајмун научити да иде у куповину. Опит који је извео магистар медицинских наука Счастниј у Институту за физиологију у Лењинграду, одговара на ово питање — потврдно.

За експеримент је одабран један шимпанза. Експериментатор је, пре но што би му дао храну, показивао мајмуну троугласт жетон. Кад би му показао квадратни жетон, научник је појио мајмуна. Играчку је мајмун добијао пошто би му био показан округао жетон. То се понављало небројено пута.

Самом мајмуну биле су стављене на располагање три врсте „новчаница": троугласти, квадратни и округли жетони. Мајмун је веома брзо научио да када је гладан пружа експериментатору троугласти жетон.

Затим је по истом поступку изведен оглед с другим мајмуном. Следећа етапа састојала се у томе да се дресирани мајмуни споразумеју између себе без човековог посредништва. Једног мајмуна су нахранили и напојили. Поред њега су поставили гомилу банана. У тренутку сусрета други мајмун — гладни — имао је само играчку. Оба мајмуна имала су све три врсте жетона. И тада је гладни мајмун кроз решетку која је раздвајала њихова два кавеза пружио свом суседу троугао — жетон за храну. Сопственик банана је у одговор протурио кроз решетке банану. Затим је мајмун продавац постао купац: пружио је „паре за играчку" — округли жетон — и куповина је обављена.

Овај занимљиви експеримент није изведен због забаве. Он сведочи: животиње на вишем ступњу способне су да схвате систем условних сигнала и да помоћу њега успостављају контакт не само с људима, већ и са својом сабраћом.

ПИНГВИНСКИ РАТ

Између влада Јапана и Аргентине избиле су озбиљне несугласице. Узрок није политичке природе у питању је борба око пингвина. Наиме, годинама су Јапанци уговором имали право да лове све птице у подручју Патагоније али је недавно аргентинска влада то забранила. Јапанци се не буне само зато што је месо пингвина веома цењено у њиховој земљи, а кожа тражена у рукавичарској индустрији. Они тврде да, ако се број пингвина не буде смањивао оваке године, постоји опасност да све птице преплаве Патагонију. Наиме, процењује се да на југу Аргентине има око 10 милиона пингвина, а како је њихових природних непријатеља све мање (црвена лисица и китови), могли би опасно да се размноже. Двадесет и четири хиљаде пингвина колико Јапан уговором има право да убије одржало би равнотежу. Какав ће исход пингвинског рата још се не зна

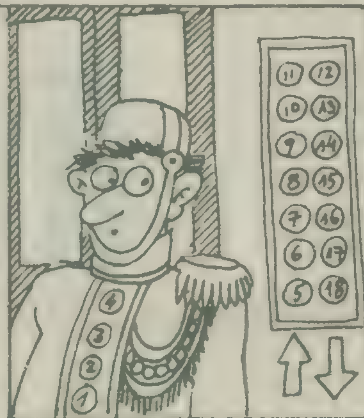

ЛИФТ ЗА ПОЈЕДИНЕ СПРАТОВЕ

Ако вам се икад догоди да боравите у америчком граду Лос Анђелесу, свратите у зграду суда у Улици Темпл. У лифту у овој вишеспратници једноставно не постоје дугмад за извесне спратове и то четврти, осми, десети и једанаести. Сви ти спратови, наравно, постоје, немојте мислити да се онај који их је обележавао збунио, само тамо није сваком приступ дозвољен. Шта је разлог? На тим спратовима суди се тешким криминалцима и органи лосанђелеског правосуђа не жели да имају проблема. А како стоји са тринаестим спратом? Он у овој згради постоји (што није случај и са свим зградама у САД), 13 у овом случају није баксузан број!

НАЈМАЊА ШКОЛА

У безименом засеоку на лигурској обали, између Камоле и Портофина, налази се вероватно најмања школа на свету. Њу посећују само две особе: ученице Јоланда Боцо која живи у том засеоку и млада учитељица Марианђела Амиранти која сваког дана долази скелом из суседног градића Камоле. Настава се одржава у неугледној згради од цигала на којој је овална метална плоча с грбом и натписом: „Основна школа. Република Италија".

Пре неколико месеци била је подвргнута несвакидашњој операцији једна беба која је угледала свет у медицинском центру у Бостону у Сједињеним Америчким Државама. Одстрањен јој је репни продужетак дугачак 5,03 центиметра који се састојао од везивног ткива, без коштију или рскавице. Последњи сличан случај био је забележен 1936. године.

У чланку објављеном у „Медицинском часопису Нове Енглеске" извесни доктор Ледил пише да људски заметак све до шесте недеље има десет до дванаест репних пршљенова што га чини сличним мајмунском заметку. Затим ти пршљенови ишчезавају и у тренутку рођења детета остаје само тртична кост: развитак јединке понавља развитак врсте.

Ледли ипак сматра да присуство репа код човека не значи повратак на нижи ступањ еволуционе лествице. Одсуство репа, на пример, код мачака на острву Мен никако не значи да оне стоје на вишој степеници од других мачака. И човек би могао да има реп а да при томе не изгуби ништа од своје људске суштине. Једноставно, у току еволуције реп се показао код човека као потпуно непотребан

ЖАЛИМ. МРТАВ САМ!

Неки грађанин Лондона отишао је као и сваке године на систематски преглед. Осећао се врло добро, али за сваки случај подвргавао се контролном прегледу. На своје велико запрепашћење после недељу дана стигли су му резултати по којима има — ослабљено срце, запаљење плућа и озбиљне проблеме са јетром. Био је изненађен. Следећег дана на адресу му је стигао телеграм у коме му се особље болнице у којој је преглед извршен извињава: побркали су његове резултате са дијагнозом неког другог пацијента.

Човек им је послао телеграм следеће садржине: „Жалим и ја, али баш пре пола сата извршио сам самоубиство!"

У ЗЕЛЕНОМ ПАКЛУ АМАЗОНИЈЕ

ДА ЛИ ЈЕ ПУКОВНИК

Перси Харисон Фосит био је пуковник британске артиљерије, сањар и један од последњих људи који су се заносили да „златни град“ Елдорадо постоји негде у џунглама Јужне Америке. После вишегодишње официрске каријере у Индији Фосит се посветио свом сну о Елдораду и нашао се на челу експедиције Краљевског географског друштва која се упутила у Бразил.

У Рио де Жанеиру дошла му је до ушију необична прича, за његову душу као поручена. Извесни Мурибека, син Португалца и Индијанке, открио је у Мато Гросу почетком 17. века силно злато, сребро и драго камење. Авај! Мурибека је умро пре него што је стигао да се врати у тај Елдорадо, али је његов син предложио краљу Дому Педру II да финансира експедицију која би га пронашла. Краљ је одбио.

Век и по касније један Индиос, чије је име Франсиско Рапосо Фосит силног труда сазнао, стигао је 1743. године, на основу Мурибекиних прилично нејасних мапа, до рушевина великог града са широким улицама, статуама и велелепним здањима провањених кровова где су се крили слепи мишеви. Рапосо је по повратку написао извештај о овом открићу. И баш тај документ прочитао је Фосит у библиотеци у Рију и он му је распалио машту.

Сада је био сигуран да у непроходним џунглама Мато Гроса постоје чудесни градови, плод цивилизације старије и од египатске. Године 1920. Фосит је обавио припремно путовање, обезбедио водиче и поправио путеве, то јест, оно мало раскрчених стаза што су водиле до почетка непроходног.

Пет година касније, 20. априла 1925. велика експедиција кренула је из Кујабе, главног града Мато Гроса. Велика по циљу који је себи поставила и опасностима које су вребале. Што се тиче људи чинили су је само водичи. Перси Харисон Фосит, његов двадесетогодишњи син Џек и млади пријатељ Рали Римел.

. За њима су се заклопила врата „зеленог пакла“, како зову амазонске џунгле, и више их нико никада није видео.

С душом у зубима

Фоситову експедицију могуће је делимично реконструисати захваљујући порукама које су извесно време стизале његовој породици. Из Кујабе су се попели до 10. јужног упоредника кривудајући кроз џунглу, кроз фантастичан свет дрвећа високог по педесет метара чија стабла испреплетана огромним лијанама и џиновско лишће нису пропуштали ни трачак светлости.

Фоситова експедиција кретала се кроз сумрак нездравих испарења док је он сањарио о разрушеним градовима пуним блага и остатака древне цивилизације. Не зна се да ли му је падало на памет да је то можда пуки сан — документ пронађен у библиотеци у Рију пружао је само нејасне податке о месту где се један такав град налазио.

Нема сумње да је Фосит био веома смео човек и да се у опасан подухват упустио, како каже шпанска изрека, „с душом у зубима“. У погледу опасности он се није заваравао изјавивши пре поласка да би брзо путовање било сигуран знак неуспеха. Једно писмо послато у априлу каже: „Мислим да ћемо се са старом цивилизацијом срести кроз месец дана...“

Писмо од 29. маја 1925. завршава се речима: „Водичи, који постају све нелагији, почели су да нас напуштају. Ипак нема разлога да због нас стрепите. Успећемо“. У истом писму стоји: „Наставићу да вам с времена на време шаљем вести преко разних племена, али сумњам да ће то бити изводљиво.“

Од тада су прошла три месеца, па шест без иједне вести. Нико још није бринуо. Знало се да је Фосит искусан истраживач, да добро познаје терен и да је у пријатељским односима с индијанским племенима. Али, што је време протицало нада се губила. Најзад је бразилска влада почела да испитује етнологе који су боравили у Мато Гросу, трговце који су туда пролазили, па чак и разне авантуристе који су за свој грош тражили Фосита. Нико није ни видео ни срео Фосита, његовог сина и пријатеља. Званична истрага је закључила да су чланови експедиције по свој прилици настрадали.

Срео сам Фосита!

Прошле су три године. Маја 1928. одиграо се први из низа необичних догађаја по којима ће експедиција Фосит постати чувена. Једног дана неки Француз, Роже Куртвил, позвао је телефоном млађег Фоситовог сина Брајана, инжењера на раду у Перуу.

— Дуго сам се колебао да ли да вам се јавим — рекао је. — Тиче се вашег оца.

— Мога оца?

— Разумем ваше изненађење. Док сам трагао за рудом у Минас Хераис на ивици прашуме, гледао сам старијег човека како седи на путу. Био је одевен у дроњке и деловао болесно. Пришао сам му и прво му се обратио на португалском, а онда на енглеском. Није одговарао. Када сам га упитао како се зове, дуго је ћутао, а затим је промрмљао једно име.

— Које име? — упитао је Брајан Фосит.

— Фосит.

Перси Харисон Фосит 1925. године.

Двадесетогодишњи Џек Фосит.

— Да ли сте сасвим сигурни?

— Тако ми се учинило. Позвао сам га да пође са мном, но он је одбио. Чини ми се да живи с једним индијанским племеном.

Брајан Фосит је Куртвилово обавештење примио с доста резерве. Пре свега Минас Хераис је далеко од пута којим је ишла експедиција, а затим, било је више него вероватно да Куртвил није добро чуо ни разумео старчево име. Тако је могућност да је реч о Фоситу отпала.

Истог месеца и исте године стигла је још једна вест у којој није било ни неспоразума ни маште. Енглез Џорџ Дајот, који је повео прву озбиљну експедицију трагом несталог истраживача, неуморно је испитивао Индијанце, показивао им фотографије, обећавао велике награде за иоле корисну информацију. У почетку није имао среће, али је тврдоглаво наставио према северу где је наишао на остатке Фоситовог бивака познатог под именом „Логор мртвог коња“ и домогао се насеља Нафаквас Индијанаца.

Траг у „Логору мртвог коња“

Представио се поглавици Алоикеу и, пошто му је уручио уобичајене дарове, стао да га испитује. Да, Алоике је видео беле људе отприлике три године раније. Тројицу: старијег чо-

Децембра 1925. године сви велики светски листови објавили су на првим странама: „Месецима нема никаквих вести о Фоситовој експедицији у џунгли Мато Гроса!“ Био је то почетак тридесетогодишњег драматичног трагања за ишчезлима које је од овог истраживачког подухвата направило једну од најтајанственијих легенди.

УБИЈЕН?

века и два младића. Ту је Алоике поносно показао руком неки предмет у углу своје колибе.

— Поклон за гостопримство — рекао је.

Дајот је пришао и уздрхтао — на металном пољском штедњаку стајала је плочица фирме »Silver and Co« код које је Фосит купио велики део опреме.

— Куда су отишли бели људи? — упитао је.

Алоике је показао у правцу реке Кулуене, према насељима Индијанаца Калапалос и Дајот се сместа упутио тамо.

Калапалоси су га примили ледено и тек су им поклони развезали језик. Три белца су прошла кроз село, мало су се задржала и отишла на исток према територији краља Ксингуа. Пет дана су се из села видели праменови дима из њихових све даљих логора. Шестог дана дима је нестало.

Дајот је пошао према краљу Ксингу, али није успео да га види. Намерио се на Индијанце другачије ћуди. Ови нису говорили, само су на експедицију уперили стреле. Дајот и његова пратња морали су да се врате. Тако Дајот није пронашао Фосита, али је бар наишао на сигуран траг: Фосит је боравио код Калапалоса.

Јавите Пециту да сам овде!

Нешто касније новинар Алберт де Винтон кренуо је путем који је прешао Дајот дајући све од себе да открије истину о Фоситовој судбини. Ни он није дошао до нових података и страдао је у „зеленом паклу“ Мато Гроса.

Госпођа Фосит одбила је да поверује да су јој муж и син мртви. Догађаји, гласине и „сусрети“ с пуковником Фоситом уливали су јој наду. Тако је, на пример, истраживач Виргилио Песионе чуо причу о тројици белаца који су више година живели у племену Арувудус Индијанаца. Путници и трговци понављали су причу додајући нове појединости.

А онда је марта 1932. као бомба одјекнула вест: Швајцарац Етјен Ратен видео је Фосита!

Ратен је једног дана доспео у село на обалама Кариноса у Мато Гросу, северозападно од Кујабе. Ево дела његове приче:

„Сунце је залазило кад се изненада преда мном појавио старац дуге косе и жућкастобеле велике браде одевен у животињску кожу. Одмах сам видео да је белац. Поглавица га је строго погледао и он је сео подаље од нас. Имао је тужан израз и нетремице ме је посматрао.

Усред ноћи тргао сам се из сна. Покрај мене стајао је старац и питао ме да ли сам Енглез. Одговорио сам да сам Швајцарац.

— Ја сам енглески пуковник — рекао је старац. — Идите у наш конзулат у Сао Паолу и реците мајору Пециту за сам овде.

Старац је показао фотографију младе жене и двоје деце и нестао“.

Ратенова прича је у првим мах изазвала сензацију. Кад су се духови стишали, видело се да у њој има сувише нелогичности. Због чега старац, кад се већ свега тако јасно сећао, није рекао и своје име? Да није патио од делимичне амнезије? Мајор Пецит је заиста познавао Фосита, али и безброј других људи. Да није био у питању неки авантуриста или варалица?

Упркос сумњама власти су покушале да испитају чланове племена у коме је Ратен срео старца. Наишли су на зид ћутања.

Мој муж ће волети унука

Фоситу ипак није било суђено да падне у заборав. Јуна 1933. код Индијанаца Бакаирис из Мато Гроса нађени су његов компас и теодолит. Инструменти су послати госпођи Фосит која је и даље била убеђена да су јој муж и син живи. Чак јој је и једна „видовита“ жена рекла „да су стигли на крај свог пута с кога не желе да се врате“.

Ускоро нова сензација: неки етнолог који је проучавао обичаје Индијанаца у Мато Гросу приметио је у једном племену дечака светле пути. Поглавица је на његово питање одговорио да се дечак зове Дулипе и да је син Индијанке и Европљанина.

— Каквог Европљанина? — згрануо се етнолог.

— Имао је око двадесет година и код нас је боравио неко време са својим оцем.

— Сигурно вам је рекао како се зове — нестрпљиво је наставио етнолог. — Да није Фосит?

Поглавица је потврдио.

Невероватна прича јављена је госпођи Фосит. На опште чуђење она се не само обрадовала већ је преузела бригу о васпитању свог наводног унука. „Мој муж ће бити веома задовољан“ изјавила је и даље уверена да је жив и здрав.

Поглавица на самрти признаје

Прошло је доста година, а Фосит никако није заборављен. После другог светског рата три Бразилца, браћа Виљас-Боас, прави стручњаци за индијанска питања који су у прсте знали многобројна племена, њихове навике и обичаје, чврсто су одлучили да реше загонетку Фосит.

Пре свега, Виљас-Боас су добро простудирали повелики досије случаја и одбацили Куртвилову и Ратенову верзију закључивши да су једине тачне индикације оне које је прибавио Дајот. Према томе Фосит је последњи пут виђен код Калапалоса и тамо треба тражити кључ за решење тајне.

Септембра 1946. године заглушујућа бука хеликоптера узнемирила је Индијанце са обала Кулуене у џунгли Мато Гроса. Хеликоптер се спустио на једну чистину и из њега су изишла три човека машући Индијанцима у знак пријатељства. То су били Виљас-Боас. Нешто касније стигла је и њихова екипа с намирницама, радио-станицом и другим материјалом. Имали су чак и пилота чији је апарат за претрагу и извиђање атерирао недалеко одатле.

У почетку вођа експедиције Орландо Виљас-Боас намерно није помињао Фосита правећи се да су дошли да направе мапу те области. Договор је био да неприметно трагају за неким знаком, трагом или предметом који је могао да припада ишчезлим истраживачима. Једног јутра осмехнула им се срећа: стари поглавица Иксарари био је на самрти и желео је нешто да каже Орланду.

Иксарари је лежао на асури у својој колиби. Пре него што се придружи својим прецима у вечним ловиштима, рекао је тихо, хоће белом човеку да се повери. Одавно, пре много година, убио је три белца, једног у зрелим годинама и два младића.

Из прилично невезане приче самртника Виљас-Боас је сазнао да је један од белаца провео ноћ с неком од Иксараријевих жена и да је сву тројицу стигла страшна освета. Орландо је питао како су се белци звали али је Иксарари одмахнуо главом — није знао или се није сећао. Истог дана је умро.

Експедиција је напустила Мато Гросо јер од Индијанаца ожалошћених поглавичином смрћу ништа није могло да се сазна.

Лобања из гроба у џунгли

Али, легенде не умиру лако и приче о Фоситу и даље су колале упркос сведочанствима браће Виљас-Боас. Једини начин да се на гласине стави тачка био је да се донесу, ако постоје, кости убијених јер је Иксарари рекао да су их закопали на обали Кулуене.

У пролеће 1951. браћа Виљас-Боас поново су се обрела у селу Калапалоса. Иксараријев син је потврдио очеву причу мада је у време кад се одиграо злочин имао свега три године. Затим је Бразилце одвео до једне хумке недалеко од села где је покопан најстарији белац. Из гроба је извађена једна лобања и нешто костију и све послато у Енглеску.

Ни ово, међутим, није крај приче о ишчезлој експедицији. Жена пуковника Фосита пристала је да Краљевски антрополошки институт у Лондону изврши експертизу костију. Том приликом је установљено да кости припадају старијем човеку европског порекла што је могло, али није морало да се односи на Фосита.

Госпођа Фосит се тада сетила да је њен муж, пре поласка у Бразил, ишао зубном лекару. Случај је хтео да се у зубаревој картотеци и даље налазио Фоситов досије и у њему снимак зуба. Снимак је без могућности грешке показао да вилица лобање из Мато Гроса није Фоситова!

Ово је била последња кап која је превршила чашу. Наметнула су се и друга питања: због чега би Индијанци закопавали лешеве којих су желели да се отарасе кад су могли једноставно да их баце у реку? И шта се догодило са осталима Џека Фосита и Ралија Римела? Најзад, како су се кости сачувале толико година на жаркој и влажној тропској клими?

Сва питања остала су без одговора, а Фоситова судбина и данас представља једну од најчуднијих и најславнијих мистерија.

В. Д.

НЕВЕРОВАТНА СЛУЧАЈНОСТ

НИСМО ГА НИ ВИДЕЛИ!

Владимир Пузић данас има седамдесет година.

МИСЛЕЋИ ДА ГА НАШИ ПИЛОТИ ГОНЕ ИТАЛИЈАНСКИ АВИЈАТИЧАР ПОЧЕО ЈЕ ДА МАНЕВРИШЕ . . . ТАДА СЕ ДОГОДИЛО НЕШТО ШТО СЕ ТЕШКО МОЖЕ НАЋИ У АНАЛИМА ВАЗДУХОПЛОВСТВА.

Два „месершмита-109" с југословенским ознакама на крилима и репу летела су из Мостара према Подгорици (данашњем Титограду). Била је то уобичајена марш-рута 102. ескадриле којом је командовао капетан Милош Жунић: сваког дана по два ловца кретала су према Подгорици и ту чекала даље наредбе. Европом је већ беснео други светски рат, а Италијани из окупиране Албаније често су повређивали наш ваздушни простор. Понекад би италијански бомбардери узлетали и с Апенинског полуострва да би демонстрирали своју ваздушну моћ над Југославијом, док их не би потерали наши ловачки авиони.

„Месершмити" са допуњеним резервоарима горива чекали су на земљаној писти аеродрома у Подгорици спремни да на обавештење из осматрачнице Клинци, код Шибеника, крену у акцију. Аеродром у Црној Гори био је повољан због близине границе Албаније одакле су Италијани често надлетали нашу територију, а и најближи је мору.

У праскозорје 19. фебруара 1941. потпоручник Микан Скенџић и наредник Владимир Пузић својим авионима направили су круг изнад Скадарског језера и убрзо додирнули писту подгоричког аеродрома. Ништа необично, уобичајен маневар на уобичајеној марш-рути. Механичари су брзо дотрчали до летелица да провере машине и допуне резервоаре.

„Миран" дан

Скенџић и Пузић сели су на траву десетак метара од својих авиона чекајући да механичари заврше свој део посла. Ћутећи су пушили повремено бацајући погледе према хоризонту покривеном облацима. Да ли ће и овај дан проћи без инцидента у ваздуху? Ко зна, Италијани све чешће повређују наш ваздушни простор, а кад их наши ловци стигну, правдају се да су залутали. И ствар се доскора на томе завршавала.

Међутим, тачно пре седам дана, 12. фебруара, 102. ескадрила 6. ловачког пука која је обезбеђивала јужни део јадранске обале добила је наређење да без претходне опомене отвори ватру на италијанске авионе. Фашистичкој Италији требало је коначно показати зубе: пилоти никако нису могли да забораве мучки напад пет италијанских бомбардера на Битољ у лето 1940. кад је град засут бомбама. Италијани су се касније правдали да су авиони грешком доспели изнад Битоља и изручили бомбе мислећи да су у Грчкој с којом су били у рату. Без обзира што су одмах после бомбардовања Битоља у овај град послате две наше ескадриле да бране јужну границу, Италијани су и даље „грешили". Истина, не више онако безобзирно и надмено.

Око три часа после подне 19. фебруара Скенџић и Пузић су узлетели према Мостару. Пошто тог дана није било никакве акције, у току лета према граду на Неретви вежбали су такозвани фиктивни напад, уобичајен у часовима патролирања. Пузић је, као млађи пилот, вешто маневришући симулирао напад на свог колегу. Наравно, у тим тренуцима топови и митраљези којима је „месершмит-109" био наоружан били су закочени. Мрак се већ хватао кад су њих двојица зарулала пистом мостарског аеродрома.

— Миран дан — закључила су обојица.

Зашто командир касни?

Сутрадан ујутро пре 7 часова већ су били у строју са колегама из своје 102. ескадриле: знали су да командир Милош Жунић не трпи закашњења, изузетно је педантан и исто то захтева од својих пилота. Међутим, овог јутра као да се нешто чудно догађало — већ је било 7 и 30 а Жунића још нема да изврши смотру. Шта ли га је то задржало? Нико не памти да је икад закаснио! Уосталом, ко зна, рат је већ стигао на границе наше земље.

Тек нешто око 9 часова стигао је командир Жунић. Без речи је обишао строј и онда строго посматрајући своје пилоте, наредио:

— Нека иступе корак напред пилоти који су у тску јучерашњег дана били у летачкој патроли!

Скенџић и Пузић су се за тренутак немо згледали и извршили наређење. Командир их је читав минут одмеравао без речи.

— Због чега после јучерашњег патролирања и повратка у базу нисте дежурном официру рапортирали да сте оборили непријатељски ловачки авион?

Скенџић и Пузић нису могли да верују, гледали су запањено један другог. Владимир Пузић данас прича да је у првом тренутку кад је чуо Жунићево питање, помислио да је посреди нека шала. Из те

занемелости тргао их је оштар глас командира:

— Зашто не одговарате на постављено питање?

— У току јучерашњег лета нисмо пресрели ниједан авион у ваздуху! — први се прибрао Скенџић, док је Пузић климањем главе потврдио речи потпоручника.

Жунић их је посматрао с неверицом. Два пилота боје се да признају да су оборила италијански авион, боје се последица, посебно због тога што са Италијаном нисмо, званично, још били у рату.

Погођен сам!

Командир је направио неколико корака поред двојице збуњених пилота, онда застао и блажим гласом рекао:

— Потпоручниче, и ти наредниче, немате чега да се плашите. Поступили сте по наређењу од пре седам дана...

— Заиста не знамо ништа о обарању тог италијанског ловца — поново се јавио Скенџић. — Ниједан авион јуче нисмо срели...

Милош Жунић је на крају схватио да никакво убеђивање више не помаже, пилоти очигледно ништа нису знали о обарању италијанског авиона. Али, јуче су у том ваздушном простору били само Скенџић и Пузић и баш тада је североисточно од Метковића заробљен италијански пилот из обореног авиона који се тренутно налази на лечењу у мостарској болници.

Шта се у ствари догодило? Цела прича реконструисана је врло брзо. Враћајући се у базу Скенџић и Пузић су се у једном тренутку нашли на истој висини са италијанским ловцем. Било је делимично облачно, а италијански авион се налазио испред „месершмита" Скенџића и Пузића: он је видео њих, али они нису њега! Италијан је тада, мислећи да га гоне, покушао да им маневришући умакне, али догодило се нешто што се врло, врло ретко дешава. Скенџић и Пузић су, вежбајући онај фиктивни напад, маневрисали исто као и италијански пилот. И тако пуних десет минута: куд италијански ловац, тамо и југословенски „месершмити". Италијан је касније изјавио на саслушању да је у једном тренутку помислио да му је авион погођен! А Скенџић и Пузић уопште нису користили оружје јер нису ни знали какав плен „прате". Видећи да су му „месершмити" стално за репом, Италијан је активирао падобран и спустио се на земљу док се авион разбио о стење.

О читавој драми која се догађала пред њих и због њих Скенџић и Пузић појма нису имали. Мирно су се спустили, рапортирали дежурном да се ништа није догодило док су били у патроли и отишли на починак. Истина се сазнала тек кад је стигао командир Милош Жунић...

У одбрани Београда 6. априла 1941. учествовала је и 102. ескадрила која је дан раније из Мостара долетела на земунски аеродром. Тог дана, пошто је оборио неколико немачких авиона, погинуо је командир Милош Жунић. Немци су га, противно свим правилима у авијацији, изрешетали док је падобраном напуштао свој запаљени авион. Потпоручник Милан Скенџић је страдао после рата у једном авионском удесу, а Владимир Пузић данас има седамдесет година.

Петар Милатовић

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

ОТАЦ

ПРАВИО САМ СЕ ДА СПАВАМ АЛИ САМ ЈАСНО ЧУО ДА ЋЕ СЕ РАТ УСКОРО ЗАВРШИТИ. ВЕЋ САМ СМИСЛИО КАКО ДА СЕ ОСВЕТИМ БУБА-ШВАБИ.

Било је лето 1944. време које ћу по много чему памтити. Глад, немаштина, немачке патроле које крстаре улицима. На небу амерички бомбардери који засипају Звездару где су била немачка утврђења. На другој страни панчевачки мост, једина веза са Банатом и зато мета савезничке авијације, а између њих фабрика Зефир и Штофара Владе Илића.

Кад сирене објаве узбуну, бежимо у земунице које смо сами ископали, покрили гредама и шашом, а преко свега набацали земљу као заштиту. Завлачили смо се у њих као мишеви и чучали, док се изнад наших глава одвијала сурова игра рата. У тим тренуцима смо заборављали на глад и немаштину, главно је било преживети.

Све би то остало као једна ружна успомена да у нашој улици нису становали неки фолксдојчери. Пред њиховом кућом стајали су свакога дана немачки аутомобили, а у дворишту се излежавали официри. Маргита, власница те куће, шетала се по дворишту само у гаћицама и прслучету, послужујући своје госте, док су са грамофона одјекивали немачки маршеви. Старији свет се згражао а ми деца, нарочито мушкарчићи, радознало смо вирили кроз тарабе јер се ту имало много чега видети. Можда би и то отишло у заборав да Маргита није имала сина кога смо ми звали Буба-Шваба.

Био је годину дана млађи од мене, сав пегав, увек с неким крастама на устима, али је зато имао све друго што ми остала деца нисмо. Буба-Шваба је стално певао неку немачку песмицу коју ми остала деца нисмо разумели, нешто као:

Хенци клајн, кин калајн
[illegible] трине, вархи најн,

док би у руци држао велики комад белог хлеба премазаног бутером и џемом. Тако би долазио међу нас дечаке који смо се скупљали на пољанчету где смо се обично играли са крпењачом. Пошто га нисмо примали у друштво, он би махао својим хлебом и неком од нас говорио: „Ја имам, ти немаш". Тако би понављао све док ми не би отишли негде даље где он није смео.

Нисмо му могли ништа. Немац из његовог дворишта једном ме је везао, а Буба-Шваба тукао. Било је довољно да се упре прст у некога па да читава породица страда. Све је то тако трајало док једне вечери нису дошли неки људи код мог оца. Дуго су разговарали, па сам између осталог чуо како су Руси потукли Немце и да ће рат ускоро да се заврши. Срце ми је заиграло, али се нисам ни померио, правио сам се да спавам, док сам у глави већ ковао освету.

Сутрадан сам први изашао на пољанче, па кад је Буба-Шваба дошао са својим већ обавезним парчетом хлеба, сачекао сам да ми приђе, а онда се бацио на њега и почео да га ударам. Хлеб му је испао из руке, крв потекла из носа. Некако се истргао из мојих руку и дао се у бекство све време вичући ма-ма, да се цео крај орио. Уто се на њиховој капији појавила Маргита са два Немца. Када сам их угледао, побегао сам иза куће и сакрио се у стогу од шаше.

Крио сам се тако све до поподне када је требало да отац дође са посла. Увукао сам се у двориште и имао шта да видим. У дворишту је била Маргита са својим мужем и два Немца. Швабин отац је викао нешто на мога оца, док му је испред лица махао револвером. Мој [illegible] је некако немоћан и погрбљен. Када ме је угледао, на лицу му се појавио страх. Испустио је ташну из руке, ишчупао прут за који је била везана ружа.

Сећам се само да је казао: „Боље ћу ја да те убијем", а онда је почео да ме удара покушавајући да ме обори на земљу. Ја сам се стално подизао, поново падао под ударцима, а он је настављао да удара. Већ сам био изнемогао кад је наш комшија Милосав прескочио ограду која нас је делила и ухватио оца за руке говорећи: — Богдане, уби дете!

За тренутак је застао и загледао се у мене онако ишараног и крвавог. Бацио је прут, ухватио се обема рукама за главу и посрћући отишао у кућу.

Одједном никога више није било око мене, пришао сам трешњи, крај које сам се налазио, загрлио је и почео да јецам. Тако сам сачекао вече а онда, не дозвољавајући никоме да ми приђе, завукао се у кревет и заспао.

Пробудила ме нечија рука, миловала ме по коси. Мало сам отворио очи и у сивој светлости зоре угледао оца. Сагнуо се и пољубио ме у чело, при чему је уздахнуо. Затворио сам очи, а када сам поново погледао, у светлу прозора видео сам његову погрбљену фигуру како је промакла. Отишао је да ради како би нам донео мало киселе мирисаве проје да бисмо преживели до следећег дана.

Тог тренутка сам схватио шта су значиле оне његове батине.

Поподне сам отишао далеко низ улицу да сачекам оца. Као да се ништа није догодило узео сам му ташну из руке. Ишли смо ћутећи. Са поносом сам га гледао како усправно корача.

Јоца Вулићевић

(Хонорар: 2.000,00 дин)

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

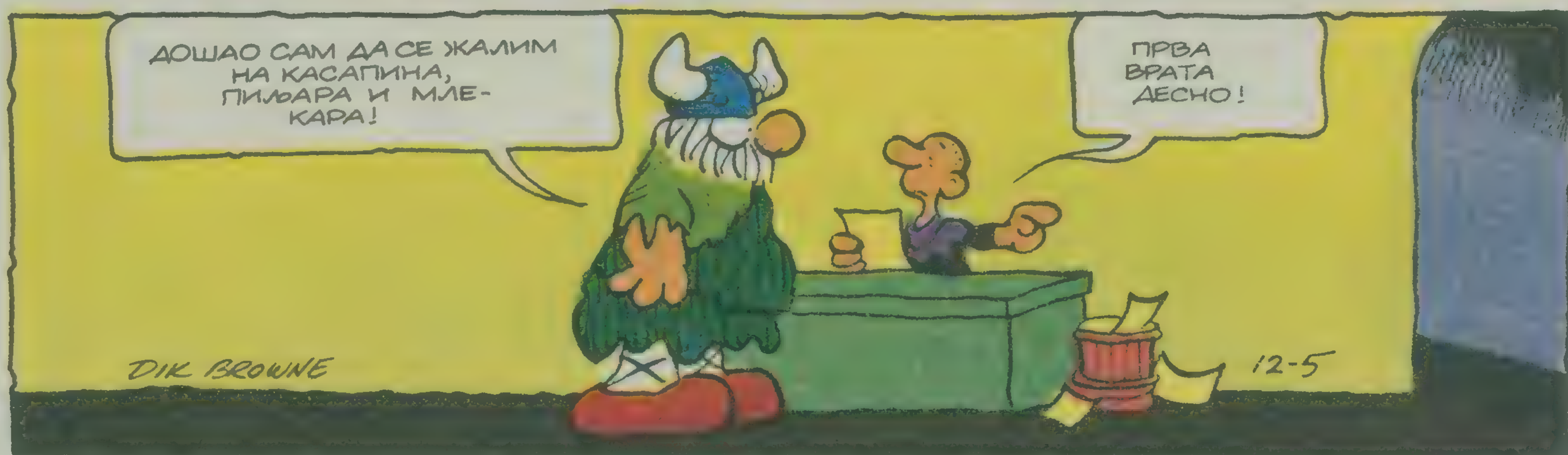

Мишел Вајан: БЕЛИ ПРИНЦ

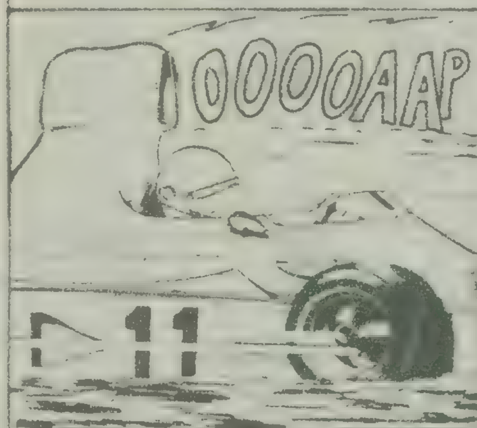

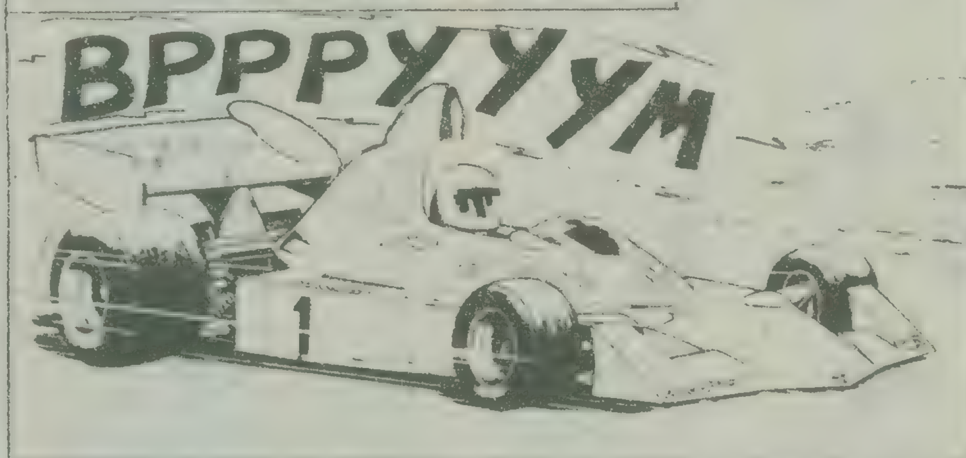

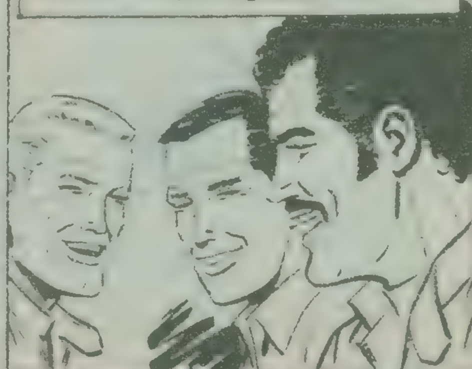

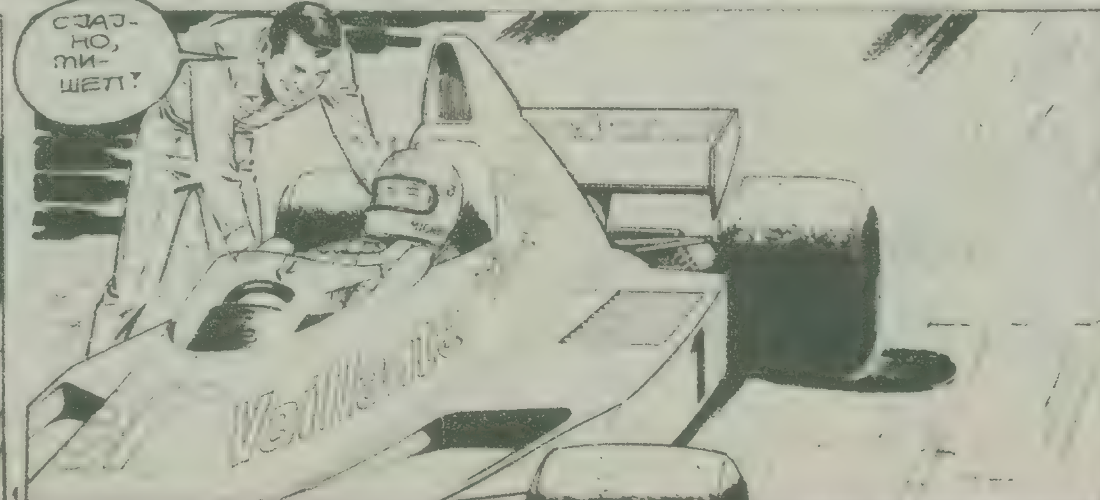

ОБЕЗБЕДИО СИ МЕСТО ЗА НЕДЕЉУ... АЛИ ЋЕТО И ДАЉЕ ПРОБАТИ!

ВОЛЕО БИХ ДА И ТИ, СТИВ, БУДЕШ НА СТАРТУ У ПРВОМ РЕДУ С МИШЕЛОМ!
ДОБРО, КАД БАШ ХОЋЕШ!

ВИДЕО СИ СПИСАК АНГАЖОВАНИХ? ТУ ЈЕ И НЕКИ СЕР ВАЈТ?
ДА, ЕНГЛЕСКИ ГОСПОДИН, УЈЕДНО И КОНСТРУКТОР, КАЖУ...

ТРЕБА СВАКОГ ТРЕНУТКА ДА СТИГНЕ... А ДОТЛЕ ЈЕ СВЕ МИСТЕРИЈА!

ПРОБА У ПЕТАК. ПОЈАВИО СЕ И ТАЈАНСТВЕНИ ВОЗАЧ, КОГА СУ ВЕЋ СВИ ЗВАЛИ БЕЛИ ПРИНЦ...
35

НОВИНАРИ И РАДОЗНАЛЦИ ОКРУЖИЛИ СУ "ФОРМУЛУ 1" – БЛИСТАВУ "ПРИНЦЕЗУ"...

ЗА ТО ВРЕМЕ БЕЛИ ПРИНЦ, СМЕШКАЈУЋИ СЕ, КРАТКО ОДГОВАРА НА ПИТАЊА...

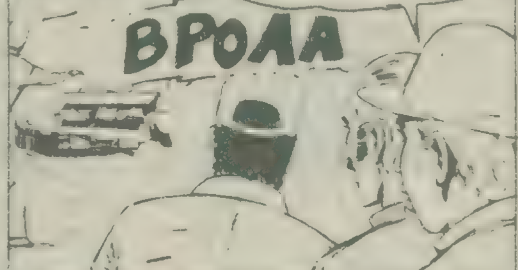
КОЛА СУ СЈАЈНА, АЛИ ШТА ЋЕ ПОКАЗАТИ НА ПИСТИ...
РОААР
НЕ ПОЗНАЈЕ ОВУ ПИСТУ, НЕЋЕ БОГЗНА ШТА УРАДИТИ!
ВРОАА

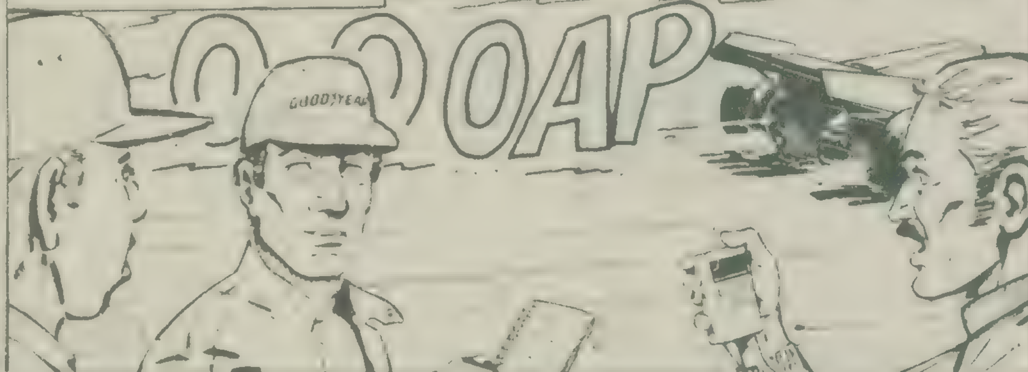
ЧЕТВРТ ЧАСА КАСНИЈЕ СВИ СУ БИЛИ ЗАПАЊЕНИ РЕЗУЛТАТОМ БЕЛОГ ПРИНЦА...
АЛО! ПРИНЦЕЗА БРОЈ ДВАДЕСЕТ ДВА ПОСТИГЛА ЈЕ ВРЕМЕ ЈЕДАН, СЕДАМНАЕСТ, ОСАМ!
ООООАР
GOODYEAR

НЕДЕЉА. У ПРВОМ РЕДУ СУ МИШЕЛ ВАЈАН И КЛЕЈ РЕГАЦОНИ...

... А ИЗА ЊИХ СТИВ ВОРСОН И БЕЛИ ПРИНЦ...
WARSON

30 СЕКУНДИ КАСНИЈЕ МОТОРИ СУ ЗАБРУЈАЛИ...
РОААААР
ВРРРР

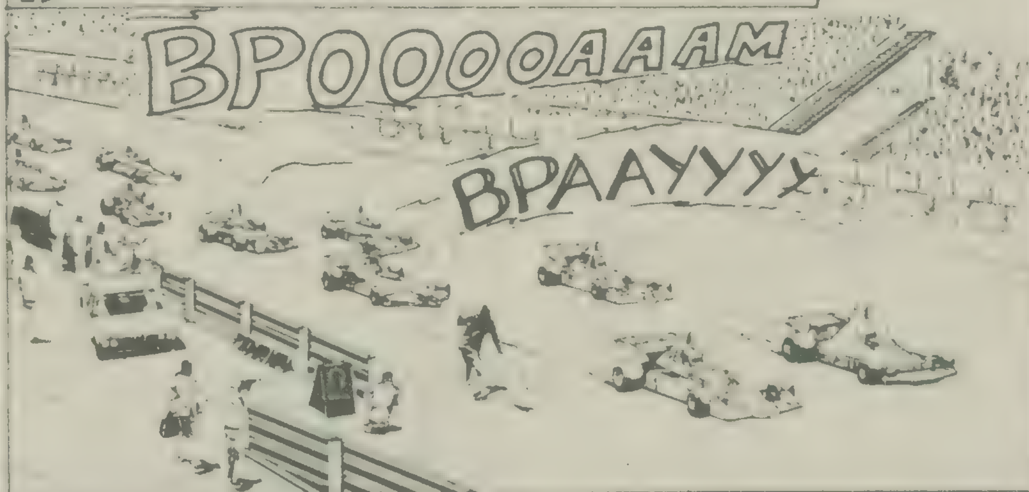
НАСТАЛА ЈЕ ПАКЛЕНА БУКА...
ВРООООААААМ
ВРААУУУХ

ВРОООOААААААа
ВРООААААР
ААОООО
НА ЧЕЛУ ЈЕ БИО РЕГАЦОНИ, ИЗА ЊЕГА МИШЕЛ ВАЈАН, А ЗАТИМ ВОРСОН...

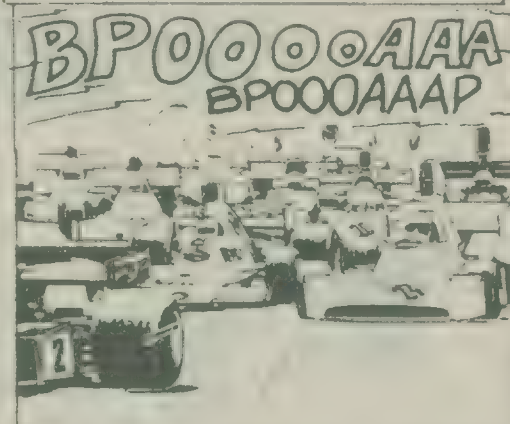
БЕЛИ ПРИНЦ УСКОРО ЈЕ ЗАОСТАО...
ВРООооААА
ВРОООАААР

"ПРИНЦЕЗА" ЈЕ БИЛА ОДЛИЧНА, АЛИ ЊЕН ВОЗАЧ НИЈЕ ИМАО ИСКУСТВА У ТОМ ЗАНАТУ...

... ШТО СЕ НА ПИСТИ ПОТВРДИЛО ...

ПОСЛЕ ТРЕЋЕГ КРУГА МИШЕЛ ЈЕ БИО НА ЧЕЛУ...

... А ЗА ЊИМ КЛЕЈ РЕГАЦОНИ ...

ИЗА ЊИХ УСПЕО ЈЕ ДА СЕ ПРОБИЈЕ БЕЛИ ПРИНЦ ...

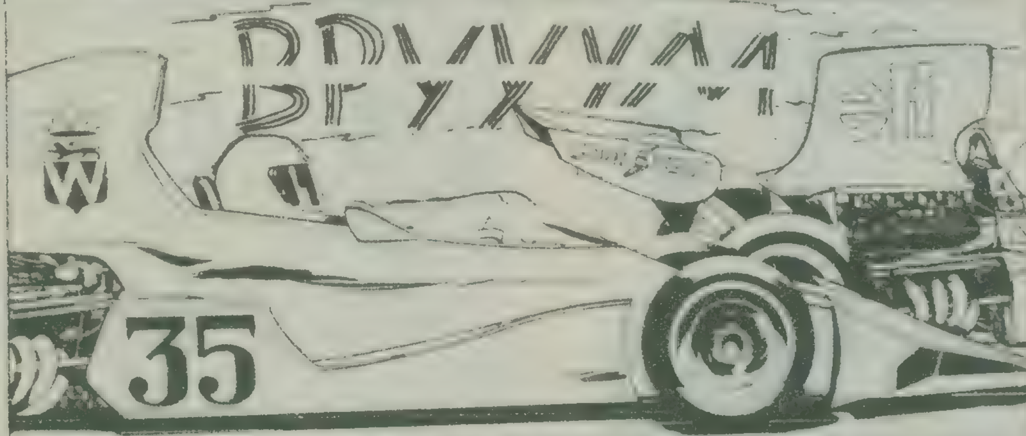

МЕЂУТИМ, НИЈЕ ИСКОРИСТИО ОВУ ПРИЛИКУ...

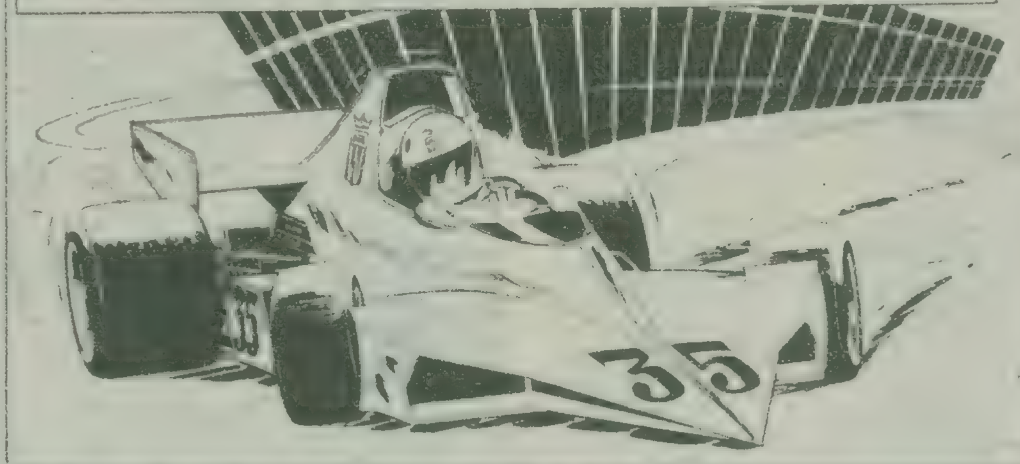

У ОСМОМ КРУГУ СЛЕТЕО ЈЕ С ПИСТЕ ...

УСКОРО ЈЕ ОПЕТ БИО НА ПИСТИ ...

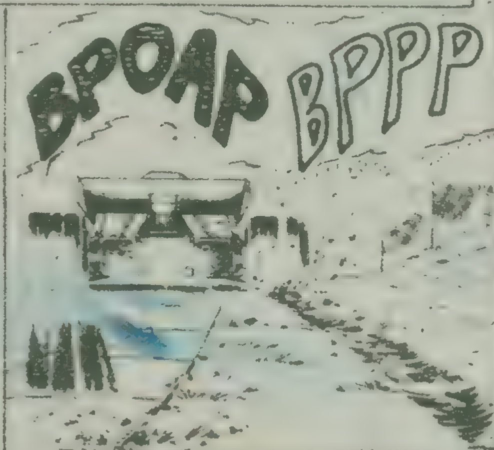

... А У СЛЕДЕЋЕМ КРУГУ НАШАО СЕ НА РЕПУ...

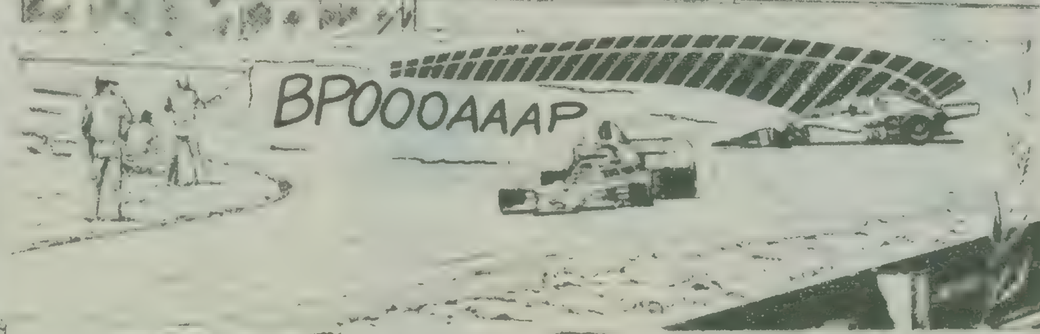

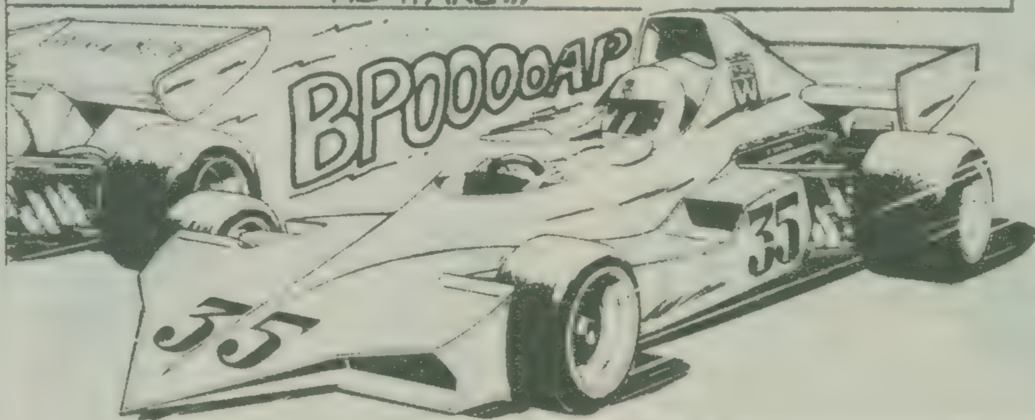
Али, сваки пут "принцеза" је стизала с десне траке...
ВРООООАР
35
35

Мишел је и даље први, али бели принц га је готово престигао...
ВРООООАР
ВРОАР

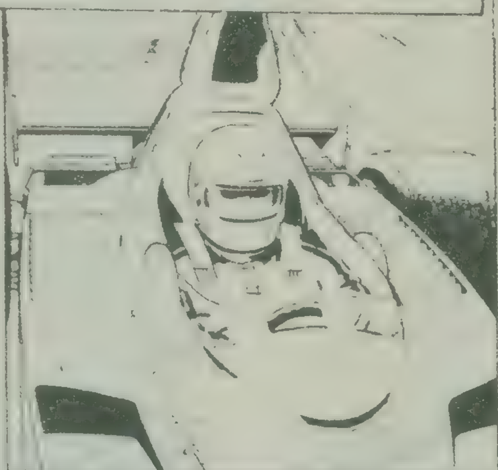
Мишел оштро брани своје прво место...

...захваљујући одличном познавању вештине вожења...
ВРООО
MERCASOL ROESTPANTSER

Публика одушевљено поздравља овај двобој.
Многи који су досад навијали за Мишела, подстичу белог принца у овој најнеобичнијој трци свих времена...
CHAMPION
ВРРР
ВРОААААР
ИИИИИИИИ
35

Неизвесност траје све до последњег круга...
ВРР ОАААР

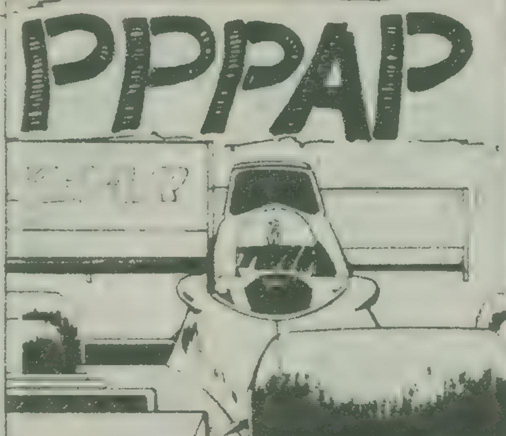
Мишел и даље води...
РРРАР

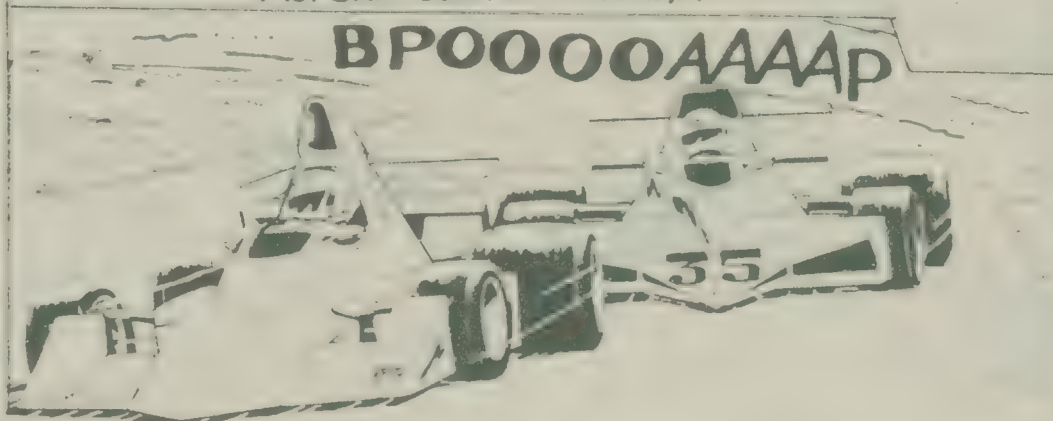
СВИ СЕ ПИТАЈУ ЗАШТО ФРАНЦУСКИ ШАМПИОН НЕ ОНЕМОГУЋИ БЕЛОГ ПРИНЦА...
ВРОООООААААР
35

... ИЛИ ЈЕ МОЖДА УЗЕО ПОГРЕШНУ ПУТАЊУ...

ТРИСТА МЕТАРА ПРЕД ЦИЉЕМ "ПРИНЦЕЗА" СУСТИЖЕ ВАЈАНА...
ВРРР

... И САД ВОЗЕ УПОРЕДО...
ВРОАААР

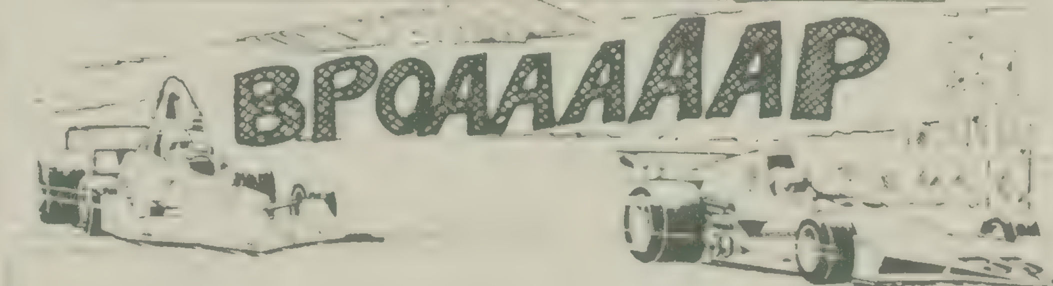
А ПЕТ МЕТАРА ПРЕД ЦИЉЕМ "ПРИНЦЕЗА" ВОДИ...
ВРОААААААР

МИШЕЛ ЈЕ ПОКУШАО СВЕ, АЛИ УЗАЛУД...

НАТРАПАО САМ НА БОЉЕГ ОД СЕБЕ! ТО ЈЕ ЗАКОН СПОРТА!

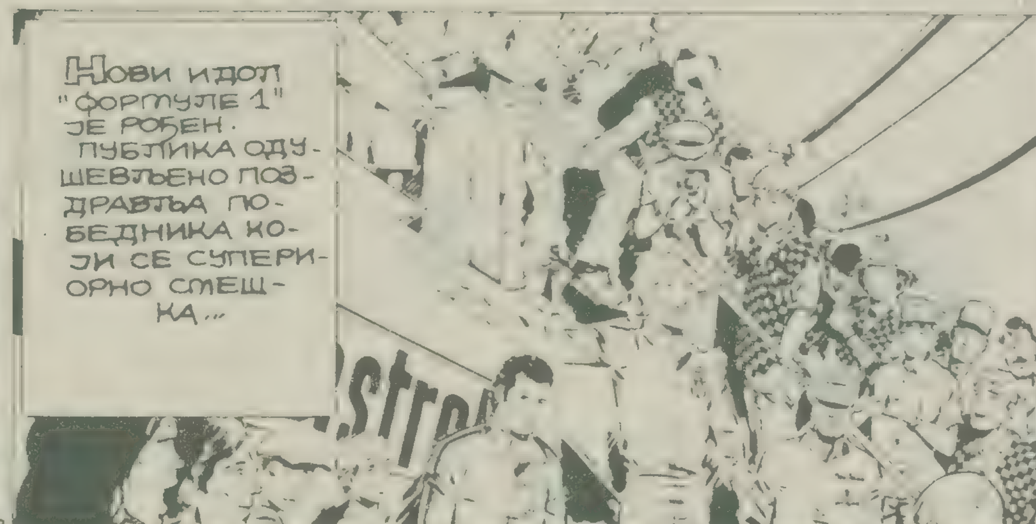
НОВИ ИДОЛ "ФОРМУЛЕ 1" ЈЕ РОЂЕН. ПУБЛИКА ОДУШЕВЉЕНО ПОЗДРАВЉА ПОБЕДНИКА КОЈИ СЕ СУПЕРИОРНО СМЕШКА...

СЛЕДЕЋЕГ ДАНА СВА ШТАМПА ЈЕ ОПШИРНО ПИСАЛА О ПРОТЕКЛИМ ТРКАМА И ЗАГОНЕТНОМ ПОБЕДНИКУ, ЗА КОГА СЕ НИЈЕ ЗНАЛО КО ЈЕ И ОДАКЛЕ ЈЕ...

ПОНОВИЛО СЕ ОНО ШТО СЕ ЗБИЛО У ХОЛАНДИЈИ...

"ПРИНЦЕЗА" ЈЕ АНГАЖОВАНА, А БЕЛИ ПРИНЦ СЕ У ЗАКАЗАНО ВРЕМЕ НИЈЕ ПОЈАВИО...

"ПРИНЦЕЗА" ЈЕ СТИГЛА СУТРАДАН...

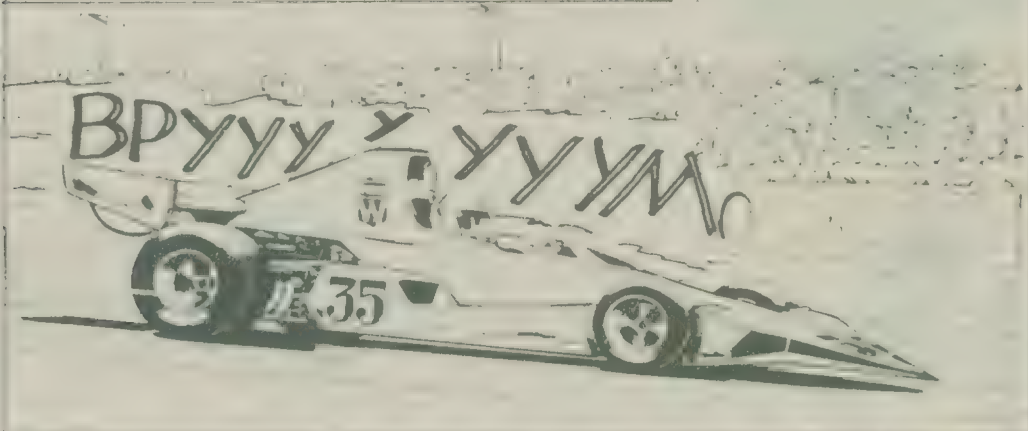

АЛИ, ЗА РАЗЛИКУ ОД ПРОБА У ЗАНДВОРТУ...

... БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ ПОКАЗАО БОЉИ РЕЗУЛТАТ И ОДМАХ ПОСТАО ФАВОРИТ...

ВРООоААР

КАКО ПОСТИЖЕТЕ ТАКАВ УЧИНАК?

ДА ЛИ ЈЕ ТАЧНО ДА СТЕ САМИ ПРИПРЕМИЛИ КОЛА? И ШТА ИХ, ЗАПРАВО, ОДЛИКУЈЕ?

МОТОР ЈЕ КЛАСИЧАН, СА ТРОЛИТАРСКИМ ЦИЛИНДРОМ! УЧИНАК КОЈИ ДОБИЈАМ ТРЕБА ДА ЗАХВАЛИМ ДОБРО СМИШЉЕНОЈ АЕРОДИНАМИЧНОСТИ!

АЛИ, СУПЕРИОРНОСТ МАШИНЕ СЕ ВИДИ ПРЕ У ИЗЛАСКУ ИЗ КРИВИНЕ НЕГО...

КАО ДА СУ МУ ДОСАДИЛА ПИТАЊА, БЕЛИ ПРИНЦ СЕ НАГЛО УДАЉИО...

... ПРЕТХОДНО ОВЛАСТИВШИ СВОЈЕ МЕХАНИЧАРЕ ДА РАСТЕРАЈУ РАДОЗНАЛЦЕ...

ЧАК СУ И КОЛА БИЛА САКРИВЕНА ОД ЉУБОПИТЉИВИХ ПОГЛЕДА...

НОВИНАРИ СУ СМЕСТА РЕАГОВАЛИ...

ШТА ЗАМИШЉА ТАЈ НОВАЈЛИЈА?!

МОГАО БИ ДА СЕ ПОНАША С МАЛО ВИШЕ ПОШТОВАЊА!

НАШ ПОСАО ЈЕ ДА ДАМО ПОДАТКЕ О НОВИМ КОЛИМА! ТАКО СЕ НЕ ПОНАША ПРАВИ ВОЗАЧ!

БЕЛИ ПРИНЦ ИЗИГРАВА ЗВЕЗДУ, АЛИ САЧЕКАЋЕМО ГА ВЕЋ НА КРИВИНИ!

ХА! ХА! НА КРИВИНИ!

НА КРИВИНИ! ТАЧНО! БЕЛОГ ПРИНЦА ЈЕ ТРЕБАЛО "ЛОВИТИ" НА КРИВИНАМА, ЈЕР ЈЕ ПИСТА ПОЛ РИКАР БИЛА ПРАВА И ЗГОДНА ЗА "ПРИНЦЕЗУ"...
ОААА ВРРООААО РООАА
РОААА

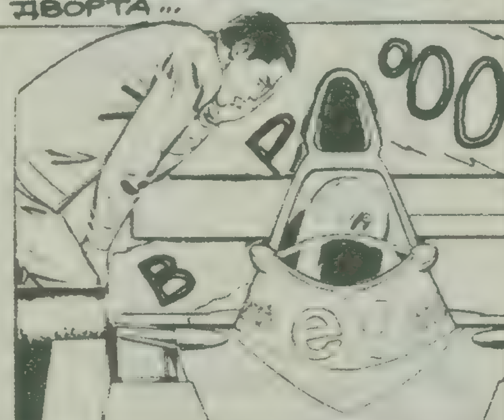
МИШЕЛ ЈЕ ХТЕО ДА ЗАБОРАВИ ЛОШУ СРЕЋУ ИЗ ЗАНДВОРТА...

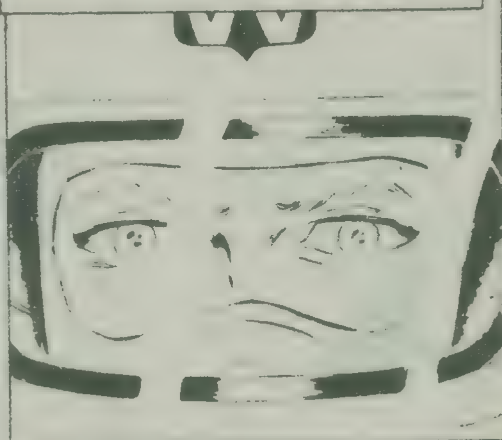
ЊЕГОВ СУПАРНИК СЕ КОНЦЕНТРИСАО...

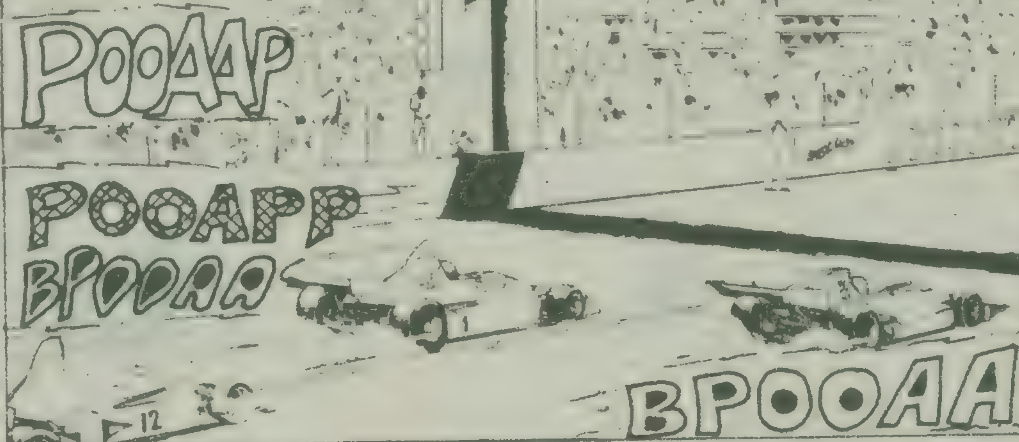
ОД САМОГ ПОЧЕТКА СВЕ ЈЕ БИЛО У ЗНАКУ БЕЛОГ ПРИНЦА...
РООААР
РООАРР
ВРООАА
ВРООАА

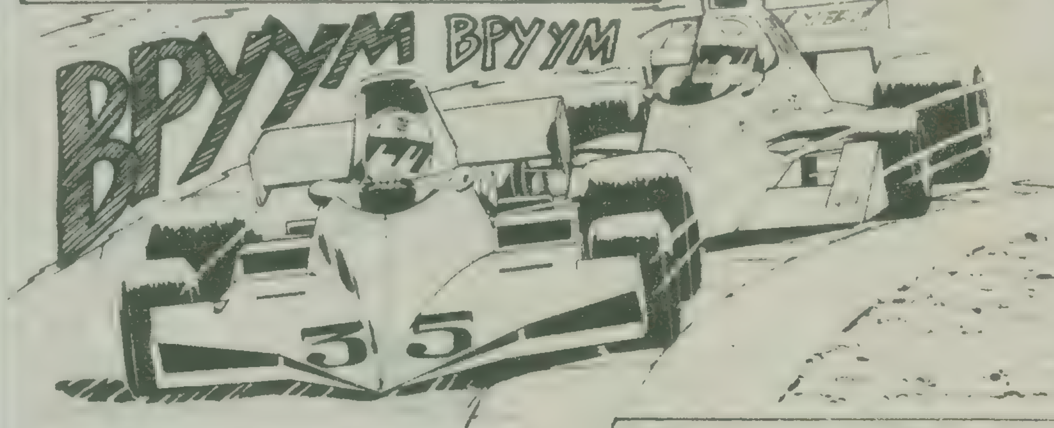
МИШЕЛ НА КРИВИНАМА ПОКУШАВА ДА СМАЊИ РАСТОЈАЊЕ...
ВРУУМ ВРУУМ

АЛИ, НА ПРАВИМ ДЕЛОВИМА ПИСТЕ...

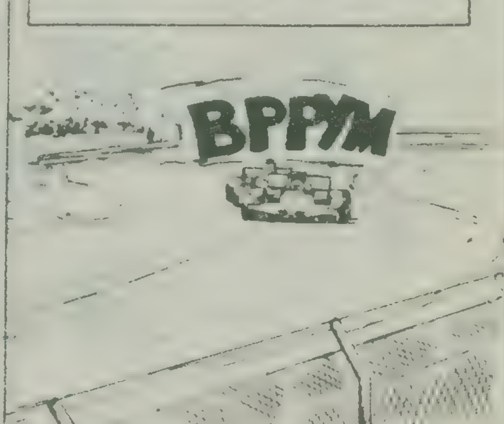
... БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ ОПЕТ БИО У ВОЂСТВУ...
ВРРУМ

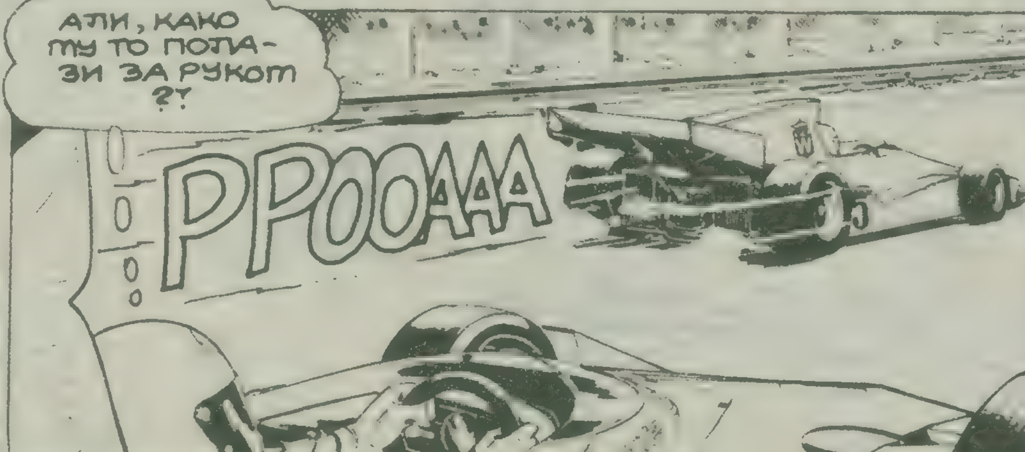
БИЛО ЈЕ ОЧИГЛЕДНО ДА НЕДОСТАТКЕ БЕЛОГ ПРИНЦА НАДОКНАЂУЈУ ТЕХНИЧКЕ ОСОБИНЕ КОЛА...
АЛИ, КАКО МУ ТО ПОЛАЗИ ЗА РУКОМ?!
РРООААА

ИЗВЛАЧИ МАКСИМУМ ИЗ МОТОРА... ИЗУЗЕВ АКО... НЕ? ТО НИЈЕ МОГУЋЕ КОД "ФОРМУЛЕ 1"...

МИШЕЛ ЈЕ РАЗМИШЉАО О ОНОМЕ О ЧЕМУ СУ ДРУГИ ГЛАСНО ГОВОРИЛИ...
СМЕМ ДА СЕ КЛАДИМ ДА МУ МОТОР НИЈЕ ПО ПРОПИСУ!

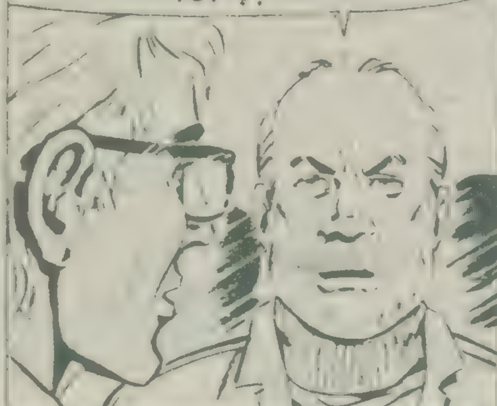
ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ КАКО УБРЗАВА?! ЗАР ТО МОЖЕ НОРМАЛНО ПОДЕШЕН МОТОР?!

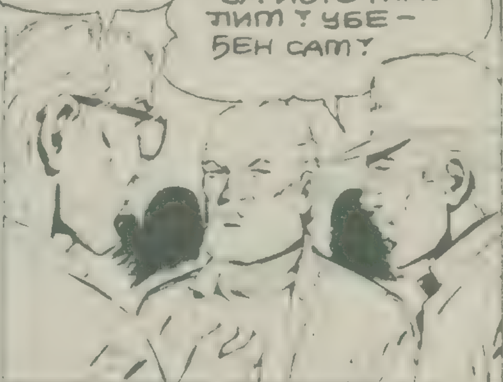
ДАКЛЕ, ВЕРУЈЕШ ДА МУ КОЛА НИСУ ПОДЕШЕНА НА ТРОЛИТАРСКИ ЦИЛИНДАР?
ЈА ИСТО МИСЛИМ! УБЕЂЕН САМ!

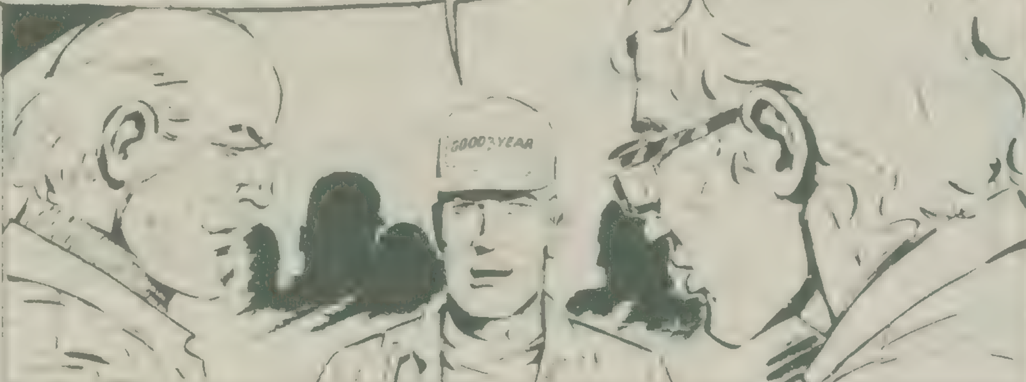
АЛИ, НИЈЕ НАШЕ ДА ЗАХТЕВАМО ПРОВЕРУ! ТО ТРЕБА ДА УЧИНЕ ОНИ НАМАГАРЧЕНИ УЧЕСНИЦИ!
GOODYEAR

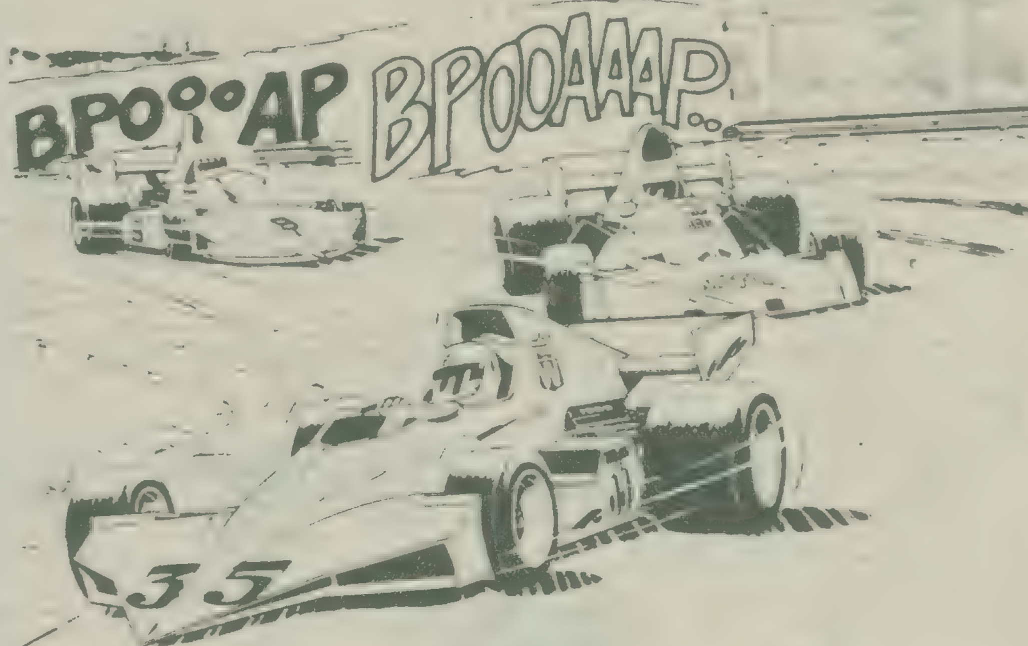
ТРКА СЕ БЛИЖИЛА КРАЈУ. "ПРИНЦЕЗА" ЈЕ И ДАЉЕ ВОДИЛА...
BPOOOAP
BPOOAAAP
35

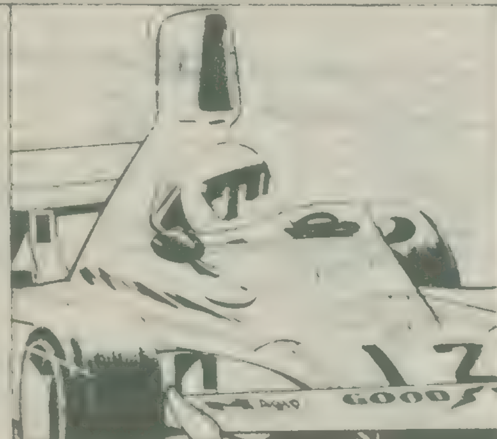
БИЛА ЈЕ ДВАДЕСЕТ СЕКУНДИ ИСПРЕД НИКИЈА ЛАУДЕ...

... И ДВАДЕСЕТ ДВА СЕКУНДА ИСПРЕД МИШЕЛА ВАЈАНА...
BPOOO

Међутим, у последњем тренутку Бели Принц умало да све доведе у питање због

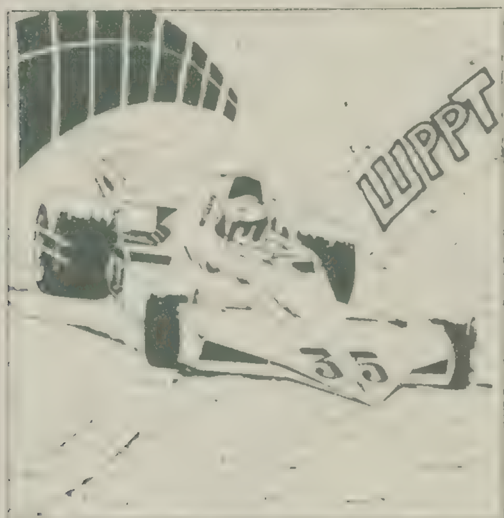

Успео је да задржи малу предност...

Победнички долазак Белог Принца, с предношћу од једног секунда, ушао је у легенду...

За њим је стигао Лауда.

А затим Мишел Вајан...

... који је, очигледно обесхрабрен, успорио пред циљем...

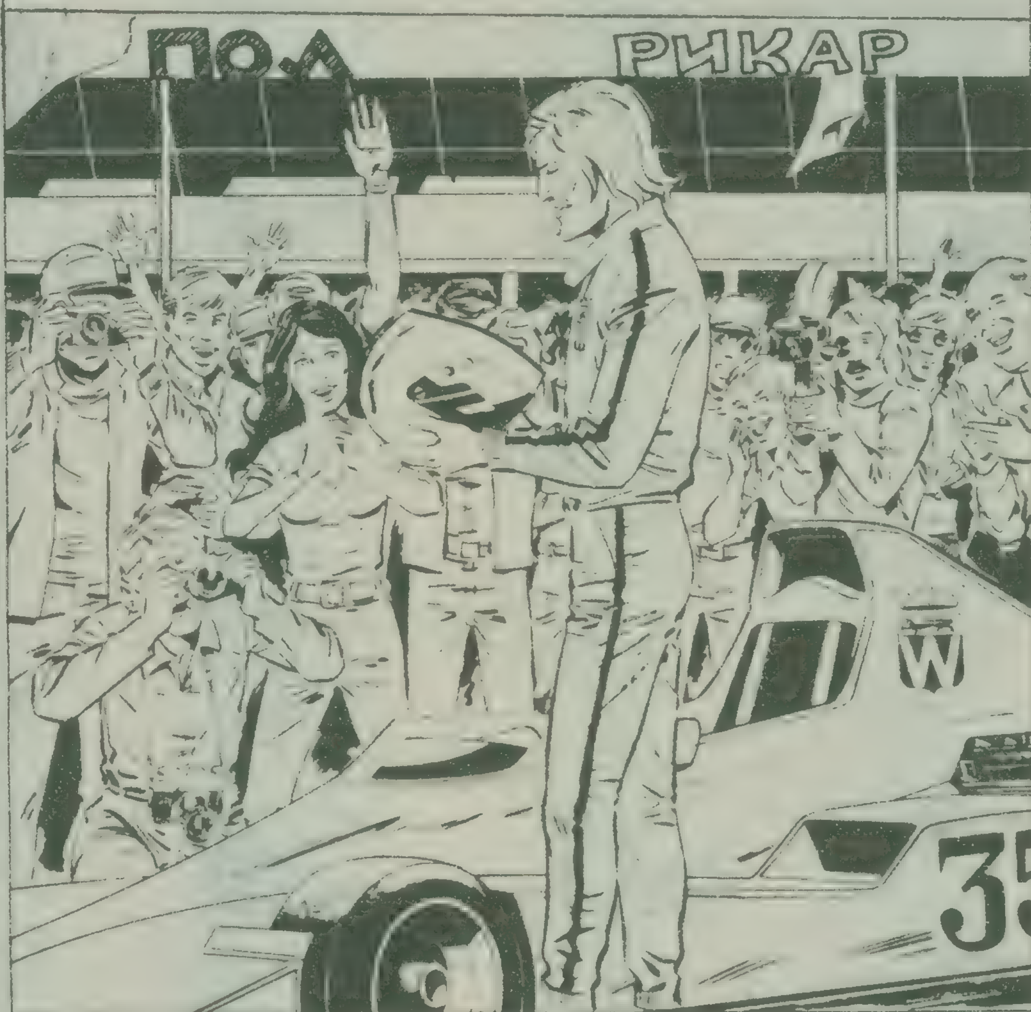
ПУБЛИКА ЈЕ ПОЗДРАВЉАЛА ПОБЕДНИКА...
ПОЛ РИКАР
W
35

БЕЛИ ПРИНЦ ДОСТОЈАНСТВЕНО УЗВРАЋА ПУБЛИЦИ...

... И СМЕШКА СЕ ФОТОГРАФИМА...

ХВАЛА... ХВАЛА... СРЕЋАН САМ ШТО ВАМ СЕ ТРКА ДОПАЛА!

А САД МЕ ПРОПУСТИТЕ ДО ПОДИЈУМА...

КАД ТИ КАЖЕМ, ТРЕБА МУ ПРЕГЛЕДАТИ МОТОР!
ПОТПУНО СЕ СЛАЖЕМ!

ОВОГ ПУТА КОНСТРУКТОРИ СУ РЕАГОВАЛИ... АЛИ ВОЗАЧ ВОРСОН...
НЕ ПРЕНАГЉУЈТЕ, ГОСПОДО!

ТО ЈЕ ВЕОМА ОЗБИЉНА ОПТУЖБА!
А АКО ЈЕ МОТОР ПОДЕШЕН?!

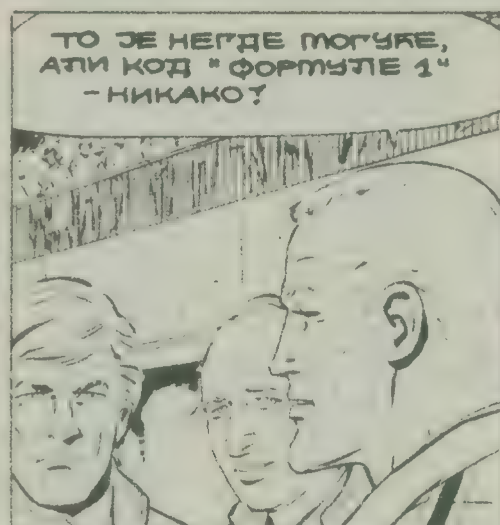
ТО ЈЕ НЕГДЕ МОГУЋЕ, АЛИ КОД "ФОРМУЛЕ 1" — НИКАКО!

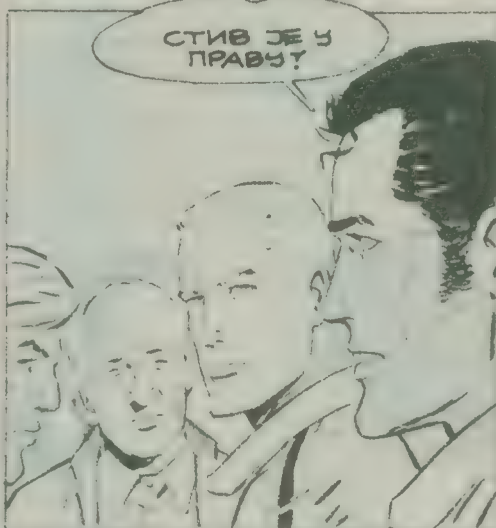
СТИВ ЈЕ У ПРАВУ!

НЕ ВЕРУЈЕМ ДА БИ СЕР ВАЈТ УРАДИО ТАКО НЕШТО!
ДА САМ НА ТВОМ МЕСТУ, НЕ БИХ СЕ ПРОТИВИО ПРОВЕРИ, МИШЕЛ!

НИСИ НА ТОМ МЕСТУ И НЕ ЖЕЛИМ ПРОВЕРУ "ПРИНЦЕЗЕ"!

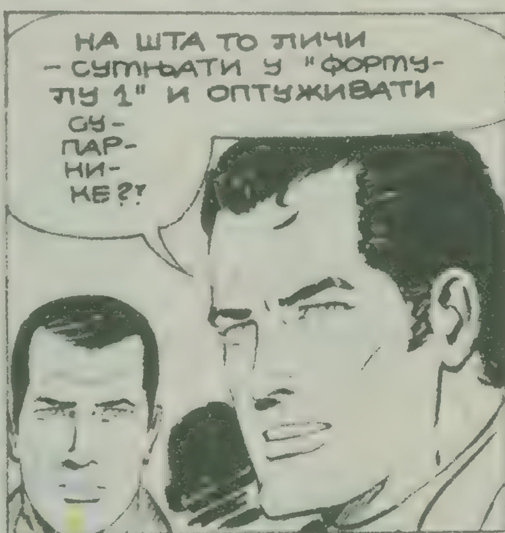
НА ШТА ТО ЛИЧИ — СУМЊАТИ У "ФОРМУЛУ 1" И ОПТУЖИВАТИ СУПАРНИКЕ?!

У РЕДУ... У ПИТАЊУ ЈЕ РЕНОМЕ "ФОРМУЛЕ 1"!

БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ НОВАЈЛИЈА, СУДЕЋИ ПО ЗАДЊИМ ТОЧКОВИМА!

САД НЕ МОЖЕМО НИШТА, АЛИ СВЕ ЋЕМО ОТКРИТИ КРОЗ ПЕТНАЕСТ ДАНА У ЕНГЛЕСКОЈ...

... НА ЈЕДНОЈ ВЕОМА БРЗОЈ ПИСТИ!

БРЕНДС ХЕЧ ... ПРВА ПРОБА. "ПРИНЦЕЗА" ЈЕ ОВОГ ПУТА СТИГЛА НА ВРЕМЕ...
CHAMPION
ВРОААAP

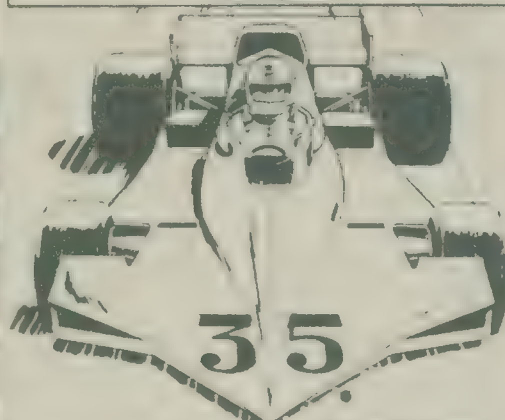
РЕЗУЛТАТ НИЈЕ ТАКО ЛОШ - ЈЕДАН, ДВАДЕСЕТ, ТРИНАЕСТ...
35

СЛЕДЕЋЕГ ДАНА БЕЛИ ПРИНЦ ПОСТИЖЕ РЕКОРД У ВОЖЊИ...
РОООААР
35

ШТА САД КАЖЕШ, МИШЕЛ?
ЛОГИЧНА СТВАР, КОЛА СУ МУ НАЈБОЉА!

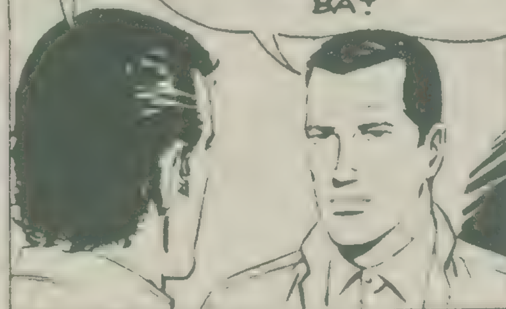
ЈЕСИ ЛИ ЧИТАО У ШТАМПИ О ЊЕМУ?
ЈЕСАМ... ПЛЕМИЋ ЧИЈИ ЈЕ ХОБИ АУТОМОБИЛСКЕ ТРКЕ! ПРИХОД ОД НАФТОНОСНИХ ИЗВОРА МУ ТО ДОЗВОЉАВА!

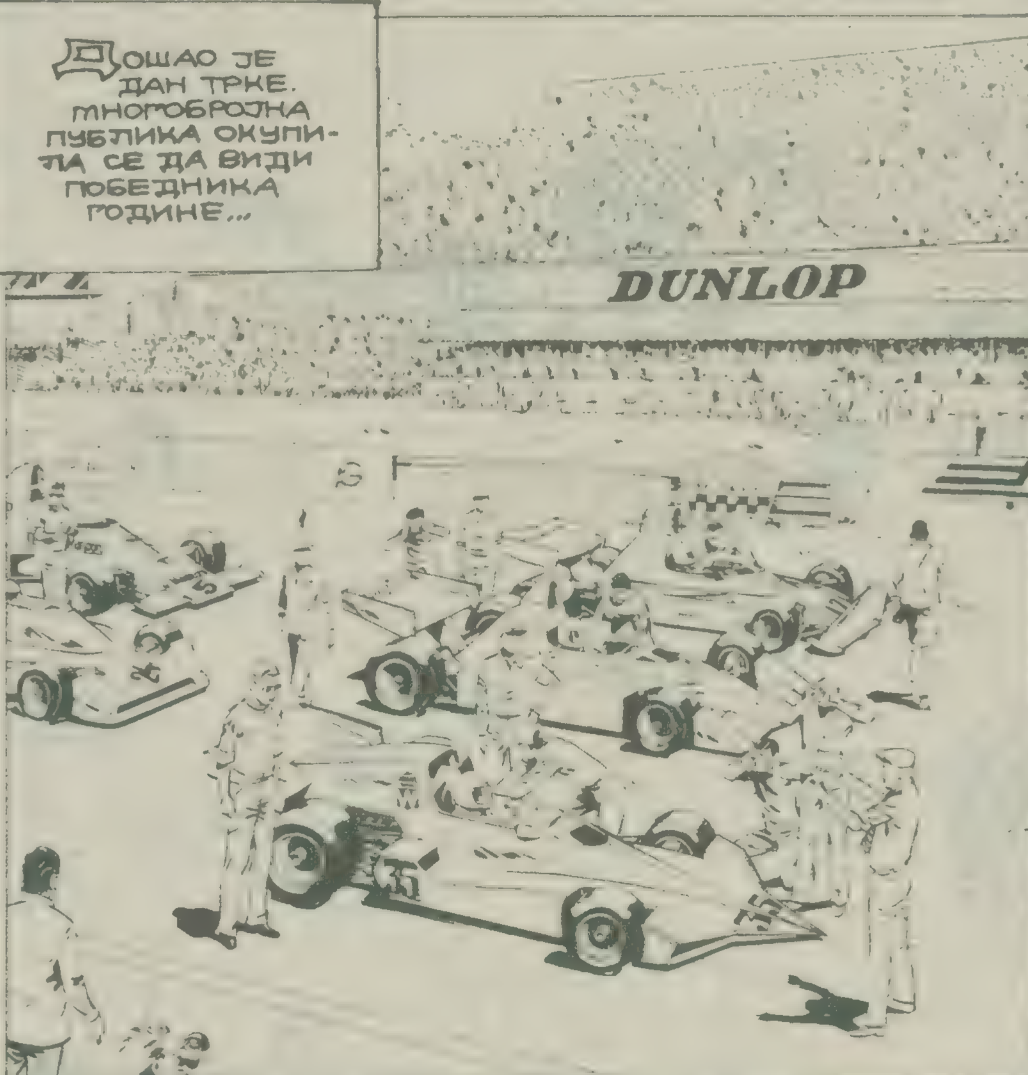
ДОШАО ЈЕ ДАН ТРКЕ. МНОГОБРОЈНА ПУБЛИКА ОКУПИЛА СЕ ДА ВИДИ ПОБЕДНИКА ГОДИНЕ...
DUNLOP

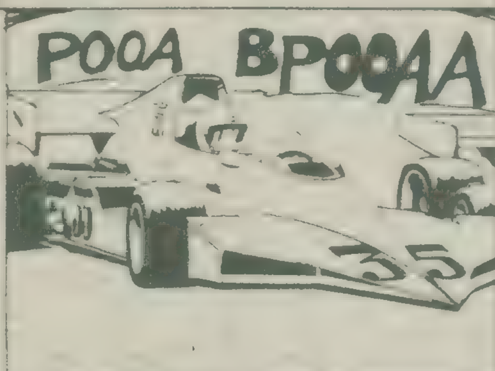
ПОСТАО ЈЕ ОБИЧАЈ ДА СЕ У СТАРТУ "ПРИНЦЕЗА" НАЛАЗИ У ПРВОМ РЕДУ...
РООА ВРООАА
35

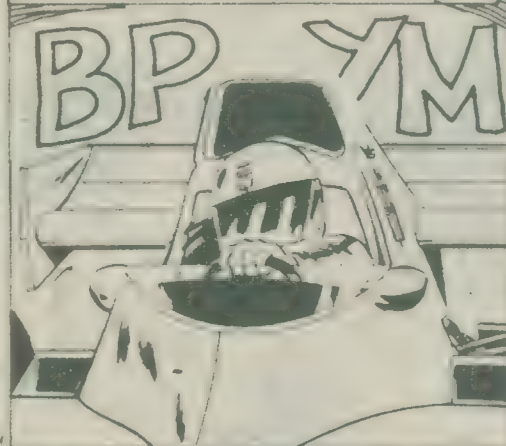
ПУБЛИКА ПРЕМА СТАРТУ ПРОГНОЗИРА КРАЈ ...
ВР УМ

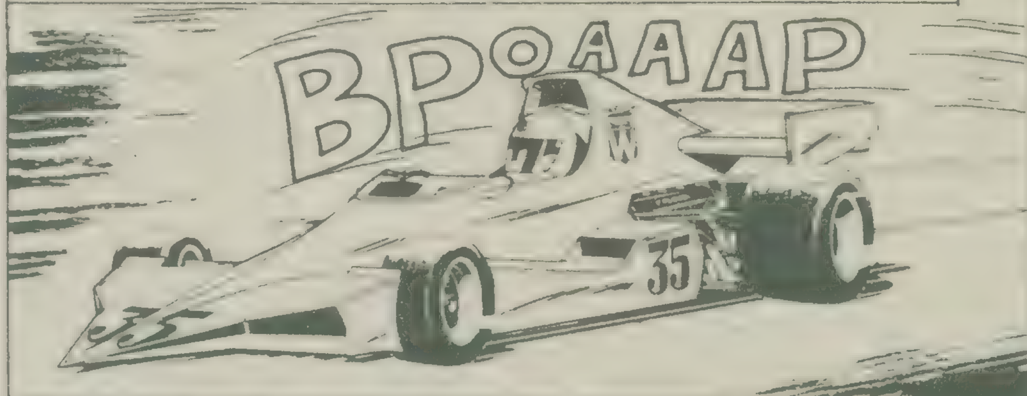
Али, публика се преварила. После почетног успеха на правим деловима писте...
ВРОАААР

„Принцезин" престиж почела је озбиљно да угрожава група Ворсон, Лауда, Шектер, Жарије...
ВРООOААА
YEAR

Борба је била жестока...

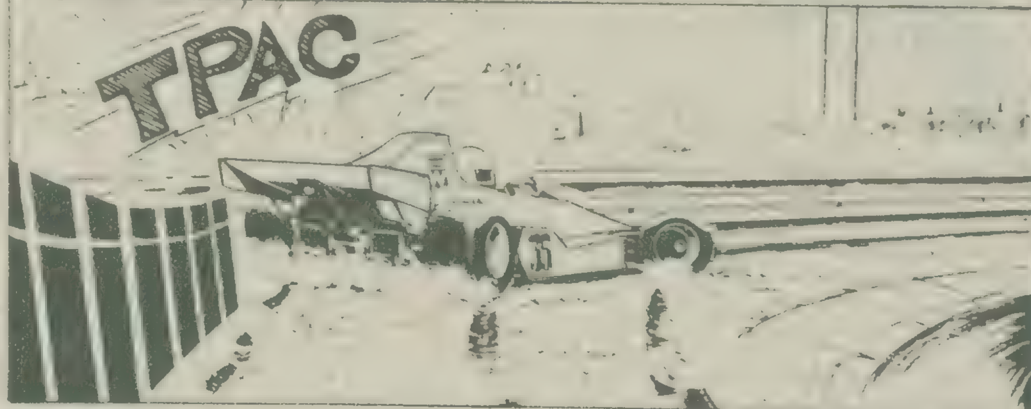
Бели принц више није могао да издржи контранападе. Правио је грешку за грешком. И кад је у двадесетом кругу био на осмом месту...
ТРАС

Тако је бели принц напустио писту...

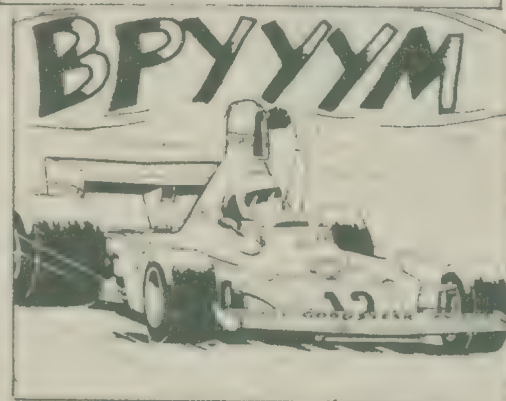
Победник је био Ники Лауда испред Мишела Вајана...
ВРУУУМ

Ето, видиш да није непобедив?
Хм... видело се да није био у форми?

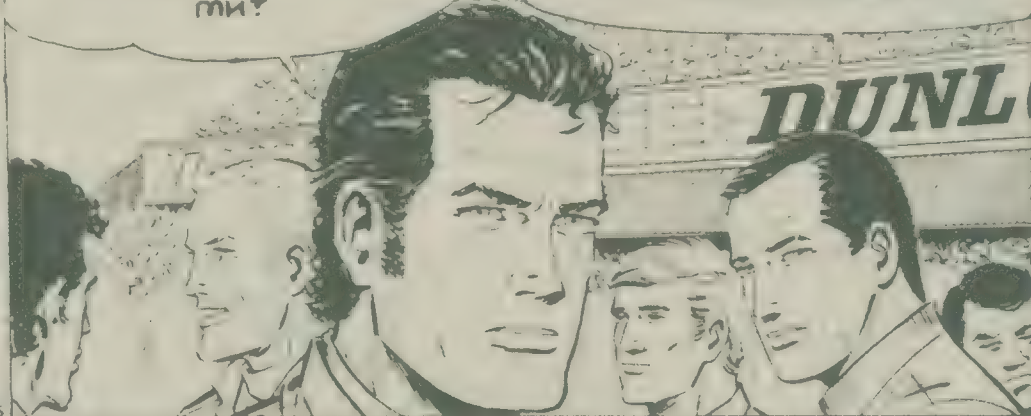
Желим да га победим кад буде био у форми?
Имаћеш прилику у Нирнбурингу кроз две недеље на тешкој писти пуној кривина?
DUNL

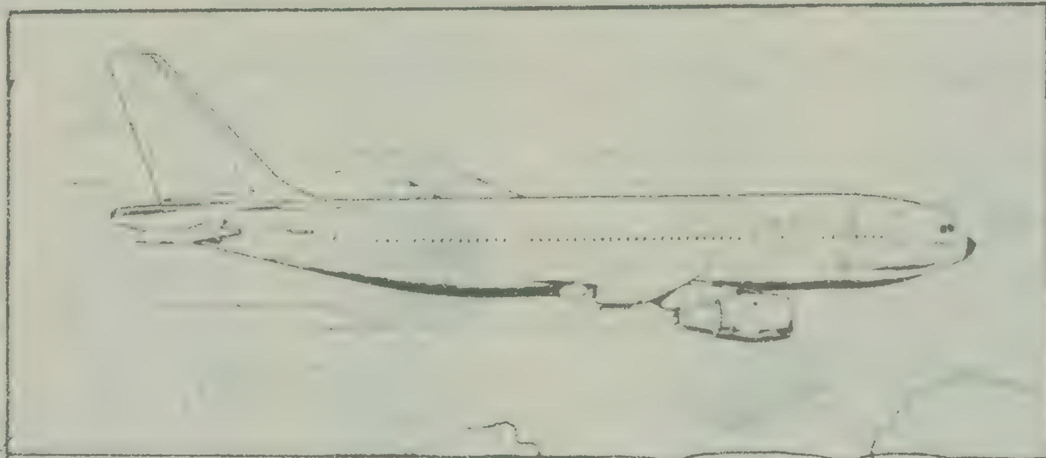

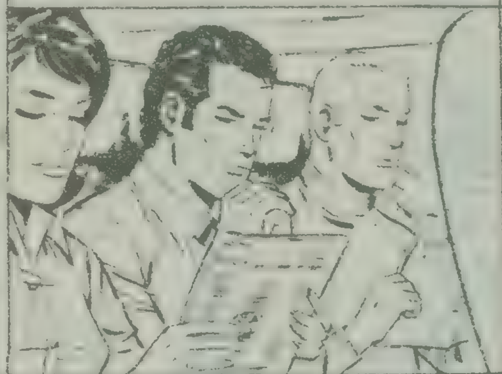
МИШЕЛ ЈЕ БИО ОПСЕД-НУТ БЕЛИМ ПРИНЦОМ"...

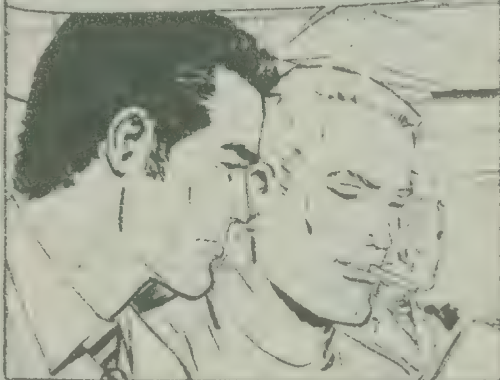
НИЈЕДАН ВОЗАЧ "ФОР-МУЛЕ 1" НЕ МОЖЕ МЕ ИЗНЕНА-ДИТИ...

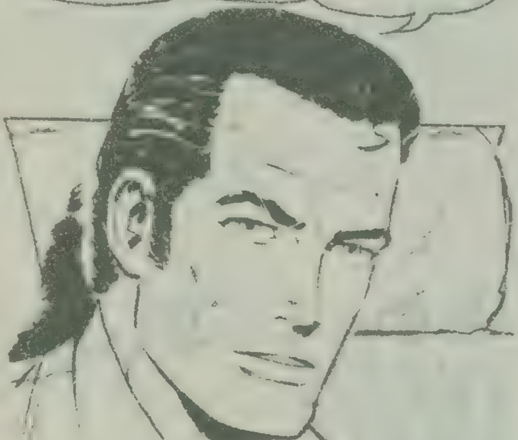
...АЛИ О ЊЕМУ НЕ ЗНАМ ШТА ДА МИС-ЛИМ...

ЗНАШ, СТИВ, НЕКО КАО ОН НЕ МОЖЕ У СВОЈОЈ ПРВОЈ СЕЗОНИ ДА ОСВОЈИ ЈЕДНУ ЗА ДРУГОМ ДВЕ ВЕЛИКЕ НА-ГРАДЕ...

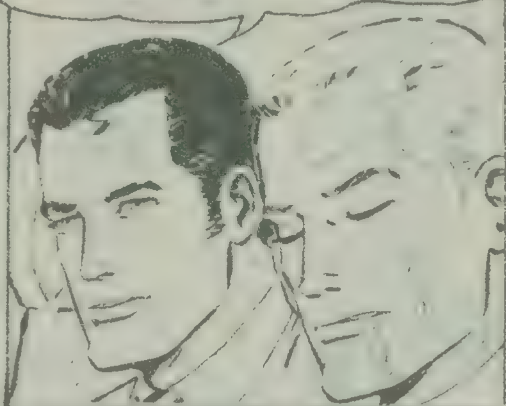
МАДА ЈЕ ОВОГ ПУТА ПРО-ПАО, ИПАК ЈЕ НА ПРОБА-МА ПОСТИГАО ДОБРО ВРЕМЕ!

ПОЗНАТО ЈЕ ДА КАД НАЈБОЉИ ИЗГУБЕ СА-МОПОВЕРЕЊЕ, ПОБЕ-ЂУЈЕ НЕКИ НОВАЈ-ЛИЈА...

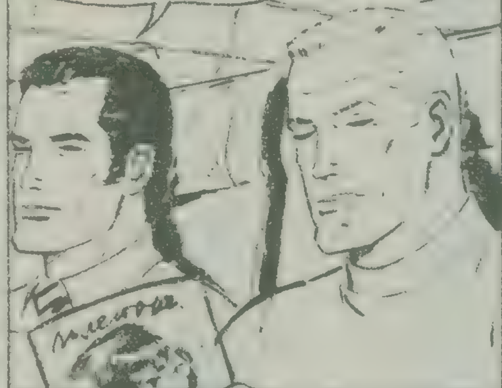
ПИТАМ СЕ САМО ШТА...
ОХ, ОСТА-ВИ... СЛЕ-ЋЕМО!

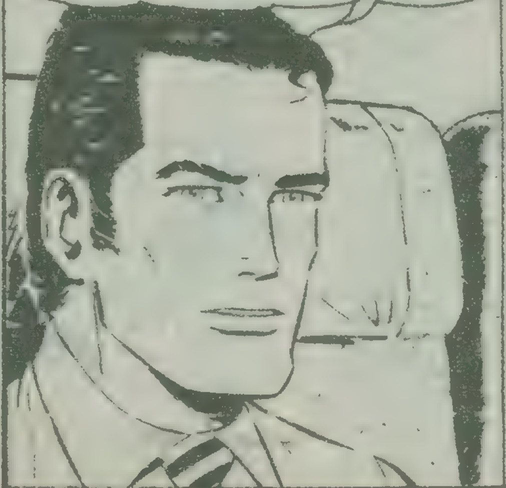
ИПАК, БИЛА ЈЕ ТО НАЈ-БОЉА "ФОРМУЛА 1" ОВЕ СЕЗОНЕ!

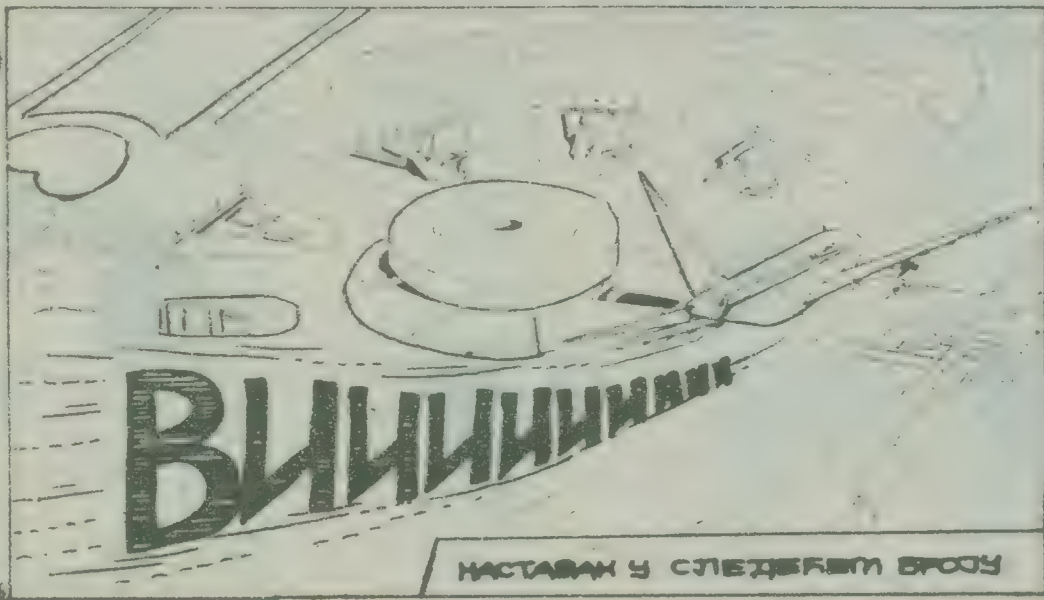
ВИИИИИИИИ
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

ДНЕВНИК ЈЕДНОГ МОРНАРА... ТРАЖИМ ОВУ КЊИГУ ЧИТАВУ ВЕЧНОСТ!
ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ПОЧНЕМ ДА ЈЕ ЧИТАМ!

АКО ЈЕ МАЛА КАЗА-ЉКА НА ШЕСТ, ДА ЛИ ЈЕ ТО ЈУТРО ИЛИ ВЕ-ЧЕ?
ЗАВИСИ ДА ЛИ ЈЕ **ПРЕ** или **ПОСЛЕ** ПОДНЕ!

А КАКО ТО ОДРЕЂУЈЕШ?
АКО СИ СЕ ТЕК ПРОБУДИО, ОНДА ЈЕ ШЕСТ УЈУТРО!

А ШТА АКО СЕ УСПАВАМ?
ОНДА ПИТАШ БАКУ ИЛИ ДЕДИЦУ!

?
А ШТА АКО ЈЕ БАКА КОД ФРИЗЕРА, А ДЕДИЦА ИГРА ДОМИНЕ?
САД МИ ЈЕ ДОСТА!
БАМ!

?

САД ЗАПИ-ТКУЈ ДО МИЛЕ ВОЉЕ!
?
?
?
9-12
Bud Sagendorf

ЧУДАЦИ НА ЕНГЛЕСКИ НАЧИН

4 Једна нога вама

Британија је земља одмерених људи с много смисла за фини хумор. Они с љубављу гаје особе на своју руку и поносно их називају енглеским ексцентрицима, па су им посветили низ књига и студија. Представљамо вам најславније.

Роберт Мегот, отац Џона Елвиза (1714—1789), богати власник пиваре из Садека, умро је кад је Џону било четири године оставивши удвељеној удовици Еми Елвиз Мегот велико наследство. Она га је чувала као мало воде на длану и каже да је умрла од глади. Али, на детету није шкртарила. Џон је био један од најбољих ђака познате Вестминстерске школе после чега га нико никад није видео с књигом у руци. Својим синовима, касније, није пружио никакво образовање држећи се принципа да „што више у глави то мање у џепу". Његова мајка, међутим, није делила то мишљење и послала га је у Женеву да заврши школовање. Тамо се Џон прочуо као један од најсмелијих и најбољих европских јахача. У то време упознао је Волтера, али га је велики избир расних коња импресионирао далеко више него сусрет с француским генијем.

Џон Елвиз није показивао ни најмањи знак цицијашлука по коме су били познати многи чланови његове родбине. Уживао је у одабраним јелима и винима, лепом женском друштву, јахању, коцки и, како је један писац забележио: „Господин Елвиз је годинама био истакнута фигура у најмонденскијим круговима Женеве". Ствари су почеле да се мењају тек када се вратио у Енглеску и упознао свог ујака сер Хервија Елвиза, цицију на гласу.

Тај ујак имао је богатство процењено на око 250 хиљада тадашњих фунти стерлинга (у динарима се данас ова сума не може исказати, али је била огромна), а годишње није трошио више од сто. Ујак је јео мало и то само рибу и препелице искључиво са свог имања. Имао је мало пријатеља, па се тако није излагао трошку приређивања забава и пријема. Одевао се у одежде које су припадале његовим ближим и даљим прецима, чак и чукундедама.

Млади Џон топло се надао да ће наследити ујаково имање и како је имао море дугова, чврсто је одлучио да освоји старчево срце. Тако би се, кад је одлазио ујаку у посету на његов огроман посед Стоук Колиџ у Сафоку, заустављао у најближој крчми да би своју помодну одећу скинуо и оденуо се у рите. Затим би се добро најео и напио и код ујака за ручком скромно одбијао чак и оно мало што је служено.

Ујак је био очаран и одредио је Џона за свог јединог наследника. Октобра 1763. године Џон је уз ујаково презиме Елвиз (дотад се по оцу звао Мегот) наследио имовину у вредности од 250 хиљада фунти и палате у Сафоку и Беркширу. Овај датум био је пресудан по Џонову душу и понашање које је постало необична комбинација најцрњег цицијашлука и искреног поштења и племенитости.

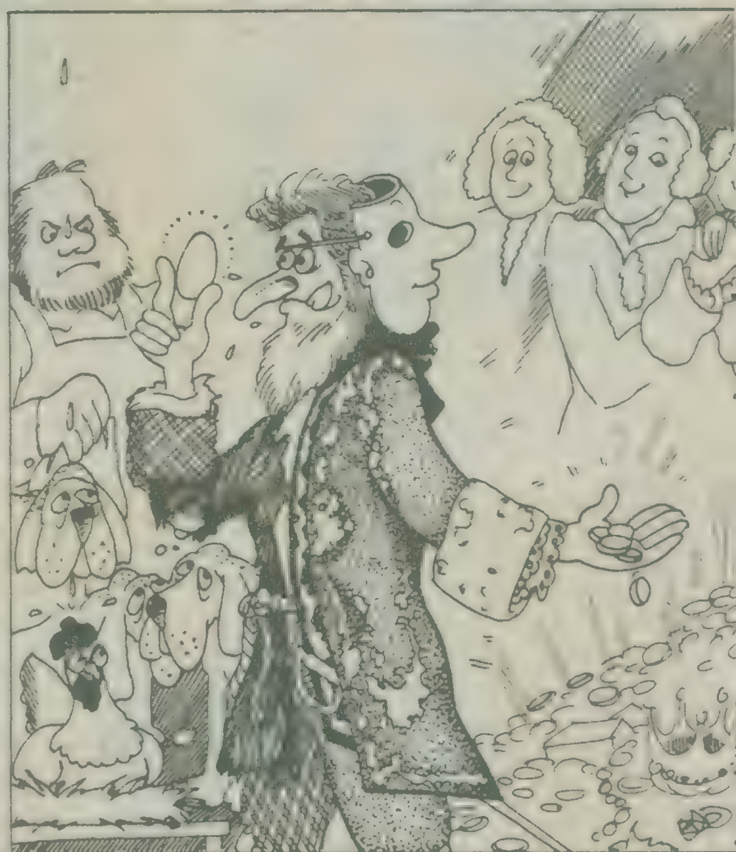

Сходно томе силни џентлмени остали су му дужни за сва времена. Осим тога често је новчано помагао пријатеље и послугу, али је штедео на себи. Једном је самоиницијативно позајмио лорду Абингдону седам хиљада фунти да би му омогућио да их уложи у кладионицу Њумаркит. На дан тих коњских трка Елвиз је од Сафока до хиподрома јахао четрнаест сати не узевши у уста ништа осим палачинке коју је ставио у џеп два месеца раније. Запрепашћеном сапутнику

Елвиз је и даље губио приличне своте новца на коцки, али не само због своје лоше среће већ и зарад чврстог принципа да се од џентлмена новац никада не може тражити.

АСПИРИН ЗА БИЉКЕ

Вероватно сте већ чули за оно мало лукавство како да цвеће у вази што дуже сачува свеж изглед — аспирин растворен у води!? Сад је већ сасвим извесно да овај поступак није без основа, научних. Резултати најновијих истраживања показали су да ацетилсалицилна киселина, главни састојак аспирина, не само да помаже раст и цветање биљака и одржава зелену боју лишћа већ има и веома ефикасно заштитно дејство — спречава продирање вируса и појаву обољења.

Ацетилсалицилна киселина (по саставу веома блиска салицилној киселини која се налази у кори белих врба и још неког дрвећа) код човека уклања главобољу, болове и запаљења, али има и антисептичко дејство јер спречава инфекције. У ствари, аспирин има ту моћ да у организму заустави стварање неких супстанци које су сличне хормонима и изазивају различите сметње, од болова у зглобовима до појачаног лучења стомачних сокова, такозване горушице.

Иако не болују од главобоље и не луче исте хормоне, биљке од аспирина могу да имају велике користи. То је још пре осам година открио Чарлс Клиленд, стручњак за физиологију биља са Харвардског универзитета у САД. И сам је био изненађен својим открићем.

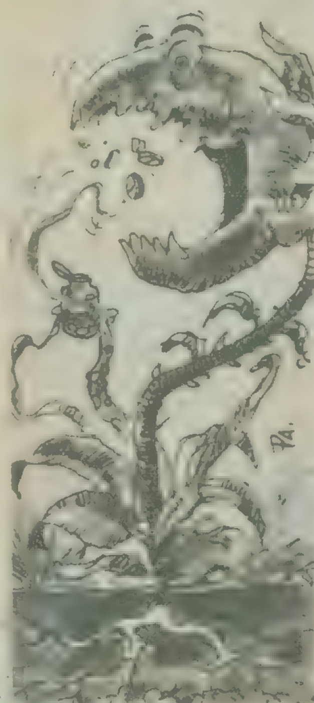

Клиленд је, у ствари, трагао за још непознатим и тајанственим хормоном — а можда их има више — који подстиче цветање код биљака. Уместо да открије хормон дошао је до закључка да код водених биљака салицилна киселина представља оно што је назвао „фактор цветања". Посебно је занимљиво његово откриће о томе како биљке које живе у пустињи користе природне резерве аспирина. Пре свега, оне се служе свим могућим средствима да би дошле до воде па тако, између осталог, знају и да својим корењем допру до корења суседних биљака и почну да га „грицкају". А управо се у корењу, захваљујући салицилној киселини, налазе највеће резерве воде и хранљивих састојака. На овај начин оне узимају све — чак и салицилну киселину која ће им тек користити, а већ им је помогла тако што је, концентришући се у мембранама ћелија суседовог корења, допринела да оно постане сочно и хранљиво... Овај циклус природног одабирања наставља се у [illegible]ност.

Велика заслуга за ово откриће припада и Новозеланђанима Антонију Гласу и Џемсу Данлопу којима се придружио и Мексиканац Саведра. Он је утврдио да салицилна киселина сужава неке ћелије лишћа и спречава испарење. Ово је доказао тако што је увеле стабљике кукуруза којима је недостајала вода попрскао раствором ове киселине и за кратко време оне су живнуле.

Такође је доказано да неке биљке дувана, да би се заштитиле од вирусних инфекција које изазивају оштећења листова, саме производе одбрамбене супстанце сличне антивирусном протеину. Ово су истраживачи из Сједињених Држава искористили за нови експеримент: оболелим биљкама убризгали су салицилну киселину. Наравно, листом су живнуле и потпуно се опоравиле.

Д. В.

а, друга мени

се заклео „да је свежа као да је управо извађена из тигања".

Елвизову добродушност лепо илуструје догађај из лова кад га је окрзнуо хитац неког неспретног стрелца. „Било ми је задовољство да вас гледам како вежбате!" узвикнуо је. „Знао сам да ћете нешто погодити".

Захваљујући Елвизовој широкогрудости изграђени су у Лондону здања Портман Плејс, трг Портман и добар део комплекса Мерилебон. Током двадесет година док је био представник Беркшира у Парламенту — мада је одбијао да плаћа изборне трошкове и најзад напустио положај због силног новца позајмљеног другим члановима своје странке — Елвиз се трудио да присуствује свим заседањима и да увек гласа по властитом нахођењу. Због тога је уживао глас снажне непристрасне личности и често је позиван да одлучује у споровима у свом изборном округу.

Све је то лепо и красно, али остаје чињеница да је Елвизово понашање, од тренутка кад се први пут оденуо у рите да би се допао старом ујаку, постајало све необичније. Тако је, на пример, путовао искључиво на коњу с куваним јајетом у џепу као закуском. При том је бирао стазе са што мање путаринских трошкова, терао је коња само по трави да се не би хабале потковице, а освежавао се изворском водом избегавајући успутне крчме.

Лични прохтеви били су му више него минимални: у кревет је легао с првим мраком како би уштедео на свећама: не памти се да је у његовим кућама икада наложена ватра, ни по цичи зими, ни кад би се враћао мокар до голе коже: никад није дозвољавао да му чисте ципеле из страха да ће се тако брже упропастити. Кад би се нашао у Лондону, боравио је у некој од својих кућа где тренутно није било станара. Држао је само најнеопходније делове намештаја и премештао их из једне празне куће у другу, чим би претходну издао. Јео је до последње мрвице све што би се нашло у остави, чак и буђаво месо, и тек потом наручивао нове намирнице.

Пуковник Тиме, Елвизов нећак, приметио је приликом једне посете ујаку да таваница у гостинској соби прокишњава и био је принуђен да у току ноћи више пута помера кревет не би ли нашао сув кутак. Кад је за доручком следећег јутра то поменуо ујаку, добио је спокојан одговор: „Хм, мени лично то не смета. За оне којима баш смета знам лепо месташце на киши".

Истовремено, Елвиз је држао првокласан чопор керова лисичара и ергелу коња за лов на лисице, најбољу у читавој Енглеској. То је, разуме се, био крупан трошак, али се власник досетио како да извади штету: коњушар је добио задужење да за исту плату и кува, служи за трпезом и музе краве. Тако је газда чак уштедео.

Елвиз је из дубине душе презирао докторе и једном, кад је враћајући се по мраку кући гадно озледио обе ноге, понудио је свом лекару опкладу: „Ви лечите једну ногу свемоћном медицином, а ја ћу другу препустити мајци природи. Ако моја зарасте раније, не плаћам вашу услугу". Шкртац је, на своје неописиво задовољство, опкладу и добио јер је нелечена нога зарасла за две недеље, много брже од оне друге.

У старости је Елвизово памћење ослабило, а рад можданих вијуга вртео се искључиво око новца и паничног страха да ће га изгубити. Старац је проводио бесане ноћи фантазирајући о сиромаштву које ће га стрефити. Најзад је прешао да живи код једног од двојице својих незаконитих синова према коме је гајио искрену очинску љубав.

Умро је у сну 26. новембра 1789. а басносновна имовина од 800 хиљада фунти подељена је између његових синова и нећака.

Б. Д.

КАПЉИЦЕ ПРОТИВ »НОЋНЕ МУЗИКЕ«

Укапавају се у нос пре одласка на спавање, а сврха им је, слободно се може рећи, да огроман део човечанства, готово две трећине људи, ослободи хркања. Чудотворни лек се управо ових дана појавио у апотекама широм Француске.

До сада није постојао ниједан препарат који би хркаче, а често и целу породицу, решио ове напасти. Досадашња средства против хркања углавном су била непоуздана, често сасвим наивна и превише упрошћена као што је, на пример, амерички проналазак у виду „брњице" која хркача ноћу тера да држи затворена уста.

Нови лек продаје се под именом „Сонаре" и садржи три различите супстанце размућене у физиолошком раствору, а пронашао та је биолог Пјер Гро који је и сам био неизлечив хркач. Прве резултате Гро је добио тек после неколико година интензивног рада. Пре њега су се овим проблемом озбиљније бавили Американац Маркус Булвер и Италијан Елис Луганези. (О Булверу је Забавник већ писао). Али, они су проучавали хркање које је последица већих анатомских и функционалних неправилности или оштећења дисајних путева и изазива сметње само код малог броја људи. Изгледа да је праве узроке открио Енглез Јан Робин, председник Краљевског лекарског друштва: сушење и повећана напетост слузокоже између носа и ждрела.

Пјер Гро је, очигледно, сакупио сва искуства његових претходника и добио средство које се показало ефикасно у готово седамдесет одсто случајева и на поуздано дејство у трајању од осам часова.

ПОМОЗИМО ЗООЛОШКОМ ВРТУ

СТИЖУ НОВИ ПРИЛОЗИ

Акција „Помозимо ЗОО врту" добија све више пристелица. Многе радне организације и појединци су ових дана најавили своје учешће. Најбржи су били из **ПКБ, РО „Пролетер"** уплатили су 1.800,00 динара. Ни појединци не заостају. **Јеленко Михајловић** из Београда уплатио је 500,00 динара, **Бранка и Бранко Јајић**, Инђија 200,00, **Александра Лазаревић**, Котор 100,00 **Јелена Лазаревић**, Котор 100,00, **Бранкица Чекић**, Београд 100.00, **Иван Јевремовић**, Ресник 100,00, **Снежана Станковић**, Нови Београд 75.00 **Ивона Јафали**, Београд 100.00 и **Биљана Станимиров**, Нова Црња 100,00 динара.

Надамо се да ћемо у идућем броју објавити већи списак нових дародаваца.

Прилози се уплаћују на адресу: ЗООЛОШКИ ВРТ ГРАДА БЕОГРАДА, жиро рачун 60806—603—8334.

ПОЗИВ

Ових дана смо из Новинско-издавачке и штампарске радне организације „Туристичка штампа" ООУР „Штампарија" добили писмо које у целости објављујемо.

Драги другови,

Јављамо вам се по други пут. Овога пута уз писмо уплаћујемо још 3.000,00 динара што значи да је наш ООУР уплатио укупно 6.000,00 динара у прилог акцији „Помозимо ЗОО врту".

Идеју о покретању ове акције наши радни људи су искрено поздравили. То је користан и племенит подухват јер Београд заслужује да има репрезентативан зоолошки врт. Обнављање и попуњавање овог резервата, који посећују не само Београђани већ и многобројни туристи и ђачке екскурзије, требало би да буде брига целог друштва. Ако бисмо се сви укључили са скромним прилозима, не би било тешко сакупити новац и за већи број животиња које недостају ЗОО врту.

Користимо прилику да посредством „Политикиног забавника" упутимо позив свим радним организацијама, првенствено оним из Београда, да се укључе у ову акцију како би жирафа што пре стигла у Зоолошки врт града Београда.

За ООУР „Штампарија"
Петар Тоскић, директор

НОВИ БИЦИКЛИ

СТАРТНИ БРОЈ 15

НАЈНИЖИ ККУ У КРЕТАЊУ ПО ТЛУ ИМА ЗМИЈА, ЗАТИМ ДОЛАЗИ МИШ, ПА ЗЕЦ, ЧОВЕК, КОЊ, СЛОН. БИЦИКЛИСТА ИХ СВЕ ПРЕМАШУЈЕ ЗА ТРИ КОПЉА.

На изложби оригиналних проналазака у Хамбургу, одржаној пре неколико година, инжењер Хорст Цајтлер приказао је свој „пловећи бицикл“. До обале реке долазио је на обичном бициклу, скидао с леђа ранац, надувао две „скије“ од полимера и на њих стављао бицикл. Остаје још да се ланац пребаци на осовину малог точка с лопатама и — притискајући педале може се кренути на путовање по води.

Два пута лакше

Последњих година настао је прави процват бициклизма. Један од главних узрока су стално понављане препоруке лекара да је коришћење бицикла за шетњу и спорт један од начина да се сачува здравље. Рекламирању бициклизма придружили су се и еколози који се брину о очувању човекове средине. Конструктори су се дали на усавршавање овог возила користећи све више лаке и јефтиније материјале, пластичне масе, на пример.

Група инжењера из Стокхолма конструисала је и испробала бицикл за шетњу чији су делови начињени искључиво од синтетике — чак и жице, ланац и лежајеви. Пошто је еластичан, не могу да му нашкоде удари и сличне „несреће“. Још једно преимућство пластичног бицикла: веома брзо може да се растави на три дела који могу да се сместе у обичан ранац.

Економичнији од локомотиве

Возило на два точка с бројем 15 учествовало је у Немачкој Демократској Републици у такмичењу ручно израђених бицикла за најбољи ККУ (коефицијент корисног учинка). На стартној стази висио је упадљив плакат који је саопштавао да најнижи ККУ у кретању по тлу има змија, затим долази миш, па зец, човек, коњ, слон. На километар пута пешак утроши на сваки грам своје тежине 0,75 калорија, коњ — 0,70 а зец 0,85. Што се тиче бициклисте, он троши свега 0,15 калорија. У том погледу с њим може да се такмичи локомотива, али она се креће по шинама где је сасвим другачији тип трења.

И тако, на старт је изишао бицикл аеродинамичког облика начињен од шупљих алуминијумских цеви обложених пластичном фолијом. На раздаљини од три километра бицикл је, захваљујући смањеном отпору ваздуха, развио максималну брзину од 85 километара на час. Први пут се човек могао кретати с мањим утрошком енергије но што је утрошак код локомотиве.

Волан позади, педале спреда

Бицикл код кога је волан позади и педале спреда замислила је група тајванских студената, а конструисали су га јапански инжењери. Несвичан је, нема сумње, али, треба се само мало на њему провозати, па да се осете све његове добре стране. Прво, возач се ослупире леђима на наслон седишта и због тога лакше окреће педале. Друго, руке на управљачи нису толико напрегнуте. Можемо још додати да је ново возило лако и да се с њим може без тешкоћа попети на платформу аутобуса или трамваја.

Да ли ће се предвиђања остварити?

Скандинавске земље претендују на прво место у свету кад је у питању популарност бициклизма, а футуролози сматрају да је бицикл веома јак ривал аутомобилу и мотоциклу.

У Шведској има пет милиона бициклиста. На улицама их је сваким даном све више тако да се сматра да ће у најскорије време својим бројем превазићи моторна возила. Додуше, за то треба најпре створити потребне услове: прво, уредити плаћена и добро чувана паркиралишта за бицикле, а као друго — про-

наћи ситуиран катанац с ланцем за везивање за одређени стуб, рецимо.

Ако такви услови буду створени, број бициклиста у Скандинавији може да се удвостручи. Ова прогноза могле би да важи и за друге европске земље.

Додајмо још да се данас у свету годишње произведе више од 50 милиона бицикла.

Без традиционалног ланца

Италијански филозоф и лекар, математичар и астроном Кардано изумео је још средином 16. века оно што данас називају карданском осовином. У почетку 20. века овај проналазак постао је нераздвојни део свих аутомобила чији су први примерци имали ланчани пренос као и бицикли. Средином нашег века појавили су се и мотоцикли с таквим преносом. Тек недавно су холандски проналазачи успели да конструишу бицикл с карданом. Да ли ће се одрицањем од традиционалног ланца добити нека преимућства? Стручњаци одговарају: да, јер ће се сада за окретање педале трошити четвртина мање снаге. Раније је знатан део енергије, који се губио на притискање педала, одлазио на механички отпор ланца. Поред тога, сама осовина је два пута лакша од ланца.

Кров изнад главе

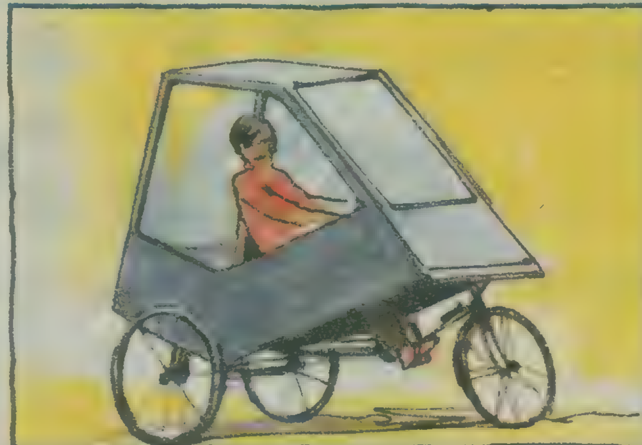

Бицикл је уместоме идеално превозно средство. Једноставан је, лак, економичан, не загађује околину издувним гасовима, бешуман је, није му потребна гаража, али има један недостатак: откривен је са свих страна и возач је изложен ветру, снегу и киши. Многи конструктори у свету труде се да отклоне тај недостатак. На цртежу је возило на педале западнонемачке фирме „Ото Верзанд“. Провидна каросерија од пластичне масе штити бициклисту и изгледа лепо. Иза седишта је простор за пртљаг. Возило има три брзине, а да би се њиме лакше маневрисало конструктори су предвидели и кретање у рикверц.

К. В.

МИ СМО МАЧЛУМЦИ!

Вероватно и сада, док ово читате, у једној од најпрометнијих улица Рима стоји бела мачка са мрким и жутим пегама и поред ње старац са хармоником. Просе. Прави просјек је, у ствари, она. Управо се тако држи и гледа. Пролазници не могу да је заобиђу... Није тако свуда у свету.

У Јапану где је завладала права „мацоманија“ то се ради много професионалније о чему сведоче и ове фотографије. У црним кожним јакнама ове маце делују као прави мотоциклисти. Друге носе свилене хаљине и огртаче, пумперице, машнице и огрлице, па чак и штаке. Већ су их крстили као „мачке-глумци“. У ствари сковали су нову енглеску реч „кетерс“ (од »cat« и »actors«). Симпатични „Мачлумци“, како бисмо ми у преводу могли да их назовемо, сасвим мирно позирају фотографима. Зачудо, са мачјим родом, кажу, имају далеко мање проблема него са псима за које важи да су послушнији.

Постери као ови које видите штампани су у хиљадама примерака и буквално су преплавили Токио. Разгледнице такође. На свакој слици стоји написано нешто што у слободном преводу гласи: „Нисам ја мачји кашаљ“ За само неколико месеци популарност им је толико порасла да је у кварту Харацуку отворена продавница у којој се може купити све и свја — са обавезним ликом мачке. Појавила се и песма уз коју је лансирана нова, такозвана „мачећа игра“, за коју су играчима потребне резервне — мачје уши!

Све је ово смислио и лепо уновчио индустријалац Сатору Цуда који се бави модном одећом. Нешто слично покушао је и са псима, али је доживео неуспех. Каже — мачке манекенке туку их за десет дужина!

Д. В.

УСПЕХ ЗА УСПЕХОМ ЕДИЈА ГРАНТА (EDDY GRANT)

ТРИЈУМФ БЕЗ ЗАСТОЈА

Давне 1968. године група Иквоулс (Equals) направила је велики хит с песмом „Драга, врати се" (»Baby Come Back«): тада се први пут публици представио Еди Грант (Eddy Grant), певач и вођа овог састава, човек који ће петнаестак година касније постати један од најпризнатијих и најпопуларнијих певача Енглеске.

Његов успон почео је пре неколико година песмом »Living On The Frontline« („Живот на линији фронта") која је у то време стигла до првог места енглеске топ-листе. Вешта мешавина реге музике и поп рефрена отворила је пут Едију Гранту који је следећих сезона публици редовно нудио одличне рефрене и више него добру забаву.

Пре два-три месеца Еди Грант је опет био у жижи интересовања јавности: песма „Не желим да играм" (»I Don't Wanna Dance«) постала је бестселер и само у Енглеској продата у преко 600.000 примерака! Овакав успех изненадио је и самог Гранта који је ову песму написао пре неколико година, али ју је, како каже, „чувао за нека боља времена".

„Боља времена" су за Гранта — садашњост, јер баш ових дана и нови сингл „Електрична авенија" на Острву прави лом, продаје се боље од многих плоча признатих и познатих извођача.

— Дуго ми је требало да „сломим" енглеску публику — каже Грант у интервјуу магазину „Фејс".

—Али, кад ми је то први пут пошло за руком, остало је већ било лако. Јер, енгелска публика је често роб навике: ако се навикне на једног извођача, њега се држи по сваку цену...

Поменимо да су готово све плоче Едија Гранта објављене код нас и да ће се плоча са песмом »I Don't Wanna Dance« ускоро појавити у продавницама посредством диско куће „Југодиск" из Београда.

НЕ ЖЕЛИМ ДА ИГРАМ

Музика и речи: Еди Грант
Изводи: Еди Грант

(But) oh I don't wanna dance
Dance with you baby no more
I'll never do something to hurt you though
Oh but the feeling is bad
The feeling is bad

I love your personality
Oh but I don't want our love on show
Sometimes I think it's insanity
Girls the way you go

With all of the guys on the sorner
Oh baby you're the latest trick
Oh, you seem to have their number
Look they're dancing still

Baby now thw party's over
For us I'll be on my way
Now that the things which moved me
Are standing still

I know it's only suprstition
Baby but I won't look back
Even though I feel your music
Baby that is that

I don't wanna dance
I don't wanna dance
I don't wanna dance
I don't wanna dance
I don't wanna dance
I don't wanna dance
I don't wanna dance

БЕРЗА ПЛОЧА

Купујем ЛП плочу »Grease« Џона Траволте и Оливије Њутн Џон. Плаћам поузећем.
Бранко Улм
Б. Брацановића 70
81000 Титоград

Продајем следеће ЛП плоче: »Wish You Were Here« групе Пинк Флојд, као и ЛП плочу »Quincy Jones«. Цена једне плоче је упола мања од стварне вредности.
Александра Ракочевић
Лењинов булевар 188 А/6
11070 Нови Београд

Продајем следеће касете: »Chinatown« — Тин Лизи (120), »Voulez-vous« — АББА, »Parallel Lines" — Блонди (120), »Reggatta De Blanc« — Полис (120), »Deepest Purple« — Дип Парпл (130). Све касете су у добром стању и добро су очуване.
Саша Бегић
Назорова 19-а
44250 Петриња

Купујем добро очуване плоче: »Waterloo«, »ABBA«, »The Best Of ABBA« и The Very Best Of ABBA« као и синг- »Waterloo«, »Mamma Mia", »Knowing Me, Knowing You«, »Summer Night City«, »Gimme, gimme, gimme«, »Eagle« и »So Long«. Све од групе АББА.
Вера Млинарић
Владимира Назора 65
43280 Гарешница

Продајем следеће плоче: „Шта би дао да си на мом мјесту" групе Бијело дугме (100), „Вруће игре" групе Парни ваљак (100), „Покварена машта и прљаве страсти" „Рибље чорбе (100), „Рођење" и „Сабрано" Драге Млинареца (100), »Time« групе Тајм (100), »Rock'n'roll« Кинђе Слабинца (100), „Бесконачно" и „Следовање" групе Леб и сол (100), „Ден за ден" групе Ден за ден (100), „У врећи за спавање" групе Тако (100), »Rollingstones« групе Rolingstons (100), »Love You Live« групе Ролингстонс (150), „30 Greatest« Hits« оригинално издање групе Ролингстонс (300), »Some Girls« и »Emotional Resurcue« групе Ролингстонс (100) и »Let It Bleed« групе Ролингстонс (100), »White Album«, »1963—1967«, »Rock'n'roll Music« све од групе Битлс по цени од 200 динара, такође продајем још низ плоча од група: Алман Врадерс Бенд, Ерика Клептона, Јураје Хип, Џенесис, Криденс Клиер Вотер Ривајвл, Џимија Хендрикса, Воб Марлија, Тајгер Сф Пен Танг, Спиро Гира, Дерек и Доминос и других... Заинтересовани нека се јаве на адресу:
Гордан Брчић
Ружице
Маркотић 3/IX
58000 Сплит

РОК-ДАТУМ

1. АПРИЛ

Првог дана априла 1970. почела је са радом београдска радио-станица Студио Б. Од првобитних неколико часова емитовања ова популарна радио-станица са концепцијом: кратка информација и актуелна музика, временом је израсла у први домаћи нон-стоп програм.. Студио Б својим музичким програмом умногоме обликује укус и диктира музичку моду главног града. Најпопуларнији водитељи и музички сарадници: Слоба Коњовић, Марко Јанковић, Драган Јелић, Споменка Јовић, Ђоко Вјештица. Дубравка Марковић, Аца Костић, Горан Кобали, Љубомир Вучковић, Снежана Мастиловић...

ОНО ШТО (НЕ) ЗНАТЕ О МАЈКЛУ ЏЕКСОНУ (MICHAEL JACSON)

1. Рођен је 29. августа 1958. у Герију, Индијана, САД

2. Професионалну каријеру започео је са браћом као клинац у породичном саставу Џексонс 5 (Jacksons 5)

3. Први самостални светски хит постигао је у једанаестој години песмом „Желим те назад" (Want You Back)

4. Цела његова породица бави се музиком. Браћа Џеки, Тито, Марлон и Ренди су и даље Jacksons. Старији брат Џермин је соло звезда. Сестра Латоја и Џенет су дуо који постиже

ДРУГИ АЛБУМ ГРУПЕ ЏЕРЕМИ

Група ЏЕРЕМИ основана је пре три године у Сарајеву и за то време снимила један албум за дискографску кућу „Дискос". Плоча је наишла на добар пријем али само у Сарајеву и околини. Наравно да чланови групе нису тиме били задовољни. Дошло је и до неких персоналних промена које су условиле нови стил. Новина је вокал Самре Хаџајлић која је некада певала у групи „Девојке са Неретве". Највише захваљујући њеном гласу композиције доста подсећају на песме које су својевремено правили Карпентерси а истовремено нису далеко од италијанских балада.

Свој други албум група ЏЕРЕМИ је снимила у саставу: Самра Хаџајлић — вокал (она има само 16 година), Џевад Шерифовић — бас гитара, Един Шеховић — бубњеви и Хуско Скаланић — вокал, гитара, композитор и текстописац. Плоча се зове „Io Credo In Noi" („Верујем у ноћ"). Комплетан материјал снимљен је у београдском студију МС, снимате.љ је био Веселин Малданер, на ремиксу је радио Раде Ерцеговац а музички и извршни продуцент је био Аца Радојчић.

Чланови састава се надају да ће се бар нека од девет композиција на овој плочи допасти широј музичкој публици. Од ње уосталом све зависи и она даје последњу реч.

Зовем се Дубравка Невјестић и живим у Травнику. Ученица сам основне школе „Душан Кошутић" и десет ми је година. Велики сам колекционар плоча забавне музике, па ми је заиста било тешко да се одлучим за десет најбољих. Иначе, од свих пјевача домаће музике највише волим свог суграђанина Сеида Мемића Вајту.

ДОМАЋЕ:

1. ТЕБИ ПЈЕВАМ — Сеид Мемић Вајта
2. ДОДИРНИ МИ КОЛЕНА — Зана
3. БУВЉА ПИЈАЦА — Рибља чорба
4. МОТОРИ — Дивље јагоде
5. НА ЗАПАДУ НИШТА НОВО — Рибља чорба

СТРАНЕ:

1. AFRICA — Тото
2. BANNANA — Federica
3. MUSIC AND LIGHTS — Imagination
4. LONG TRAIN RUNNING — Traks
5. I RAGAZZI DI GUI — Лоредана Берте

Фантастични црни певач Мајкл Џексон (Michael Jackson) тренутно је најпопуларнији интерпретатор светске поп-сцене. Његов албум »Thriller« и сингл са њега »Billie Jean« харају топ-листама. Ево петнаест детаља из његове биографије које, можда, нисте знали:

лепе успехе на телевизији а најстарија сестра Моурин певаће поново после трогодишње паузе.

5. Са браћом (док је био члан групе Jacksons 5) и сам, Мајкл је продао више од 100 милиона плоча

6. Вегетаријанац.

7. Власник је приватне менажерије у дворишту своје куће. Поседује две срне, ламу и много егзотичних птица.

8. Страствен је колекционар цртаних филмова. Једини (познат) власник бројније збирке је Пол Макартни.

9. Недеља је дан кад вежба плес. То ради до изнемоглости. Зато су све његове ТВ кореографије тако добре.

10. Омиљена књига — „Петар Пан"

11. Мала је зашао у двадесет и пету годину, и даље живи у свом свету фантазије. Кућа му је препуна лутака и јунака из бајки.

12. За Дајану Рос је написао и продуцирао песму »Muscles« која је касније постала велики хит. Muscles је име Мајклове змије бое дугачке преко два и по метра.

13. Најбољи друг му је црна певачица Дајана Рос.

14. Његов колега и продуцент славни музичар Квинси Џонс зове га „Миришљавко" пошто Мајкл има „нос да осети хит".

15. Филм „Ванземаљац" (Е.Т.) гледао је шест пута и увек плакао.

Ако сте слободни вечерас?

Словеначка група Булдожер објавила је свој нови албум који се зове „Да ли сте слободни вечерас?" Плоча је снимана на концертима ове групе током фебруара и марта 1982. године. Разлози за ово једногодишње закашњење заиста су оправдани. Борис Беле, продуцент и вођа БУЛДОЖЕРА, доживео је почетком прошлог лета тешку саобраћајну несрећу и то неколико дана пре финалног микса. Група је била принуђена да на неколико месеци прекине рад. Али, никада једна несрећа не иде сама.

Излазећи из болнице Беле среће сниматеља Ацу Разборника кога уносе због тешког прелома ноге. Обавештени кажу да је до повреде дошло на пријатељској фудбалској утакмици а не у окршају са неком незадовољном муштеријом студија Тиволи. Тиме је пројекат поново заустављен неколико месеци.

У међувремену Беле озбиљно размишља да промени назив албума у „Ако сте читави вечерас . . ."

Коначно крајем септембра 1982. обављен је финални микс и монтажа плоче. Ако сте слободни вечерас преслушајте нови албум групе БУЛДОЖЕР, верујемо да вам време неће узалуд пролазити.

хит ГАЛЕРИЈА

Жељко Бебек

Аутор:
МАЈА ЖИВАНОВИЋ
Омладинских бригада 5
11300 Смедерево

БИМ И БУМ

БАМ СЕ НЕШТО ЧУДНО СМЕЈУЉИ! ОДО' ДА ВИДИМ ШТА СМЕРА?

ОПЕТ НЕКА НАМЕШТАЉКА, ХА?
ЈОШ САМО МАЛО ЛЕПКА И ОВАЈ ШЕШИР ЋЕ СРЕДИТИ ОНЕ ДВЕ ХИЈЕНЕ!

ХИ-ХИ! КАД САМО ПОМИСЛИМ КАКВО ЋЕ ЛИЦЕ НАПРАВИТИ ИНСПЕКТОР!

ЕВО МЕ, КАПЕТАНЕ! ДОЛАЗИМ ДА ТИ ПОКАЖЕМ КО ЈЕ МАЈСТОР У ДОМИНАМА!

Ш... ШТА ЈЕ САД?
??
??

ЗАЛЕПИО СЕ! КАД САМО ДОХВАТИМ ОНУ ДВОЈИЦУ...
МИ ЋЕМО И ТАКО ИЗВУЋИ ДЕБЉИ КРАЈ, ПА ХАЈДЕ ДА СЕ УНАПРЕД ОСВЕТИМО!

БРАТЕ, ВАКУУМ ГУМА ЈЕ ПОСТАВЉЕНА!
ОДЛИЧНО! А САД НА ПОСАО!

ДА ТЕ ВИДИМ КАКО ГАЂАШ, ТИ СОКОЛОВО ОКО?
НА ПОЗОР... САД!

ПУН ПОГОДАК!
???
ЦАК
1-2

УПОМОЋ! ПОГОЂЕН САМ!
ХМ...

БРЗО, ТИ МЕДВЕДЕ! ИЗБАВИ МЕ!
ЕВО ПРВО ВАМА ЈЕДНА ПОРЦИЈА! А ТИ ЋЕШ ЗА ОНО „МЕДВЕДЕ" САМО МАЛО ДА ПРИЧЕКАШ!
A. De Cesare

990+10 СУПЕР НАГРАДА

PEZ ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

990 фигурица ПЕЗ — кравица, добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

10 распореда часова + 10 комплета водених бојица добили су: 64493 69814 71814 74140 74413 76923 77819 84176 85107 85981

Награде ћемо послати поштом.

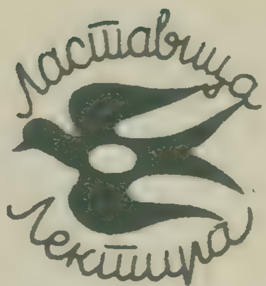

ВЕЛИКИ ИЗБОР КЊИГА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

НЕОПХОДНА ЛЕКТИРА ЗА УЧЕНИКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Из популарне библиотеке Ластавица

1. * * * БУКЕТ
2. Кер Јудит: КАДА ЈЕ ХИТЛЕР УКРАО РУЖИЧАСТОГ ЗЕЦА
3. Ћопић Бранко: ЛИЈАН ВОДИ КАРАВАНЕ
4. Ерић Добрица: МОЈ ДРУГ. МИЛИВОЈЧИЋЕВ ЛУГ
5. Бекрић Исмет: НОЋ КАДА СУ НЕБОДЕРИ ШЕТАЛИ
6. Зубац Перо: ТИТО ЈЕ НАШ ДРУГ
7. Остојић Љубица: ЗАШТО ДУБИШ НА ГЛАВИ, ДАНИЈЕЛЕ
8. Керол Луис: АЛИСА У ЗЕМЉИ ЧУДА
9. Перо Шарл: БАЈКЕ СТАРИХ ВРЕМЕНА
10. Обрадовић Доситеј: БАСНЕ (ИЗБОР)
11. Рацин Коста: БИЈЕЛА СВИТАЊА
12. Лондон Џек: БИЈЕЛИ ОЧЊАК
13. Ћопић Бранко: БИТКА У ЗЛАТНОЈ ДОЛИНИ
14. Ћопић Бранко: БОСОНОГО ДЈЕТИЊСТВО
15. Рен Лудвиг: ЦРНАЦ НОБИ
16. Цанкар Иван: ЦРТИЦЕ ИЗ МОЈЕ МЛАДОСТИ
17. Зекерија Неџати: ДЈЕЦА ТРИЈУ УЛИЦА
18. Горки Максим: ДЈЕТИНСТВО
19. Ћопић Бранко: ДОЖИВЉАЈИ НИКОЛЕТИНЕ БУРСАЋА
20. Ловрак Мато: ДРУЖБА ПЕРЕ КВРЖИЦЕ
21. Ербен Ј. Карел: ДУГОЊА, ТРБОЊА И ВИДОЊА
22. Верн Жил: 20.000 МИЉА ПОД МОРЕМ
23. Родари Ђани: ЏИП У ТЕЛЕВИЗОРУ
24. * * * ХИЉАДУ И ЈЕДНА НОЋ
25. Андрић Иво: ИЗАБРАНА ПРОЗА (КУЛА И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ)
26. Матавуљ Симо: ИЗАБРАНЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ
27. * * * ИЗБОР ИЗ БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКЕ ПОЕЗИЈЕ ЗА ДЕЦУ
28. Хума Хамза: ИЗБОР ИЗ ДЈЕЛА
29. Шимуновић Динко: ИЗБОР ИХ ПРОЗЕ (АЛКАР, ДУГА...)
30. Булајић Стеван: ИЗВИЂАЧИ ВИДРИНОГ ЈЕЗЕРА
31. Пелин Елин: ЈАН БИБИЈАН НА МЈЕСЕЦУ
32. Јаневски Славко: КАРАМБА, БАРАМБА
33. Вулетић Анђелко: КЛЕСАР ТАДИЈА ТЕГОБА
35. Левстик Фран: КО ЈЕ ВИДЕКУ НАПРАВИО КОШУЉИЦУ
36. Тартаља Гвидо: КОЛИКО ЈЕ ТЕЖАК САН
37. Марти Анђелка: КУРИР ДРАГАН И ЊЕГОВО КОЊЧЕ
38. Вуковић Чедо: ЛЕТИЛИЦА ПРОФЕСОРА БИСТРОУМА
39. Ерић Добрица: ЛЕТО У КАЛИПОЉУ
40. Ћопић Бранко: МАГАРЕЋЕ ГОДИНЕ
41. Капиџић Хаџић Насиха: МАСКЕМБАЛ У ШУМИ
42. Селишар Тоне: МАЗГЕ
43. Облак Данко: МОДРИ ПРОЗОРИ
44. Колар Славко: НА ЛЕЂИМА ДЕЛФИНА
45. Диклић Арсен: НЕ ОКРЕЋИ СЕ СИНЕ
46. Витез Григор: НЕПОСЛУШНЕ СТВАРИ
47. Балог Звонимир: НЕВИДЉИВА ИВА
48. Самоковлија Исак: НОСАЧ САМУЕЛ
49. Јовановић Ј. Змај: НОВА РАДОСТ
50. Дикенс Чарлс: ОЛИВЕР ТВИСТ
51. Ћопић Бранко: ОРЛОВИ РАНО ЛЕТЕ
52. * * * О СОКОЛЕ СИВА ТИЦО МОЈ А (НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ)
53. Ћопић Бранко: ОТАЦ ГРМЕЧ
54. Колоди Карло: ПИНОКИО
55. Мартић Анђелка: ПИРГО
56. Цесарић Добриша: ПЈЕСМЕ
57. Ћатић Муса Ћазим: ПЈЕСМЕ (ИЗБОР)
58. Ђерђеку Енвер: ПЈЕСМЕ
59. Јесењин Сергеј: ПЈЕСМЕ
60. Подгорец Видое: ПЈЕСМЕ
61. Раичковић Стеван: ПЈЕСМЕ (ИЗБОР)
62. Тошовић Ристо: ПЈЕСМЕ (ИЗБОР)
63. Антић Мирослав: ПЛАВИ ЧУПЕРАК
64. Купер Фенимор: ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ
65. Твен Марк: ПУСТОЛОВИНЕ ТОМА СОЈЕРА
66. Радовић Душан: РАЗБОЈНИК КАЂА И ПРИНЦЕЗА НАЂА
67. Дефо Данијел: РОБИНЗОН КРУСО
68. Андерсен Х. Кристијан: РУЖНО ПАЧЕ (ПАЛЧИЦА, ПЕТОРИЦА У МАХУНИ)
69. Диклић Арсен: САЛАШ У МАЛОМ РИТУ
70. Панџо Шукрија: САМО ЈОШ КОСОВИ ЗВИЖДУЋУ
71. Шеноа Аугуст: СЕЉАЧКА БУНА
72. Катајев Валенмтин: СИН ПУКА
73. Кулиџан Драган: СИПАЈТЕ, СИПАЈТЕ
74. Назор Владимир: С ПАРТИЗАНИМА (ДНЕВНИК)
75. Вајлд Оскар: СРЕЋНИ ПРИНЦ И ДРУГЕ БАЈКЕ
76. Куленовић Скендер: СТОЈАНКА МАЈКА КНЕЖОПОЉКА
77. Матошец Миливој: СТРАХ У УЛИЦИ ЛИПА
78. Пероци Ела: СУНЦОБРАН БАЛОНЧИЋ
79. Лазаревић Лаза: СВЕ ЋЕ ТО НАРОД ПОЗЛАТИТИ
80. Царић Воја: ШАРЕНИ МОСТ
81. Гогољ Николај: ТАРАС БУЉБА
82. Хозић Адван: ТРИ ЈЕШИНА ЈУНАЧКА ДАНА
83.Ољача Младен: ТРИ ЖИВОТА
84. Ловрак Мато: ВЛАК У СНЕГУ
85. Мићановић Славко: ЗЛАТНА ПТИЦА
86. Толстој Лав: ЗЛАТНИ КЉУЧИЋ
87. Алечковић Мира: ЗВЕЗДАНЕ БАЛАДЕ
88. * * * НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ (ИЗБОР)
89. * * * НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ И НОБ-а
90. * * * НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ О НОБ-и И РЕВОЛУЦИЈИ
91. * * * НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ ИЗ НОР-а
92. * * * НАРОДНЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ (ИЗБОР)

ПОЈЕДИНАЧНА ЦЕНА СВАКЕ КЊИГЕ ИЗНОСИ 140 ДИН. КЊИГЕ СУ ПОВЕЗАНЕ У ТВРДОМ ПОВЕЗУ

IRO Veselin Masleša

(Непотребно прецртати)

(место и датум)

ИРО „ВЕСЕЛИН МАСЛЕША" – ООУР „БЕОГРАД"
Београд, Томазеова 26
тел. 456-623

НАРУЏБЕНИЦА

којом неопозиво наручујем следеће књиге из библиотеке „Ластавица"

(читко уписати бројеве из огласа)

Износ од ______ динара уплатићу на следећи начин

а) ЗА ГОТОВО – ПОУЗЕЋЕМ (плаћање поштару приликом пријема књиге) – (најмања поруџбина 280 дин).

б) НА ОТПЛАТУ у ______ редовних месечних рата по пријему књига и уплатница
(Најмања рата 260 динара, а најдужи рок отплате 10 месеци са каматом 1–4% зависно од броја рата)

За купце на отплату обавезна је овера наруџбенице. Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије

(презиме, очево име и име)

(занимање, назив и адреса ООУР – радне организације)

(број поште, место становања, тачна адреса стана, телефон у стану)

(Овера радне организације) (Својеручни потпис)

СТАРИНСКА ЛУТКА

Данас ћемо вам показати како да направите лутку од крпе какву је имала ваша бака. Шема лутке дата је на **црт. 1**, а ципелица које се посебно праве на **црт. 2 и 3** (ђон). Све што је приказано на **црт. 1, 2 и 3** скројите дупло по црткастој линији за шав). Материјал од кога кројите лутку треба да је розе или драп боје. Нацртајте лице, најбоље бојицама за текстил које се могу купити у књижари Можете и обичним темперама. само да је боја гушћа. или га извезите. Ставите делове лице према лицу и зашијте их један за други по ивици, затим позади просеците два отвора **(црт. 4)**, па кроз отвор на грудима преврните лутку на лице. Испуните лутку ватом, старом вуницом или ситно исеченим крпицама **(црт. 5)**. Од жуте, **мрке**, црвене или црне вунице направите косу и шишке **(црт. 6)**. Најбоље од паране вунице да би коса била коврџава.

Ципелице кројите од чојице или штофа који се не осипа. Најпре зашијте сваку ципелицу по делу изнад прстију, а онда ситним бодом саставите ђон за ципелу **(црт. 7)**. У врх ципелице ставите мало вате, па је навуците на ногу и зашијте као на **црт. 7**.

На **црт. 8** дата је шема блузе, предњи део је изједна а задњи просеците по средини (пуна и црткаста линија на **црт. 8**). **На црт. 9** дата је шема рукава који треба пресавити по црткастој линији. Сада на назначеном месту пришијте чипку. Наравно, направите два рукава. На **црт. 10** је крој сукње. Скројите један такав део и по једној ивици сашијте чипку. На **црт. 11** је крој шешира. Искројте круг. порубите га и прошијте около чипку **(црт. 12)**. Профирцајте крупним бодом и затегните конац да се набере тако да капа буде тесно уз главу, па је ставите на место и зашијте **(црт. 13)**. Предњицу, задњи део блузе и рукаве спојте као на **црт. 14**, пресавијте дуж рамена и зашијте испод руке рукав и преостали део блузе **(црт. 15)**. Сукњу зашијте по ивицама АА и ББ, па је наберите по ивици АД и зашијте за блузу **(црт. 16)**. Наберите рукаве око шаке, обуците лутку, зашијте хаљину за лутку и на крају нацигујте парче чипке као крагну **(црт. 17)**. Готова лутка изгледа као на **црт. 18**.

Мере за хаљину су тачне а на кројевима 8,9 10 и 11 треба да пустите још по пола центиметра за поруб.

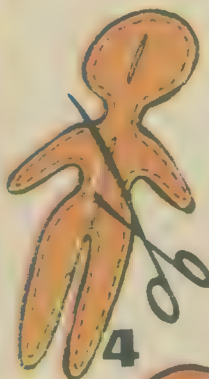

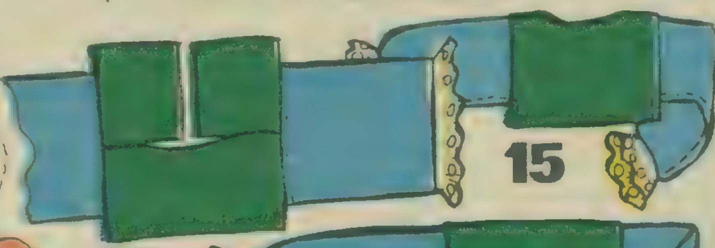

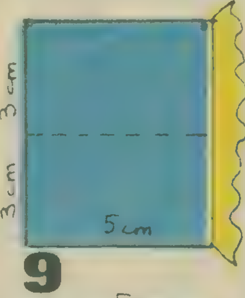

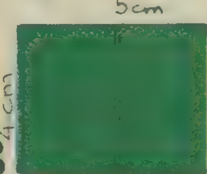

ПРИНУДНО СПУШ

Страховит ударац потресао је свемирски брод док је летео кроз међузвездана пространства; погодио га је метеорит или нешто слично.

— Изгледа да сам у невољи — промрмља Н гледајући инструмент-таблу у пилотској кабини своје летелице за једночлану посаду. Н је био фотограф чији се посао састојао у томе да цуња по свемиру и прави снимке разних планета.

Али оставимо по страни његов посао. Најважније у овом тренутку било је то што су његов генератор и опрема за комуницирање претрпели озбиљно оштећење. Мада је постојала извесна залиха електричне енергије, било је немогуће наставити лет под тим околностима.

Н дохвати једну књижицу у којој је писало шта све треба урадити у случају хаварије, и поче да чита:

„Не дозволите да вас захвати паника. Прво, пошаљите светлосни сигнал у свемир. Затим извршите принудно спуштање на најближу планету и тамо чекајте. Уколико се не вратите до приближно одређеног датума који сте навели у свом плану лета, један спасилачки одред ће бити послан дуж ваше путање да вас потражи. Бићете пронађени и спасени сто посто сигурно".

— Другим речима, проћи ће извесно време али ћу бити спасен пре или касније — промрмља Н. — Једина ствар коју могу учинити јесте да се придржавам` ових упутстава.

Није успео да одлети својим свемирским бродом до најближе планете и да се безбедно спусти. Била је то једна мала пуста планета покривена стенама, без икаквих животиња или вегетације на видику. Залиха електричне енергије истрошила се убрзо после његовог спуштања, али он је осећао олакшање. — Имам довољно животних намирница. Све што треба да урадим јесте да сачекам спасилачки брод. Извадио је мало горива из бродског мотора и припремио себи кафу.

Кад се донекле смирио, почео је да размишља о томе шта би као следећу ствар требало да учини, али му је одмах постало јасно да неће имати богзна шта да ради. — Требало је да понесем известан број књига — помислио је са жаљењем — али сада не вреди кукати. — Поче је да ради фискултуру и чинио је то све док се није уморио и отишао на спавање.

Неко време наставио је да спроводи тај режим — циклус јела, фискултуре и спавања. Али ништа није досадније него правити физичке вежбе потпуно сам без икакве музичке пратње. Најзад му је то дозлогрдило и престао је да вежба.

Али не радити ништа исто је тако досадно. Због тога је почео да жврља по зидовима свемирског брода. Међутим, ни то није дуго потрајало. Није нимало интересантно читати поруке које сте сами написати. Осим тога, сви су зидови ускоро били прекривени тим шкработинама. Тако је морао и тога да се одрекне.

Почео је да напреже мозак не би ли измислио неку компликованију активност за себе. Из ракетног горива екстракцијом је извукао алкохол и од њега направио жесток напитак. Док је пио, певао је све могуће песме којих је могао да се сети. Али певати потпуно сам није нимало забавно. Сем тога његово певање је изгубило сваки смисао кад је изређао све песме које је знао.

Читав низ других идеја падао му је на ум, али кад би мало боље поразмислио о њима долазио је до закључка да не вреди остварити их. После месец дана није могао да измисли ама баш ништа што би могао да ради. Био је то почетак апсолутне досаде. — Проћи ће још најмање пет месеци пре него што стигне спасилачки брод —размишљао је панично. — Како да проведем читаво то време? Могу полудети од досаде ако не будем довољно опрезан.

Питао се да ли би смео да изађе из брода и мало прошета. Размишљао је о томе и раније, али призор који му се напољу указивао био је тако монотон да није осећао жељу да га изближе погледа. — Ова планета је сва прекривена стенама и камењем, нема на њој ничег живог. Ту не постоји ништа што би вредело да се види.

Али ни овакво стање није се могло више издржати. — Боље и то него седети овде и досађивати се на смрт. — И тако је Н обукао своје свемирско одело и изашао напоље.

Корачао је неко време али, као што је очекивао, није било ничега што би разбило монотонију.

Онда, управо кад је одлучио да се врати, угледао је нешто чудно на врху једне удаљене стене.

Личило је на изокренут љиљан, било је високо око три метра и имало светложуту боју.

— Шта је то? — повика Н узбуђено. — Шта једна таква ствар ради на једној овако пустој планети? — Уплашио се док је запањено зурио у њу и похитао натраг ка броду.

Журно је проверио своје оружје и припремио се за случај да се деси нешто непредвиђено. Више није имао времена да се досађује. — Шта ли би оно могло да буде? — размишљао је и размишљао, не успевши ни за тренутак да дремне. Али очигледно није било начина да сазна.

— Ништа се не може решити голим размишљањем — мрмљао је Н зловољно, намештајући теле-фото објектив на своју камеру. Онда је изашао напоље и, не прилазећи сувише близу чудном објекту, направио неколико снимака.

Кад је развио филм и погледао слике, открио је нешто. Чинило се да је у питању вештачка творевина јер је на њеној површини била нацртана некаква шара. Шара је могла да представља хијероглифе, или неку врсту симбола, а можда је напросто била бесмислена жврљотина. Тако ни сада није био ближи сазнању шта је то заправо.

Н није могао да не мисли на загонетни објект и одлазио је готово сваког дана да га посматра. И сваки пут прилазио му је све ближе и ближе. А онда је једног дана најзад опрезно испружио руку и додирнуо га, али ни сада

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

КАД ВИШЕ НИЈЕ МОГАО ДА ИЗДРЖИ ОД РАДОЗНАЛОСТИ, ЛИЗНУО ЈЕ ТАЈАНСТВЕНИ ЗЕЛЕНИ ЖЕЛЕ ВРШКОМ ЈЕЗИКА. ОДМАХ СЕ ПОКАЈАО.

ТАЊЕ

ШИНИЧИ ХОШИ

није био ближи сазнању шта је посреди. Знао је само да је то некаква творевина чудног изгледа и жуте боје, три метра висока, и са чудним цртежом чије му је значење било нејасно.

— Можда је ово направила нека друга раса? — размишљао је, али када је упитао себе која би врста туђинаца могла да је сагради и за коју сврху, остајао је без одговора.

— Можда ћу наћи неки путоказ ако је испитам изнутра? — Али, није могао натерати себе да ту идеју спроведе у дело. — Шта ако унутра вреба неко метално чудовиште и скочи на мене? Не смем ништа да ризикујем!

Н је и даље одлазио готово сваког дана дана до чудног објекта. Док је ходао око њега, питао се шта ли је унутра. Али није му падала на ум апсолутно никаква идеја.

Лупнуо је полако по објекту. Никаквог реаговања. Како су дани пролазили, лупкао је све јаче и јаче, али и даље није било никаквог реаговања.

Његова радозналост да сазна шта је унутра постајала је све јача и јача тако да је најзад одлучио да на објекту начини једну рупу. Није, међутим, знао како то да изведе, зато што није имао појма од чега је начињен. Бушилица није могла ништа. Нису ни хемикалије. Али када је покушао са апаратом за заваривање, успео је да га прогори довољно да начини малу рупу.

Унутра се налазила гомила четвртастих кутија чије су странице износиле двадесетак центиметара. Није постојало ништа друго. — Какве су то кутије? — питао се. Проширио је рупу, извукао напоље једну и однео је на брод.

— Шта ли је унутра? — питао се. — Површина је такође прекривена оним истим неразумљивим симболима или шарама. Волео бих да их дешифрујем — мрмљао је љутито. Али, ма колико да се трудио, није успео да их дешифрује.

Оклевао је данима и најзад одлучио да отвори кутију. Било му је потребно више дана напорног рада да успе у томе.

Садржавала је нешто што је личило на светлозелени желе. Н принесе нос ближе. Никада раније није нешто слично омирисао; није имало ни нарочито пријатан ни неки непријатан мирис. Није имао појма да ли је то нека отровна супстанца или није.

Оклевао је неко време и најзад је додирнуо вршком прста. После тога је провео неколико дана у посматрању врха свог прста. Али није осећао ни бол ни свраб. — Изгледа да је нешкодљиво на додир. Чему ли служи?

Н се толико удубио у размишљање о томе да није ни био свестан протицања времена. — Можда је посреди залиха хране коју су неки туђинци оставили овде за случај невоље?

Привлачила га је та идеја, али није био толико непромишљен да напросто стави супстанцу у уста и окуси је. Чак и ако је то била храна, могла би бити шкодљива за људска бића зато што се она физички разликују од туђинаца. Овај проблем се могао разрешити хемијском анализом, али Н је био фотограф и није се много разумевао у такве ствари, а сем тога у његовом броду није било одговарајућих хемикалија за тестирање.

Мозгао је и мозгао и на крају кад више није могао да одоли својој радозналости, лизнуо тајанствени желе врашком језика. Одмах затим темељито је испрао уста, али и даље је у њима осећао пријатан укус, делимично зато што већ месецима није јео ништа друго до намирница за свемирске путнике које нису биле особито укусне.

Прошла су два дана, али врх његовог језика није утрнуо. Н је поново лизнуо желе. Онда га је лизнуо још једном и још једном, и чинио је то све док више није био задовољан обичним окушавањем. И тако је најзад после неколико дана појео један комадић.

Тог истог часа Н се горко покајао због свог чина. — Нисам смео да учиним тако непромишљену ствар. Али супстанца је била ушла у мој организам. Шта ће се десити сада када сам је прогутао?

Дубоко забринут чекао је да почну неке злокобне промене...

Једног дана на небу се појавио свемирски брод. Био је то спасилачки одред. Брод се спустио, а један члан посаде је изашао и рекао:

— Дошли смо да вас спасемо. Мора да вам је било страшно досадно док сте нас чекали да стигнемо, али сада смо најзад овде. Хајдемо!

— Хвала вам много, али најпре бих желео да се подвргнем лекарском прегледу. Јео сам некакву чудну ствар. Ако је шкодљиво, биће ми потребно хитно лечење.

Н је показао супстанцу члану посаде, али овај је бацио само овлашан поглед на њу и рекао:

— Ако сте ово јели, онда нема никаквог разлога за забринутост То је нешкодљиво за људско тело.

— Ваша гола изјава не доноси ми никакво олакшање. Да ли стварно знате шта је ово?

— Да.

— Онда, реците ми. Шта је то?

— Рећи ћу вам, али информацију морате да чувате као строгу тајну. Хоћете ли се заклети на ћутање?

— Наравно да хоћу. А сад ми реците шта је то.

— Па, у ствари, то је нешто што је спасилачки одред остављао ту и тамо на ненастањеним планетама за људе који ће извршити принудно спуштање.

— Тако, значи! Али, зар не мислите да је требало да оставите и нека упутства? Због те ваше немарности ја сам много пропатио.

— Упутства би упропастила читаву ствар. Јер идеја и јесте управо у томе: спречити да људи који су се принудно спустили на ненастањене планете полуде од досаде и усамљености..

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	МИШИЋИ У ОРГАНИЗМУ, МИШИЋЈЕ	ИМЕ ДАНСКЕ ГЛУМИЦЕ НИЛСЕН	МЕСТО У БОКИ КОТОРСКОЈ	ЈЕДАН ЗАНАТЛИЈА	ПРКОСИТИ, СВАЂАТИ СЕ	ГРАД И ЛУКА У СИРИЈИ	ОСТРВО У ЈАПАНУ
ЦРНИЛО ЗА ПИСАЊЕ, ТИНТА							
БУНА, ПОБУНА							
ПОТРПАТИ							
ЧИН У ВОЈСЦИ							
ЗНАК ЗА УРАН		ПЛАНИНСКИ МАСИВ У МАКЕДОНИЈИ	МУШКО ИМЕ / ФИЛМСКА АРХИВА				
ЈЕДАН ПАДЕЖ (ГРАМ.)							
СТАРА ДРЖАВА У АЗИЈИ							
ЗВУК, ГЛАС				С.А. / ХОЛАНДСКИ ШАХИСТ ЈОХАНЕС			ЧЕШКИ КОМПОЗИТОР, БЕДРЖИХ
ПРИЈАТНОСТ, УГОДНОСТ (МН.)						"СУМПОР" / МЕСТО У СРБИЈИ	
ПАПИР У ВЕЛИКИМ КОЛУТОВИМА					С.М. / НЕОГРАНИЧЕН (СТР.)		
ШИРОКИ ВЕЛЕГРАДСКИ ПУТ (МН.)							
ДРВЕНИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТ	КОСТУР						
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ							
ЗНАК ЗА БЕРИЛИЈУМ			ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ	КИНЕСКА ДИНАСТИЈА / ВРСТА ПАСУЉА			
СТАРЕШИНА ЖЕНСКОГ МАНАСТИРА							
							ФРАНЦУСКИ СЛИКАР ПОЛ
УБРУС ЗА БРИСАЊЕ ПРИ ЈЕЛУ	КЛАРИНЕТИСТ (ШО) / МУЖЈАК ОВНЕ					"ГРАМ" / СТАРИ СЛОВЕНИ	
ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			ПТИЦА ГРАБЉИВИЦА				
ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			РЕКА У ТАЈЛАНДУ / КОМЕДИЈА Б. НУШИЋА				
МУЗИЧКИ ИЗРАЗ ЗА УМЕРЕНО ЛАГАНО							
СИСАР СКУПОЦЕНОГ КРЗНА					РЕКА У АУСТРИЈИ, ПРИТОКА ДУНАВА		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Исправа, странац, премије, аутомат, уско, Аро, т. Ватин, имало, „Арарат", Требиње, Рена, ан, глоса, настран, У, Темза, тп, ранг. миом, Тал, насуво, Селару, скалари, аха, л, одимати, батачић.

ЖИВОТ СА ПЛАСТИКОМ

ЗАШТО ЈЕ ЦЕНЕ, ЗАШТО ЈЕ МРЗЕ?

РОЂЕНА ПРЕ СТОТИНАК ГОДИНА КАО ЗАМЕНА ЗА СЛОНОВАЧУ И ДРВО, ПОСТАЛА ЈЕ ДЕО НАШЕГ СВАКОДНЕВНОГ ЖИВОТА: ИЗМЕНИЛА НАМ НАВИКЕ, ОТВОРИЛА ПУТ НОВОЈ ИНДУСТРИЈИ, УТИЦАЛА НА УМЕТНОСТ, НАШЛА МЕСТО ЧАК И У МУЗЕЈИМА. АЛИ, ТО ЈОШ НИЈЕ КРАЈ.

У нашој земљи годишње се по особи потроши око педесет килограма пластике! То и није ништа ако се зна да се у Финској употреби три пута више, али је много у поређењу са Кином где се ова количина креће испод пет килограма.

На нама, под нама, у нама

Педесет килограма пластике која завршава на нашој кожи (влакна и остале вештачке нити), под нашим ногама (теписи, итисони, таписони и друге подлоге) нашом „позадином" (столице, фотеље, седишта у аутомобилу), док кроз наше руке прође на хиљаде предмета за свакодневну употребу које чак и не примећујемо: палимо светлост притискајући на прекидач од пластике, перемо тањире и остало посуђе сунђером од пластике, куцамо на машини ударајући по тастеру од пластике, телефонирамо уз помоћ апарата који су такође од пластике, играмо уз музику грамофонских плоча или касета од пластике, „успављујемо се" пред телевизором, опет од пластике. .

Не треба заборавити ни оно што се не види: од пластике су све могуће врсте цеви закопане у земљу, узидане у зидове кућа, скривене у моторима аутомобила. Чак и делови уграђени у људски организам, вештачки залисци на пример.

Пластика на све стране — провидна, обојена, тешка, танка и фина, сјајна, мат и тамна. Много пластике. Превише пластике. Вољена и омрзнута. Цењена зато што је јака и отпорна, понекад неуништива. Омрзнута, опет зато што је јака, отпорна и неуништива.

— Хтели бисмо да је се одрекнемо, али је то немогуће — кажу и сами еколози. — Постала је део нашег живота, и у добру и у злу.

Пуцњи у салуну

У сваком значајнијем музеју Лондона, Париза, Вашингтона, Аделаиде, уз веома прецизне податке у каталозима, изложени су у стакленим витринама као драгоцени остаци прошлости предмети од пластике, стари од педесет до сто година. У Италији чак постоји особа, по имену Ана Раболини, која поседује праву правцату колекцију пластичних предмета вредних као и свака друга старина. Набављала их је по читавом свету, али само под условом да су необични, лепи, добро очувани. И тренутно је у Милану отворила продајну изложбу на којој, каже, најбоље „иду" предмети из тридесетих година.

Кад се пластика појавила, предмети израђени од ње су и по боји и по облицима подсећали, односно верно подражавали племените материјале — дрво, слонову кост, рог, корњачевину. Тако се и десило да освоји награду од десет хиљада долара на једном конкурсу где се тражила замена за слонову кост од које су до тада прављене лоптице за билијар. У ствари, радило се о целулоиду, полусинтетичкој материји која потиче од целулозе. Било је то дело младог штампара Џона Веслија Хајета, а датира још из 1868. Причало се како су у салунима Колорада каубоји често извлачили револвере мислећи да однекуд допиру пуцњи а у ствари је то био звук који су производиле лоптице кад се сударе. Неспоразума је било много и нису били безазлени, па је Хајет био приморан да „усаврши" овај материјал. Био је то први од будућих седамдесет пет „рецепата" за пластичне масе које је у наредним годинама створио овај технолошки геније.

Проналазача су затрпале гомиле долара. Џон Весли Хајет је остатак живота провео гушећи се у злату и свађајући са једним другим проналазачем који му је дуго оспоравао овај проналазак. Енглез Александер Паркез је заиста још 1862. на међународној изложби у Лондону, и касније у Паризу, приказао читаву серију предмета начињених од полусинтетичке смоле која је носила његово име (паркезин) и подсећала на слоновачу, а ни данас се са сигурношћу не може утврдити ко је од њих двојице прави проналазач пластике. Извесно је само то да је захваљујући индустријској производњи Хајет постао „отац" пластичне револуције која је уследила.

Почело је с чарапама

До почетка двадесетог века целулоид и друге сличне материје које су се временом појавиле, као на пример бакелит који је 1907. произвео Белгијанац Бакеланд, користиле су се веома мало и то углавном као замена за неке друге материје. Богати су и даље носили дугмад од седефа, док су се сиромашнији задовољавали онима од целулоида, госпође из високог друштва красиле су своје фризуре чешљевима од корњачиног оклопа, а „остале" од вештачких материја које су на њу подсећале.

Тек око 1930. године почела је нешто масовнија производња пластике. Појавиле су се бакелитне пепељаре и неки други предмети за канцеларијски прибор. Прави бум, и научног истраживања и употребе овог материјала, догодио се пред други светски рат а подстакнут је управо освајачким плановима: највеће истраживачке лабораторије које су се бавиле пластиком појавиле су се у Немачкој Хемијски гигант фирме „Фармен" развила се после рата у три фабрике — „Бајер", „Хехст" и „Басф". На производњи епохалног открића ПВЦ-а радили су касније и ратни заробљеници из целе Европе. Овај материјал је и данас веома распрострањен (годишње се производи дванаест милиона тона), а користи се буквално на хиљаде начина. Од њега су направљене пластичне кесе у самопослугама и робним кућама, изолационе навлаке на ручицама металног алата, електри-

Пластика од времена кад се први пут појавила па до данас: разни апарати и други корисни предмети, бижутерија. Ту су и делови намештаја (супермодерне столице и сто) као и маска за подводни риболов — све од пластике.

ОД ЧЕГА СЕ ПОЛАЗИ?

Добијање пластике заснива се на својству једномолекуларних једињења да се под дејством температуре и притиска у присуству катализатора међусобно спајају у вишемолекуларна једињења, такозване полимере, којима се затим додају: омекшивачи, стабилизатори и средства за лакшу прераду и боје.

Према пореклу везивне смоле пластичне материје деле се на природне, полусинтетичке и синтетичке, а према понашању на вишим температурама — на термопластичне (поливинили) и термостабилне (полиестери). Главна сировина су деривати целулозе и продукти прераде угаљ и нафта. Највећи произвођач су САД са 8.150.000 тона годишње затим Јапан, Немачка, Италија, Француска ... У нашој земљи пластиком се бави око две стотине предузећа.

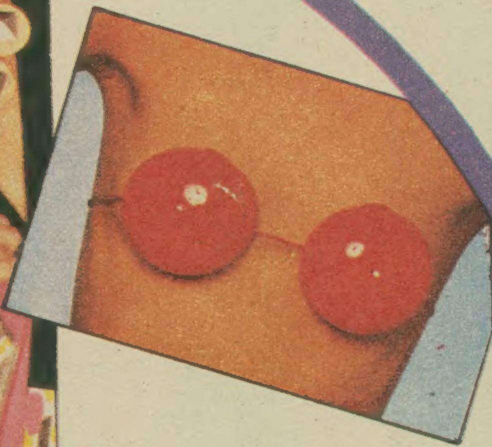

Необичан грудњак од пластике, накит, ципеле и неки предмети из колекције Ане Раболини.

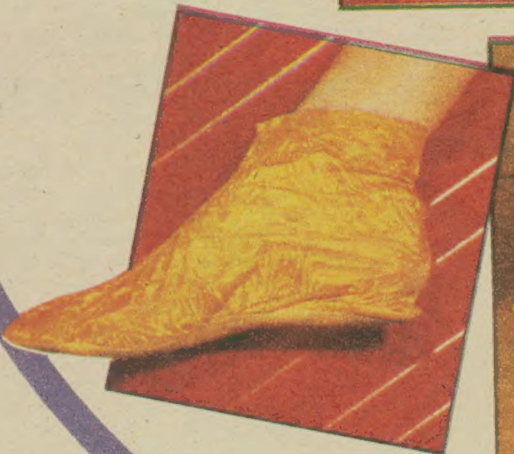

чни каблови, тапети, облоге за подове и хиљаду других производа за домаћинство, индустрију, пољопривреду и спорт.

У међувремену је 1938. године у Сједињеним Америчким Државама пронађен један други револуционарни материјал чије је име „најлон“, што је у ствари фабричка ознака а ради се о полиамидној смоли која има вишеструку примену. Може да се претвори у нити и одржи у пластичном стању — да се рендише, тестерише, у њу могу да се укивају ексери, она се боји и обрађује на стотине других начина. Тако је са ПВЦ-ом и најлоном започела ера термопластичних материјала, најеластичнији и најпогоднијих за обраду. После рата они ће потпуно изменити начин живота и створити праве услове за појаву производа широке потрошње.

Почело је са најлон чарапама. Први пут у историји све жене обуле су исто!

Прва столица

Успеси научника из целог света стоструко су проширили листу вештачких материја, боје су постале све живље, материјали финији, сјајнији, еластичнији и отпорнији. Погодан за све и свашта.

Године 1954. у Италији је произведена прва столица сва од пластике — мало ремек-дело функционалности, једноставности боје и стила. Она је означила почетак новог дизајна »made in Italy«. За њом су се појавили други делови намештаја који су потпуно разбили „класику“, били су потпуно другачијег облика и користили се на сасвим нов начин. Индустрија пластичног намештаја и дан-данас цвета. Читав индустријски свет је у „пластичном грчу“, конкуренција је немилосрдна, постројења за разноразне производе ничу као печурке иако је њена цена везана за нафту — основну сировину од које се добија. Довољно је рећи да је у једном аутомобилу, на пример, најмање петсто делова начињено од пластике! Синтетика је у неким областима чак незамењива — у електроници у свемирској технологији.

Неуништива

Еколози су пластику прогласили највећим загађивачем околине. Кажу неуништива је, а у извесним случајевима чак и канцерогена. Кад данас кажемо пластика, одмах се мисли на хиљаде кеса које прљају плаже, море и реке, леже у трави или висе по дрвећу — на амбалажу из самоуслуге која вири из канти за смеће... Синтетика је постала баук, симбол еколошке катастрофе.

Скривена је испод пресвлака већине делова намештаја, помешана у нити готово свих материјала, премазана испод дрвеног паркета. Пластика нас свуда окружује, чак и тамо где је не видимо. Али, да ли само „пластичари“ угрожавају природу?

Елио Фиоруђи, познати италијански индустријски дизајнер али и члан еколошког удружења, недавно је изјавио:

— Ко боље штити природу: ја са својом одећом од синтетике или неки произвођач намештаја који уништава шуму?

А један филозоф се пита:

Шта ће о нама мислити далеки потомци кроз неколико хиљада година кад испод наслага времена уместо пирамида пронађу тоне и тоне пластике која је неуништив симбол нашег доба?

Френк Запа, славни амерички музичар и композитор, већи је оптимиста:

— Убеђен сам да једино љубав никад неће моћи да буде произведена од пластике!

А то није мало.

Д. В.

БЕОГРАД
11001
МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124
МАКЕДОНСКА 29

Болест стара колико и свет

Молим те да ми одговориш на неколико питања. Пре свега зашто једна од најопакијих болести нашег времена носи име рак, затим када је први пут забележена и где? Да ли се код нас нека институција бави истраживањем ове болести и какви су резултати постигнути у борби против ње? На крају, замолила бих те да напишеш нешто о симптомима рака.

БЛАГИЦА ЈАНКОВА
29. новембра 12
Штип

У свакодневном говору раком се назива сваки тумор а то је погрешно.

Тумори настају неконтролисаним растом ткива и могу да се поделе у две групе: доброћудне (бенигне) и злоћудне (малигне). За разлику од првих, други урастају у нормално ткиво и разарају га: највише наде за излечење има ако се открију на време и енергично лече комбинованом терапијом — хирурушким инвервенцијама, зрачењем и лековима из групе цитостатика.

Рак је заправо једна врста злоћудног тумора: име је добио по облику који напада дојку а на рендгенском снимку изгледа као речни рак савијених пипака. Злоћудни тумори нису обољења модерног времена: сматра се да су стари исто колико и људска врста. Први их је описао Хипократ, отац медицине, који је живео од 460. до 377. године пре нове ере. Наравно, ти описи су доста штури и из њих се тек наслућује постојање малигних процеса.

У нашој земљи постоји више установа које се баве истраживањем ових болести: једна од њих је и Институт за онкологију и радиологију у Београду. С обзиром да су разне врсте тумора данас врло честе, у целом свету се издвајају врло велика новчана средства за проналажење њихових узрока и, јасно, начина излечења. Ова истраживања дала су крупне резултате али још остају питања на која наука не може да одговори: једно од њих је и због чега нормална ћелија у неком тренутку „подивља“ и претвори се у малигну? Нема одговора ни на питање како то да је довољно да се само једна таква ћелија пренесе крвљу или лимфом у неки други део организма па да одмах почне да буја и разара до тада здраво ткиво. Оног тренутка кад одговори буду нађени, а верујемо да захваљујући савременој науци он није далеко, малигна обољења биће побеђена.

Симптоми ових болести зависе од места где процес почне да се развија: да их све наведемо било би нам потребно много простора. Ипак, не треба живети у сталном страху. Свака промена у организму не мора да значи да се у њему појавио тумор. Ипак, извесна предострожност није наодмет. Тако на пример, два пута годишње треба обавити систематски преглед и обавезно се јавити лекару у случајевима када дође до промена на младежима, наступа промуклости која траје дуже време или се појави израслина на костима и меким ткивима. Разуме се, све ово никпошто не значи да је дошло до малигног процеса, узроци могу бити и много „безазленији“ што ће наравно утврдити лекар и предузети одговарајуће лечење.

Дописивање и јога

Осим тога што бих желела да се дописујем са вршњацима широм Југославије (волим музику, спорт, бавим се тенисом) поставила бих ти једно питање: да ли у Југославији постоји учитељ јоге и да ли би могао подучавати оне који су заинтересовани?

ВАНЕСА КРО,
Лабинска 1—југ II,
Осијек

Нисмо могли да сазнамо да ли у твом граду постоји неко ко заинтересованима открива тајне јоге (ако и постоји, то мораш сама да се распиташ по домовима културе или при месним заједницама), али

зато можемо да ти препоручимо књигу коју је приредила Јасмина Пуљо, један од најбољих познавалаца јоге код нас. Она је написала књигу „Мини јога за сваког“ коју је издала Спортска књига, Београд, Македонска 19. Цена је 100 динара. Ову књигу можеш наручити поузећем.

Писмо недеље

ЉУБАВ И ОБАВЕЗА

Волим животиње и желео бих да имам свог љубимца али моји родитељи неће ни да чују за то. Молим те да ми помогнеш и даш савет како да остварим дугогодишњу жељу. И још бих волео да ми одговориш да ли у Скопљу постоји друштво за заштиту животиња.

ЛАЗО ДУБРАВКО,
Скопље

Отпор твојих родитеља не значи да они не воле животиње, можда се, што је потпуно разумљиво, прибојавају да ће обавезе око животиње пасти на њих када престане твоје интересовање за њу. Ако заиста желиш кућног љубимца, треба да се определиш која би то животиња била и да уједно размислиш о томе колико времена и труда изискује брига о њој. Када то сам са собом решиш, поразговарај са родитељима и реци им да ћеш се о свом љубимцу сам бринути, чак и онда када ти не буде интересантан као и првих дана. Оно што пре таквог разговора треба да имаш на уму јесте да свака животиња, па и најмања рибица, захтева одређену пажњу и негу и да те на то обавезује чињеница да си се одлучио да је узмеш. Кућни љубимац је пријатељ, друг у самоћи, разбибрига али и биће које треба да једе, пије воду, купа се, шета. Њему није довољна само љубав.

Распитујући се да ли у твом граду постоји друштво за заштиту животиња добили смо противречне одговоре: једни кажу има га, други нема га. Зато смо се обратили Природно-научном музеју и Републичком заводу за заштиту природних реткости али ни они на жалост нису могли да нам помогну: немају никакву званичну информацију о таквом друштву. Зато молимо наше читаоце из Скопља да нам се јаве уколико су чули нешто о постојању друштва: одговор на питање које нам је поставио Лазо Дубравко интересује, судећи по писмима која добијамо, још неке његове суграђане.

Скије за траву

Редован сам читалац „Забавника“, па бих желео да ово писме не заврши у корпи. Обожавам скијање и желео бих да те питам где бих могао да купим скије за траву. Кажи ми тачну адресу где бих могао да их набавим и по којој цени.

СТОПАР ГОРДОН,
Железничка 12,
Сремски Карловци

Распитали смо се у свим већим продавницама спортске опреме и свуда наишли на исти одговор — скија за траву нема. Овај спорт, односно врста рекреације, постоји релативно одскора тако да наши произвођачи још нису одлучили да за њега праве неопходне реквизите. Али, како је ова зима прошла без великих падавина, вероватно ће и они схватити да су скије за траву све неопходније

Штедљиве »осамдесетице«

Ко производи најбоље крос-моторе на свету? Интересује нас и који мотоцикл најмање троши, колико кошта и да ли може да се набави код нас?

АЛЕКСАНДАР
и СЛОБОДАН,
Београд

Мој друг и ја смо ваши стални читаоци и молимо вас да нам кажете где можемо да набавимо крос-мотоцикле и по којој цени?

МИША и МИЋА,
Љубовија

Код нас не може да се набави ниједан крос-мотоцикл. Домаћи „Томос“ је пре три године престао

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Светлана Алексић, Пионирска 5, 75280 Кладањ — 11 година, жели да се дописује са вршњацима из целе земље. Воли литературу и рок-музику.

Лидија Христовска, Партизанска 100/2, 97000 Битола — 15 година, дописивала би се са младима, одговара на свако писмо.

Весна Пандуровић, Ул. 3. април 24, 71420 Пале — 14 година, бави се спортом, највише скијањем, жели да стекне пријатеље широм наше земље.

Александра Симићевић, Тетовска 7, 71000 Сарајево — жели да се дописује са дечацима и девојчицама из целе земље.

Весна Османбеговић, 10 авијатичара 23/22, 11000 Београд — 14 година, воли да чита „Политикин забавник", дописивала би се са вршњацима из наше земље.

Нада Зорановић, Милана Шарца 29, 71350 Соколац — 13 година, иде у седми разред, одговара на свако писмо.

Сара Скенџић, Козарачка 5, 21000 Нови Сад — 13 година, учи енглески, воли забавну музику, сакупља значке, разгледнице, пева у хору.

Радиша Васиљевић-Валтер, Стублинска 29, 14232 Јунковац — 24 године, пише поезију, воли забавну и народну музику.

да производи модел крос сениор, а мотоцикли стране производње се не увозе. Што се тиче тога који је, односно чији, модел најбољи, то је ствар стила вожње и свакако личног укуса. Међу најбоље

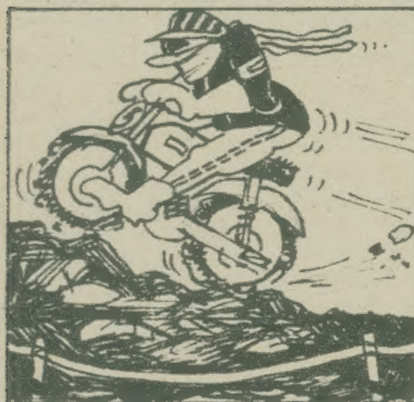

светске марке спадају јапанске „јамаха", „хонда", „кавасаки" и „сузуки" које имају велики број модела од 80 ccm до 500 ccm. Најмање међу њима троше „осамдесетице" и то од 2 до 3 литра на 100 km.

Само приче

Желим да знам да линој заиста, осетивши страх, загњури главу у песак?

МИРТА ВРАЊЕШ,
Браће Гуштин 62
Вишњевац

Веровање да ној, нашавши се у опасности, пободе главу у песак, доста је раширено али, кажу стручњаци, без основа. Он заправо само прињуби главу уз тле како његов необично дуг врат не би штрчао и при том скренуо нежељену пажњу.

Имате ли Педијатрију?

Пошто преко 20 година другујем с тобом одлучила сам да те замолим за нешто: студент сам медицине и неопходне су ми двије књиге. То су Фанконијева „Педијатрија" и „Гинеколошка опстетриција" Пширембела. Надам се да ће ове ретке прочитати неки твој читалац који има тату или маму лијечника којима ове књиге више не требају, па ће моћи да ми их уступе по повољној цијени.

КАТАРИНА ГАЛОВИЋ,
Виктора Ковачића 7/45
Загреб, Сопот II

Да ли штедите пиво?

Молим вас да одговорите на моје питање јер ће оно, верујем, бити занимљиво за многе ваше читаоце. Ево шта ме интересује: да ли могу, без бојазни да попијем остатак пива које сам у фрижидеру држао дан-два?

МАРКО МУЖИНА,
Пераст

Нема никакве опасности по здравље ако попијеш пиво дан-два по отварању флаше, под условом да је било херметички затворено. Међутим, нипошто ти не бисмо препоручили да то учиниш ако није било у фрижидеру. Укус, наравно, неће бити исти: промениће се 12 сати од отварања под утицајем ваздуха који се у флаши нађе уместо источеног пива. На крају ћемо још додати да се укус пива мења већ после два сата ако отворена флаша стоји на собној температури.

Крију се — кад моіу

Чула сам од многих другова и другарица, па ме интересује да ли је то тачно да пас пред смрт бежи од господара. Ако јесте, зашто то ради?

НАТАША РАДОЈЧИЋ,
Сивац

Не би баш могло да се каже да пас, пред смрт, бежи од господара. Он се у тим тренуцима понаша као и друге животиње: тражи скровито место на којем ће окончати живот. Наравно, ако постоје услови за тако нешто. Ако их нема, угину пред ногама господара. А зашто осећају потребу да се сакрију, питање је на које наука још није успела да одговори.

Метал, па тешки

У Скопљу постоји група „Хеви метал", па бих желела да знам шта тај назив значи?

Љ. Д.
Скопље

„Хеви метал" (heav metal) дословце значи „тешки метал" а користи се као ознака за један од праваца у року који карактерише

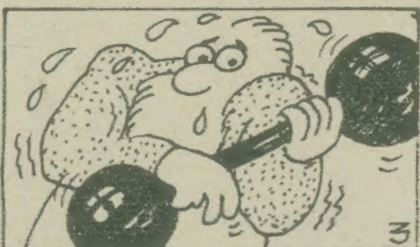

врло енергична и бучна ритмичка подлога. Прва употреба овог назива приписује се менаџеру америчке групе »Blue Oyster Cult« („Блу ојсте калт") која се сматра једним од најбољих представника „Хеви метал" музике.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ГДЕ СИ ТИ ОВИХ ДАНА, ХОРАЦИЈЕ?
ИМАМ ПОСЛА ПРЕКО ГЛАВЕ, МИКИ!

А ШТО НЕ АНГАЖУЈЕШ ШИЉУ ДА ТИ ПОМОГНЕ?
ПА... ОВАЈ... МОГАО БИ'...

СЛЕДЕЋЕГ ДАНА...
НЕ БРИНИ, ХОРАЦИЈЕ! СРЕДИЋУ ТО ЗАЧАС!
ОДЛИЧНО! ТРЕБА ДА ОДЛОЖИШ СВЕ ОВЕ ПРЕДМЕТЕ!

ТИ ЗНАШ ДА СЕ СВАКИ ПРЕДМЕТ ОДЛАЖЕ У ФИОКУ ПО АЗБУЧНОМ РЕДУ!
ПА НАРАВНО! ЈА САМ СТАРИ АДМИНИСТРАТИВАЦ! ИМА СВЕ ДА БУДЕ ЧИСТО!

ПОНЕКАД МИ СЕ ЧИНИ ДА ШИЉА МАЛО ТЕЖЕ СХВАТА...
...АЛИ ЈЕ ЗАТО ОДЛИЧАН РАДНИК!

Х'М... ПА, ДА СЕ БАЦИМ НА ПОС'О!

КАСНИЈЕ...
КО ЗНА ШТА ЈЕ УРАДИО?
НЕ БРИНИ! САД ЋЕМО ВИДЕТИ!

ЈЕ СИ Л' СВЕ СРЕДИО?
СВАКИ ПРЕДМЕТ!

САМО НИСАМ ЗНАО ДА ЛИ ТЕЛЕФОН ДА СТАВИМ ПОД „Т" ИЛИ ПОД „П"-КАО ПОШТА?
WALT DISNEY